

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Markéta Šimáně

**Trestná činnost související se zneužíváním
návykových látek**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Bc. Jiří Říha, Ph.D.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 4. 10. 2024

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 161 083 znaků včetně mezer.

.....

Markéta Šimáně

V Praze dne 4. 10. 2024

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala JUDr. Bc. Jiřímu Říhovi, Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce, veškerou poskytnutou pomoc a cenné rady. Dále patří velké díky mým přátelům za podporu a trpělivost během celého studia.

Obsah

Úvod.....	1
1. Pojem návyková látka a další související pojmy.....	3
1.1. Návyková látka.....	3
1.1.1. Alkohol.....	4
1.1.2. Omamné a psychotropní látky.....	7
1.1.3. Ostatní látky.....	8
1.2. Související pojmy.....	9
1.2.1. Přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku.....	9
1.2.2. Prekursor.....	9
1.2.3. Jed.....	12
2. Současná právní úprava návykových látek.....	13
2.1. Mezinárodní úmluvy.....	13
2.2. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.....	14
2.3. Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů.....	15
2.3.1. Zákon o psychomodulačních látkách.....	16
2.4. Zákon č. 272/2013 Sb., o prekursorech drog.....	18
3. Drogové delikty.....	19
3.1. Charakteristika drogových deliktů.....	19
3.2. Množství větší než malé.....	21
3.2.1. Definice před zásahy Ústavního soudu.....	23
3.2.2. Nález Ústavního soudu č. 259/2013 Sb.....	25
3.2.3. Nález Ústavního soudu č. 206/2021 Sb.....	26
3.2.4. Současná úprava.....	27
3.3. § 283 Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy.....	31
3.4. § 284 Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu.....	35
3.5. § 285 Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku.....	37
3.6. § 286 Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu.....	39
3.7. § 287 Šíření toxikomanie.....	40
4. Vybrané látky regulované zákonem o psychomodulačních látkách.....	45
4.1. Kratom.....	45

4.1.1. Obecná charakteristika	45
4.1.2. Současná právní úprava	47
4.1.3. Možná východiska regulace	50
4.2. Hexahydrokanabinol (HHC)	52
4.2.1. Obecná charakteristika	53
4.2.2. Právní úprava	55
Závěr	59
Seznam použitých zkratk	62
Seznam použitých zdrojů	64
Abstrakt	77
Abstract	79

Úvod

Zneužívání návykových látek je globálním a komplexním problémem se zdravotními, sociálními, ekonomickými a bezpečnostními důsledky. Užívání legálních drog, zejména kofeinu, alkoholu a tabákových výrobků, je společností tolerováno, ne-li považováno za běžnou každodenní součást života; zatímco konzumace nelegálních drog je spojena se silným společenským stigmatem a sociálním vyloučením. Trestněprávní dopady užívání nelegálních substancí nacházejí odraz v tzv. drogové kriminalitě, kterou lze rozlišit na drogovou kriminalitu *stricto sensu* (primární drogovou kriminalitu) a drogovou kriminalitu *largo sensu* (sekundární drogovou kriminalitu), jež představuje veškerou trestnou činnost související s omamnými a psychotropními látkami, nejde-li o nakládání s nimi (především majetkovou trestnou činnost páchanou za účelem opatření prostředků na drogy).

Vzhledem k tomu, že oblast návykových látek (resp. nelegálních drog/neregulovaných látek) je dynamická a adaptabilní, ať už jde o způsob fungování trhu (přesun nabídky na internetové platformy, platby skrze kryptoměny), či výrobu a distribuci nových, neregulovaných látek, téma je dle mého názoru aktuální v každém případě. Momentálně se veřejná diskuze v této oblasti ubírá směrem vůči novým látkám doposud v „šedé zóně“ a možných režimech jejich regulace, na stole je rovněž otázka uvolnění režimu nad měkkými drogami.

Z důvodu obsáhlosti tématu trestné činnosti související se zneužíváním návykových látek jsem se v této diplomové práci rozhodla zaměřit na primární drogovou kriminalitu, tedy tzv. drogové trestné činy (či drogové delikty) obsažené v sedmé hlavě zvláštní části trestního zákoníku, konkrétně v ustanoveních § 283 až 287, vybrané aspekty a výkladové problémy těchto činů, a to se zahrnutím recentní judikatury a aktuálních trendů v oblasti návykových látek; a v neposlední řadě připravovanou novelu zákona o návykových látkách, která do českého právního řádu zavádí zcela novou, světově unikátní kategorii tzv. psychomodulačních látek, včetně bližšího seznámení čtenáře se dvěma z nich: kratomem a hexahydrokanabinolem (zkráceně HHC).

Práce je členěna do čtyř částí. Po vymezení a rozboru klíčových pojmů pro pochopení problematiky drogové kriminality v první kapitole (zejména pojmů návyková látka, alkohol, omamné a psychotropní látky a prekursor) se ve druhé kapitole věnuji současné právní úpravě návykových látek, a to jak mezinárodní úpravě v podobě tzv. protidrogových úmluv OSN, tak stěžejní vnitrostátní legislativě, především trestnímu zákoníku a zákonu o návykových látkách

(včetně analýzy jeho zamýšlené novely – návrhu zákona o psychomodulačních látkách, který je k dnešnímu dni schválen Poslaneckou sněmovnou a postoupen Senátu).

Třetí kapitola se zaměřením na drogové trestné činy nejprve věnuje pozornost charakteristickým znakům spojující tyto činy; následuje podrobnější rozbor kvalifikačního znaku „množství větší než malé“, společného pro vícero drogových deliktů, ve světle jeho vývoje před a po zásazích Ústavního soudu až po stávající úpravu; poté je pozornost věnována jednotlivým trestným činům a jejich aplikačním problémům se zohledněním (nejen) nedávné judikatury a trendů v oblasti primární drogové kriminality.

Závěrečná, čtvrtá kapitola poskytuje čtenáři detailní vhled do problematiky dvou kontroverzních látek poslední doby, jež mají být v dohledné době regulovány zákonem o psychomodulačních látkách: kratom a hexahydrokanabinol (HHC). Zpočátku se věnuji obecné charakteristice látek, způsobu jejich užití, obvyklému dávkování a účinkům, dále prezentuji důsledky nedostatečné (absentující) regulace příslušných látek, resp. v případě HHC razantního pokusu o dočasné řešení problému intoxikací mladistvých se zhodnocením jeho výsledků. V části věnované kratomu navíc hlouběji zkoumám možná východiska jeho regulace včetně příslušných dopadů.

Cílem práce je analýza současné právní úpravy drogových deliktů, zhodnocení této úpravy, kritika současných legislativních snah a záměrů týkajících se tzv. psychomodulačních látek prostřednictvím analýzy jednotlivých látek a syntézy důsledků jejich současné právní úpravy a návržení vhodných změn *de lege ferenda*. Při psaní této práce jsou využity zejména metody deskripce, analýzy a syntézy. Používám odbornou literaturu, výroční zprávy o závislostech (o alkoholu, o nelegálních drogách) vydávané Národním monitorovacím střediskem pro drogy a závislosti, a taktéž výroční zprávy Národní protidrogové centrály, právní předpisy a judikaturu českých soudů. V poslední, čtvrté části práce (zejména v případě látky HHC, bod 4.2.) pak převažují internetové zdroje z důvodu novosti látek a z ní vyplývající omezené dostupnosti zdrojů.

1. Pojem návyková látka a další související pojmy

K pochopení problematiky trestné činnosti související se zneužíváním návykových látek je třeba nejprve vymezit klíčové pojmy.

Pro doplnění níže rozebraných pojmů dodávám, že Akční plán politiky v oblasti závislostí 2023–2025¹ se kromě užívání alkoholu, nelegálních drog a problematickému užívání psychoaktivních léků věnuje též závislosti na tabákových a nikotinových výrobcích, hazardnímu hraní a čím dál aktuálnější digitální závislostem.

1.1. Návyková látka

Pojem „návyková látka“ je pro účely TrZ vyložen v § 130, dle kterého se touto rozumí *„alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobivé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování“*. Z této definice je zřejmé, že se jedná o výčet demonstrativní, neboť sem lze zařadit jakékoliv „ostatní látky“ za splnění podmínky potenciálního nepříznivého vlivu. Pojem bývá kritizován pro svou nedostatečnou určitost² a fakt, že vyvolání návyku není (i přes samotný význam slova „návyková“) nezbytnou vlastností takové látky.³

TrZ užívá pojem návykové látky jak v obecné části ve spojitosti se sankcionováním (např. v § 40 o ukládání trestu pachateli se zmenšenou přičetností, v § 42 písm. q) o obecně přitěžující okolnosti recividy či v § 48 odst. 4 písm. c) a písm. h) o přiměřených omezeních a přiměřených povinnostech), tak ve zvláštní části jakožto znak skutkových podstat trestných činů (např. ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 274 odst. 1, odst. 2 písm. b), šíření toxikomanie dle § 287 odst. 1 či opilství dle § 360 odst. 1).

¹ SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI POLITIKY V OBLASTI ZÁVISLOSTÍ. *Akční plán politiky v oblasti závislostí 2023–2025*. Online. Praha: Úřad vlády České republiky, 2023. s. 9. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33864/1216/Akcní-plan-politiky-v-oblasti-zavislosti-2023-2025_fin02_full.pdf. [cit. 2024-03-31].

² JELÍNEK, Jiří, In: JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 8. vyd. Praha: Leges, 2022. s. 218.

³ ŠÁMAL, Pavel, In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 9. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2022. s. 189.

Vlastní a užší legální definici návykové látky obsahuje i zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů (dále jen „**NávLt**“), a sice: „*omamné látky a psychotropní látky přírodního nebo syntetického původu, které mají psychoaktivní účinky a současně jsou uvedeny v některé z příloh č. 1 až 7 nařízení vlády o seznamu návykových látek, s výjimkou látky konopí extrakt a tinktura, která obsahuje nejvýše 1 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů a splňuje podmínku bezpečnosti podle zákona o obecné bezpečnosti výrobků*“.⁴ Konečně výraz „návyková látka“ užívá také zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek (dále jen „**OchZŠÚNL**“), v § 2 písm. a) definován jako „*alkohol, tabák, nikotin, omamné a psychotropní látky a jiné látky s psychoaktivními účinky, jejichž užívání může vést nebo se podílet na vzniku a rozvoji duševních poruch a poruch chování*“. Tyto definice jsou vymezeny pro účely těchto zákonů.

1.1.1. Alkohol

Není třeba představovat jednu z hlavních příčin nemocnosti a předčasné úmrtnosti (nejen) v České republice⁵, zemi s jednou z nejvyšších průměrných spotřeb alkoholu na obyvatele.⁶ Alkohol (*ethylalkohol, etanol*) vzniká chemickým procesem kvašení ze sacharidů, a to buď z cukrů obsažených v ovoci (nejčastěji plody vinné révy), anebo z polysacharidů z obilných zrn či brambor.⁷

Alkoholickým nápojem se dle § 2 písm. f) OchZŠÚNL rozumí nápoj obsahující více než 0,5 % objemových etanolu. Z nejnovější zprávy Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti (NMS) přitom vyplývá, že v roce 2022 bylo těchto nápojů v ČR zkonsumováno 169,5 l v přepočtu na jednoho obyvatele⁸, denně nebo téměř denně pije alkohol 7-10 % dospělé populace

⁴ § 2 odst. 1 písm. a) zák. č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁵ CHOMYNOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, Z., GROHMANNOVÁ, K., ORLÍKOVÁ, B., GALANDÁK, D., ČERNÍKOVÁ, T., FRANKOVÁ, E., LUCKÝ, M. *Zpráva o alkoholu v České republice 2023*. Online. Praha: Úřad vlády České republiky, 2024. s. 7. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33916/1253/Zpr%C3%A1va%20o%20alkoholu%20v%20%20C4%8CR%202023_fin1.pdf. [cit. 2024-03-22].

⁶ Ibidem, s. 44.

⁷ POPOV, Petr, In: KALINA, K. a kol. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup I*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. s. 151.

⁸ CHOMYNOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, Z., GROHMANNOVÁ, K., ORLÍKOVÁ, B., GALANDÁK, D., ČERNÍKOVÁ, T., FRANKOVÁ, E., LUCKÝ, M. op. cit. sub 5, s. 44.

(starší 15 let), a pití nadměrných dávek při jedné příležitosti (≥ 60 g čistého alkoholu, nebo 5 a více standardních nápojů⁹) alespoň jednou týdně nebo častěji uvádí 12-13 % dospělých.¹⁰

Za **rizikové pití** (užívání alkoholu ohrožující zdraví) se považuje dlouhodobá konzumace alkoholu o průměrné denní dávce ≥ 20 –40 g etanolu pro ženy či ≥ 40 –60 g pro muže, **škodlivé pití** (konzumace alkoholu, která již způsobuje poškození zdraví a může mít také příznaky závislosti) spočívá v průměrné denní dávce ≥ 40 g etanolu u žen či ≥ 60 g u mužů,¹¹ což odpovídá 3–5 standardním nápojům¹² denně u mužů a 1,5–3 standardním nápojům u žen.¹³ Do kategorie rizika v souvislosti s konzumací alkoholu (to zahrnuje škodlivé a rizikové pití) spadá přibližně 1,3 mil. osob, z toho přibližně 730 tis. vykazuje znaky škodlivého užívání alkoholu.¹⁴

Jedním z vysvětlení vysoké míry konzumace alkoholu v ČR je tolerantní postoj české společnosti – dle nejnovějších dat 58 % populace starší 15 let považuje za přijatelnou občasnou konzumaci alkoholu, 31 % schvaluje pravidelnou konzumaci, celkem tedy **89 % dospělé populace schvaluje pití alkoholu**.¹⁵ S tím úzce souvisí i otázka reklamy na alkohol, která je obecně upravena v § 4 zák. č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů. Reklama na alkoholické nápoje nesmí podněcovat k nestřídmému užívání alkoholu, cílit na mladší 18 let, spojovat konzumaci alkoholu se zvýšenými výkony, společenským nebo sexuálním úspěchem, a proklamovat jeho léčebné, uklidňující nebo povzbuzující účinky.¹⁶ Podle NMS¹⁷ je v současnosti problémem ohledně marketingu v alkoholu skrytá reklama a influencing, kterým mohou být vystaveny i děti. Ty jsou totiž snadno ovlivnitelné a často ani nepoznají, že se jedná placenou propagaci: dle výzkumu katedry marketingové komunikace a public relations FSV UK¹⁸

⁹ Ibidem, s. 16.

¹⁰ Ibidem, s. 71-72.

¹¹ Ibidem, s. 16, s. 73-74.

¹² Standardním nápojem se v ČR (podle této zprávy) rozumí 1 pivo (0,5 l), 1 sklenice vína (2 dl) nebo 1 „panák“ destilátu (5 cl).

¹³ CHOMYNOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, Z., GROHMANNOVÁ, K., ORLÍKOVÁ, B., GALANDÁK, D., ČERNÍKOVÁ, T., FRANKOVÁ, E., LUCKÝ, M. op. cit. sub 5, s. 16.

¹⁴ Ibidem, s. 74-75.

¹⁵ Ibidem, s. 80.

¹⁶ § 4 zák. č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷ CHOMYNOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, Z., GROHMANNOVÁ, K., ORLÍKOVÁ, B., GALANDÁK, D., ČERNÍKOVÁ, T., FRANKOVÁ, E., LUCKÝ, M. op. cit. sub 5, s. 7.

¹⁸ FSV UK. *Skrytou reklamu na internetu pozná jen jedno dítě z deseti, zjistili vědci z Univerzity Karlovy: Tisková zpráva.* Online. 14. 5. 2018. Dostupné z: https://fsv.cuni.cz/sites/default/files/uploads/files/TZ_FSV%20UK_Skrytou%20reklamu%20poznaj%20jedno%20dite%20z%20deseti.docx. [cit. 2024-03-23].

sponzorovaný obsah odhalí jen jedno z deseti dětí a věci, které influenceré propagují, si alespoň občas přeje 79 % dotázaných dětí. Propagace alkoholu na sociálních sítích přitom není ojedinělá¹⁹, v minulosti byly součástí veřejného diskurzu reklamní příspěvky na elektronické cigarety²⁰, v poslední době vyvolala povyk (placená) doporučení bonbonů obsahující látku HHC od influencerů sledovaných především mladším publikem²¹.

Ve veřejné debatě také poslední dobou rezonuje paradoxní **nezdanění tichého vína** (všechna nešumivá vína a většina ciderů²²), resp. nulová sazba spotřební daně (0 Kč/hl)²³, která byla tzv. konsolidačním balíčkem²⁴ opět ponechána. Zavedena byla již v roce 1999, dříve činila v různých obdobích 250-600 Kč/hl, zatímco pro šumivé víno a meziprodukty platí od roku 1995 prakticky stejná sazba daně, a to 2 340 Kč/hl.²⁵ Dle studie organizace PAQ Research²⁶ je nezdanění tichého vína jedním z hlavních nedostatků zdanění alkoholu, neboť více než 1/5 zkonzumovaného alkoholu tvoří víno, z toho 93 % víno tiché, a tedy téměř jedna pětina spotřebovaného alkoholu u nás není zatížena spotřební daní.²⁷ Argument podpory českých vinařů pro zachování nulové sazby spotřební daně přitom nemůže obstát, když 70 % vína vypitého v tuzemsku je importováno.²⁸ Tento stav navíc podporuje konzumaci levného, nekvalitního vína, které bývá častěji užíváno rizikově.²⁹ Předpokládaná ztráta při nezdanění tichého vína je odhadována na až 5 mld. Kč³⁰, což vzhledem k inkasovaným 14 mld. Kč za spotřební daně z alkoholických nápojů (za rok 2022)³¹ není zanedbatelná částka. Zdanění tichého vína nahrává i fakt, že celkově vybrané daně

¹⁹ BULISOVÁ, K., ZAJAC, L. *Alkohol je fajn, říkají dětem na Instagramu. Úřady případy řešit nestíhají*. Online. In: iDnes.cz 31. 8. 2019. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/reklama-propagace-internet-socialni-site-alkohol.A190830_103832_domaci_knn. [cit. 2024-03-23].

²⁰ POKORNÁ, Z. *Cigarety bez kouře sdílejí celebrity na sociálních sítích. Je to na hraně zákona, říká právnička*. Online. In: Seznam Zprávy 8. 9. 2019. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/cigarety-bez-kouresdileji-celebrity-na-socialnich-sitich-je-to-na-hrane-zakona-rika-pravnicka-76546>. [cit. 2024-03-23].

²¹ ČESKÁ TELEVIZE. *168 hodin*. Online. 11. 2. 2024. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10117034229-168-hodin/224452801100211/>. [cit. 2024-03-23].

²² KOMÁREK, J., PROKOP, D. *Jak na zdanění alkoholu: Komparativní analýza a doporučení reformy*. *Czech Tax Papers*. Online. Praha: PAQ Research, 2023. s. 4. Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/daneni-alkoholu/>. [cit. 2024-03-23].

²³ § 96 zák. č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů.

²⁴ Zákon č. 349/2023 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s konsolidací veřejných rozpočtů.

²⁵ CHOMYNOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, Z., GROHMANNOVÁ, K., ORLÍKOVÁ, B., GALANDÁK, D., ČERNÍKOVÁ, T., FRANKOVÁ, E., LUCKÝ, M. op. cit. sub 5, s. 24.

²⁶ KOMÁREK, J., PROKOP, D. op. cit. sub 22, s. 25.

²⁷ Ibidem, s. 22.

²⁸ Ibidem, s. 22.

²⁹ Ibidem, s. 4.

³⁰ CHOMYNOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, Z., GROHMANNOVÁ, K., ORLÍKOVÁ, B., GALANDÁK, D., ČERNÍKOVÁ, T., FRANKOVÁ, E., LUCKÝ, M. op. cit. sub 5, s. 46.

³¹ Ibidem, s. 48.

z alkoholických nápojů – tj. spotřební daně a DPH – (17,6 mld. Kč) ani zdaleka nepokrývají odhadované společenské náklady z jejich konzumace (35-56,6 mld.- Kč).³²

Trestná činnost primárně související s alkoholem spočívá buďto v neoprávněném nakládání s ním, a to v podobě trestného činu podání alkoholu dítěti dle § 204 TrZ, anebo v jeho neoprávněném užití spácháním trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 274 TrZ nebo opilství dle § 360 TrZ.³³ V posledních letech narůstá četnost trestného činu podání alkoholu dítěti dle § 204 TrZ³⁴ (ve větší míře nebo opakované prodání, podání nebo poskytnutí alkoholu), stejně tak jako jeho přestupková obdoba dle § 35 odst. 1 písm. j) OchZŠÚNL (prodání nebo podání alkoholického nápoje osobě mladší 18 let), přičemž počet těchto přestupků se v roce 2022 oproti předchozímu roku více než zdvojnásobil.³⁵

1.1.2. Omamné a psychotropní látky

Zákonem, který na základě zmocňovacího ustanovení obsaženém v § 289 odst. 1 TrZ stanoví, co se považuje za OPL, přípravky obsahující OPL a prekursory používané pro nezákonnou výrobu OPL, je NávLt. Ten s účinností od 1. ledna 2014 vyčlenil své přílohy č. 1 až 7 do nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek (dále jen „**Seznam návykových látek**“), a to za účelem efektivního a včasného reagování zejména na potřeby OČTŘ.³⁶ Vystává tím ale otázka (zvláště ve světle nálezu Ústavního soudu č. 259/2013 Sb.), zdali je za takových podmínek požadavek zákona stanovený § 289 odst. 1 TrZ splněn.

Pomineme-li formální stránku seznamů OPL, § 2 odst. 1 písm. a) NávLt, jak jsem již uvedla v části 1.1., obsahuje legální definici návykových látek (v rámci NávLt): *„omamné látky a psychotropní látky přírodního nebo syntetického původu, které mají psychoaktivní účinky a současně jsou uvedeny v některé z příloh č. 1 až 7 nařízení vlády o seznamu návykových látek, s výjimkou látky konopí extrakt a tinktura, která obsahuje nejvýše 1 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů a splňuje podmínku bezpečnosti podle zákona o obecné bezpečnosti*

³² Ibidem, s. 47.

³³ Ibidem, s. 105-106.

³⁴ Ibidem, s. 105.

³⁵ Ibidem, s. 108-109.

³⁶ Důvodová zpráva k zák. č. 273/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

výrobků“, pojmy OPL ovšem zákon blíže nevymezuje. Přílohy Seznamu návykových látek, na který NávLt odkazuje, prakticky navazují na seznamy Jednotné úmluvy a Úmluvy o psychotropních látkách: Přílohy č. 1 až 3 vychází ze seznamů č. I, II a IV Jednotné úmluvy, přílohy č. 4 až 7 vychází ze seznamů č. I, II, III a IV Úmluvy o psychotropních látkách.³⁷

„**Omamnými látkami**“ jsou látky uvedené v příloze č. 1 až 3 Seznamu návykových látek (sem spadá např. fentanyl, kokain, morfin, heroin, konopí aj.), přičemž podle Kaliny³⁸ se jedná o chemické substance navozující útlum, poruchu vědomí a necitlivost k bolesti. Komentářová literatura³⁹ je charakterizuje jako látky, u kterých je nebezpečí chorobného návyku a vzniku psychických změn.

„**Psychotropními látkami**“ jsou látky uvedené v příloze č. 4 až 7 Seznamu návykových látek (patří sem např. lysergid – LSD, HHC, MDMA – extáze, THC, metamfetamin – pervitin aj.), podle Kaliny⁴⁰ je tento pojem obsahově totožný s pojmem **psychoaktivní látky**, tj. látky ovlivňující psychiku a duševní procesy (myšlení nebo emoce).

1.1.3. Ostatní látky

Z demonstrativního vymezení návykových látek v § 130 TrZ je jednoznačně nejméně určitým pojem „ostatní látky“, resp. „*ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování*“. Pod takové ostatní návykové látky lze dle judikatury⁴¹ zařadit látky, které jsou jinak běžně užívány v domácnosti, průmyslu či ve zdravotnictví (např. ředidla, čisticí prostředky, náplně hasicích přístrojů aj.). Nakládání s těmito látkami není zpravidla nijak specificky regulováno.⁴²

V souvislosti s primární drogovou kriminalitou mohou „ostatní látky“ hrát roli u **trestného činu šíření toxikomanie dle § 287 TrZ**, jehož skutková podstata popisuje jednání ve vztahu k

³⁷ VICHEREK, Roman, In: ŠČERBA, F. a kol. *Trestní zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2020. s. 2244.

³⁸ KALINA, K. a kol. *Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí*. Praha: Filia nova, 2001. s. 73.

³⁹ ŠÁMAL, Pavel, ŠÁMALOVÁ, Milada, GRIVNA, Tomáš, In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2023. s. 3705.

⁴⁰ KALINA, K. a kol. op. cit. sub 38, s. 89-90.

⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. 3 Tdo 705/2005, publikované pod č. T 809 v *Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR*, Praha: C. H. Beck, 2005, sešit 17.

⁴² FRYŠTÁK, Marek, In: ŠČERBA, F. a kol. op. cit. sub 37, s. 1200.

nealkoholickým návykovým látkám, tedy širšímu okruhu látek než u trestných činů dle § 283–286 TrZ. Naplnit znaky skutkové podstaty trestného činu šíření toxikomanie tak lze např. prodejem oxidu dusného (tzv. rajského plynu)⁴³ nebo rostliny šalvěže divotvorné (*Salvia divinorum*) obsahující látku Salvinorin A⁴⁴, neboť se jedná o látky se schopností ovlivnit psychiku člověka.

1.2. Související pojmy

1.2.1. Přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku

Přípravkem obsahující OPL se dle § 2 odst. 1 písm. b) NávLt rozumí „*roztok nebo směs v jakémkoli fyzikálním stavu obsahující návykovou látku nebo návykovou látku a uvedenou látku kategorie 1 nebo léčivý přípravek obsahující uvedenou látku kategorie 1, s výjimkou roztoku nebo směsi s obsahem látky konopí extrakt a tinktura, který obsahuje nejvýše 1 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů; látku konopí extrakt a tinktura musí roztok nebo směs obsahovat v takovém množství, že tuto látku nelze z roztoku nebo směsi zneužít nebo snadno dostupnými nebo hospodárnými prostředky extrahovat*“, přičemž seznam vybraných přípravků uvádí příloha č. 8 Seznamu návykových látek, a sice např. kodein, který v jedné tabletě, tobolce, ampuli, čípku, příp. v jiné lékové formě nesmí přesáhnout 100 mg; kokain, jehož množství nesmí přesáhnout 0,1 % kokainu; ipekakuanhový prášek s opiem v množství ne vyšším než 10 % apod.

Přípravek obsahující OPL figuruje ve skutkových podstatách trestných činů nedovolené výroby a jiného nakládání s OPL a s jedy dle § 283 TrZ a výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě OPL a jedy dle § 286 TrZ (zde se trestá jednání ve vztahu k předmětu určenému k jeho nedovolené výrobě).

1.2.2. Prekursor

Kalinův glosář⁴⁵ uvádí u hesla „prekursor“ (psáno též jako „prekurzor“) následující: „*Předstupeň konečného stadia chemické látky (drogy). Pojem přímý (immediate) prekursor se*

⁴³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. 3 Tdo 705/2005, publikované pod č. T 809 v *Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR*, Praha: C. H. Beck, 2005, sešit 17.

⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2009, sp. zn. 3 Tdo 392/2009, publikované pod č. T 1192 v *Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR*, Praha: C. H. Beck, 2009, sešit 56.

⁴⁵ KALINA, K. a kol. op. cit. sub 38, s. 85.

obvykle užívá pro prekurzor, který je posledním krokem ke konečné podobě výrobku (např. efedrin je prekurzorem při výrobě pervitinu“.

Právní úpravu prekurzorů obsahuje **Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11. února 2004, o prekursorech drog**, na které navazuje tuzemský **zákon č. 272/2013 Sb., o prekursorech drog**⁴⁶ a **NávLt**⁴⁷. Dle jmenovaného evropského nařízení⁴⁸ ve znění Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1258/2013 ze dne 20. listopadu 2013 se prekursorem drog rozumí „*jakákoliv látka uvedená v příloze I, která může být použita k nedovolené výrobě omamných nebo psychotropních látek, včetně směsí a přírodních produktů, které tyto látky obsahují, avšak s výjimkou směsí a přírodních produktů, ve kterých jsou uvedené látky obsaženy tak, že tyto uvedené látky nelze snadno použít ani extrahovat snadno dostupnými nebo hospodárnými prostředky, léčivé přípravky ve smyslu čl. 1 bodu 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/83/ES a veterinární léčivé přípravky ve smyslu čl. 1 bodu 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/82/ES*“. Z této definice tedy vyplývá, že za prekursory se považují i látky, které sice v příloze I uvedené nejsou, ale z nichž lze snadno látky uvedené v příloze získat snadno dostupnými nebo hospodárnými prostředky. Nejvyšší soud v této souvislosti judikoval⁴⁹, že „*extrakcí snadno dostupnými prostředky [...] se rozumí např. rozpuštění ve vodě nebo v jiném roztoku, zahřátí nad otevřeným ohněm nebo jiným tepelným zdrojem za použití zcela běžných nástrojů, náčiní či hospodářských zařízení apod. Může tedy jít o běžné úkony jednotlivce či skupiny osob v rámci individuální nebo manufakturní výroby, při nichž dojde k vyloučení nebo jinému oddělení prekurzoru, aniž by k tomu bylo nutno použít složitých chemických, laboratorních nebo obdobných náročných postupů.*“

Z recentní judikatury nelze opomenout stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2022, sp. zn. Tpjn 301/2018, publikované pod č. 3/2022 Sb. rozh. st., podle něhož za prekursory nelze považovat léčivé přípravky humánní a léčivé přípravky veterinární určené pro léčebné účely u lidí nebo zvířat, a to ani v případě, že samy obsahují prekurzor (např. efedrin a pseudoefedrin), přičemž není rozhodné, zda takové léčivé přípravky pochází z některého členského státu Evropské unie nebo z třetích zemí. To ovšem neplatí v případě zneužití těchto přípravků k jiným než léčebným účelům (v praxi nejčastěji k výrobě pervitinu), neboť za takových okolností může dojít k naplnění

⁴⁶ § 1 zák. č. 272/2013 Sb., o prekursorech drog.

⁴⁷ § 1 odst. 1 písm. b) zák. č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁸ Článek 2 písm. a) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11. února 2004, o prekursorech drog.

⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 11. 2011, sp. zn. 8 Tdo 1363/2011, publikované pod č. 50/2012 Sb. rozh. tr.

skutkové podstaty trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s OPL a s jedy dle § 283 TrZ, jeho pokusu či přípravy k němu, příp. účastenství ve formě pomoci podle § 24 odst. 1 písm. c) TrZ k § 283 TrZ, pokud pachatel opatří tyto léky pro někoho jiného za účelem výroby OPL.

Hojně využívaným přípravkem k extrakci efedrinu či pseudoefedrinu pro výrobu metamfetaminu je lék Nurofen Stopgrip⁵⁰, z novějších „trendů“ lze jmenovat rumunská léčiva Efedrina Arena Comprimata a Cold Relief, z nichž ani jedno není registrováno v České republice a obě sem bývala často nelegálně dovážena z Polska.⁵¹ V průběhu psaní této práce ovšem díky záslužné práci Národní protidrogové centrály a rumunské, slovenské a polské policie v rámci operace Arena došlo k ukončení provozu rumunské továrny na tato léčiva⁵² a jejich místa zaujaly nové přípravky, léčiva Clarinase Repetabs ze Srbska a Sedofan pocházející pravděpodobně z Ománu.⁵³

S pojmem prekursoru úzce souvisí také pojem **výchozích a pomocných látek** – jedná se o látky, které sice nejsou prekursory *per se*, ale z důvodu jejich častého zneužívání a významu při nedovolené výrobě OPL nebo prekursorů je zacházení s nimi upraveno zákonem⁵⁴, a ten, kdo takové látky bez příslušného oprávnění dle zákona o prekursorech drog neoprávněně prodá či jinak jinému opatří, naplní znaky skutkové podstaty trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 TrZ.⁵⁵ Na základě § 53 odst. 1 tohoto zákona tyto látky uvádí nařízení vlády č. 458/2013 Sb., o seznamu výchozích a pomocných látek a jejich ročních množstevních limitech, ve své příloze. Výchozí a pomocnou látkou je tak např. gama-butyrolakton (GBL) zneužívaný k výrobě látky gama-hydroxybutyrát (GHB).⁵⁶

⁵⁰ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2013, sp. zn. 11 Tdo 130/2012-79; ze dne 8. 2. 2018, sp. zn. 11 Tdo 73/2018; nebo ze dne 24. 11. 2020, sp. zn. 11 Tdo 1179/2020.

⁵¹ KOLEKTIV AUTORŮ. *Národní protidrogová centrála, VÝROČNÍ ZPRÁVA 2022*. Online. Národní protidrogová centrála SKPV PČR. Praha: Ministerstvo vnitra, 2023. s. 6. Dostupné z: <https://www.policie.cz/soubor/vyrocnizprava-npc-2022.aspx>. [cit. 2024-02-11].

⁵² KOLEKTIV AUTORŮ. *Národní protidrogová centrála, VÝROČNÍ ZPRÁVA 2023*. Online. Národní protidrogová centrála SKPV PČR. Praha: Ministerstvo vnitra, 2024. s. 8. Dostupné z: <https://www.policie.cz/soubor/vyrocnizprava-npc-2023-pdf.aspx>. [cit. 2024-07-09].

⁵³ *Ibidem*, s. 7.

⁵⁴ § 35 odst. 1 zák. č. 272/2013 Sb., o prekursorech drog.

⁵⁵ Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 19. 6. 2021, sp. zn. 6 To 98/2020.

⁵⁶ *Ibidem*.

Výslovně se pojem „prekursor“ vyskytuje (stejně jako přípravek obsahující OPL) ve skutkových podstatách trestných činů nedovolené výroby a jiného nakládání s OPL a s jedy dle § 283 TrZ a výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě OPL a jedu dle § 286 TrZ.

1.2.3. Jed

Jedy jsou toxické látky způsobující smrt či poškození zdraví již v malých dávkách.⁵⁷ Na základě zmocňovacího ustanovení § 289 odst. 2 TrZ vláda v **nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů**, § 1 odst. 1 stanoví, že se za jedy považují chemické látky uvedené v příloze jmenovaného nařízení (např. arsenovodík, beryllium, fluor, kyanid, rtuť, strychnin, thallium atd.) a chemické směsi, které obsahují nejméně 7 % takové látky.

Jak samo ustanovení § 289 odst. 2 TrZ napovídá, vymezení jedů je z pohledu TrZ významné pro trestné činy dle § 283 (nedovolená výroba a jiné nakládání s OPL a s jedy), § 284 (přechovávání OPL a jedu) a § 286 (výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě OPL a jedu).

⁵⁷ ŠÁMAL, Pavel, ŠÁMALOVÁ, Milada, GŘIVNA, Tomáš, In: ŠÁMAL, P. a kol. op. cit. sub 39, s. 3708.

2. Současná právní úprava návykových látek

2.1. Mezinárodní úmluvy

Závazky z mezinárodního práva plynou pro Českou republiku z tzv. **protidrogových úmluv OSN**, z nichž vychází mezinárodní systém kontroly a regulace nakládání s OPL⁵⁸. Konkrétně se jedná o tři úmluvy: Jednotnou úmluvu o omamných látkách z roku 1961⁵⁹ ve znění pozdějšího Protokolu o změnách Jednotné úmluvy o omamných látkách z roku 1972⁶⁰, Úmluvu o psychotropních látkách z roku 1971⁶¹ a Úmluvu OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988⁶².

Jednotná úmluva obsahuje (čtyři) seznamy látek považovaných za omamné, vymezuje kontrolní opatření, která musí smluvní státy při nakládání s takovými látkami přijmout, a ustanovuje funkce Mezinárodního úřadu pro kontrolu omamných látek (*International Narcotics Control Board*, zkr. INCB) a Komise pro omamné látky (*Commission on Narcotic Drugs*, zkr. CND) při Hospodářské a sociální radě OSN (ECOSOC). Trestněprávně významným je čl. 36 Jednotné úmluvy, jenž s výhradou jejich ústavních předpisů po signatářích požaduje učinit opatření nutná k tomu, aby pěstování, produkce, výroba, těžba, příprava, držba, nabídka, dání do prodeje, distribuce, koupě, prodej, dodání z jakéhokoliv titulu, zprostředkování, odeslání, tranzit, doprava, dovoz a vývoz omamných látek, neodpovídající ustanovením úmluvy, nebo jakékoliv jiné činy, které by dle názoru smluvního státu odporovaly jejím ustanovením, byly považovány za trestné činy, pokud jsou spáchány úmyslně, a aby na vážné případy byly vyměřeny přiměřené tresty, zejména vězení nebo jiné tresty odnětí svobody. Nadto dává státům možnost v případě spáchání některého z výše uvedených činů osobami závislými na omamné látce zařídit, aby se těmto dostalo místo výroku o vině a trestu, popř. navíc léčení, výchovy, doléčení, rehabilitace a nového začlenění do společnosti.

⁵⁸ ZEMAN, P., ŠTEFUNKOVÁ, M., TRÁVNÍČKOVÁ, I. *Drogová kriminalita a trestní zákoník*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. s. 24.

⁵⁹ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 47/1965 Sb., o Jednotné Úmluvě o omamných látkách.

⁶⁰ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 458/1991 Sb., o sjednání Protokolu o změnách Jednotné úmluvy o omamných látkách z roku 1961.

⁶¹ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 62/1989 Sb., o Úmluvě o psychotropních látkách.

⁶² Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 462/1991 Sb., o sjednání Úmluvy Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami.

Úmluva o psychotropních látkách je prakticky obdobou Jednotné úmluvy ve vztahu k látkám označeným za psychotropní: rovněž obsahuje čtyři seznamy daných látek, povinnosti pro signatáře týkající se kontroly nakládání s těmito látkami, a čl. 22 této úmluvy věnovaný trestnímu právu takřka zrcadlí čl. 36 Jednotné úmluvy.

V neposlední řadě cílem **Úmluvy OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami** je přispět ke spolupráci mezi smluvními státy, aby mohly účinněji řešit různé problémy nedovoleného obchodu s OPL mezinárodního charakteru.⁶³ Činí tak popisem konkrétních jednání, která mají být kvalifikována jako trestné činy ve vnitrostátním právu, stanovením povinnosti přijetí opatření nutných ke konfiskaci látek a výtěžků z těchto činů, úpravou extradice pachatelů, sledování dodávek atd. Úmluva dále obsahuje dvě tabulky látek často používaných při nezákonné výrobě OPL (mezi tyto patří např. v tuzemsku oblíbený efedrin, pseudoefedrin, aceton aj.), jejichž úniku mají signatáři zamezit přijetím potřebných opatření.

2.2. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Nejvýznamnějším pramenem práva týkajícího se trestné činnosti související se zneužíváním návykových látek je jednoznačně TrZ, jenž ve své obecné části obsahuje kromě samotné definice návykové látky v § 130 také specifická ustanovení týkající se sankcionování, a to obecně přitěžující okolnost recidivy dle § 42 písm. q), dle níž je soud oprávněn podle povahy předchozího odsouzení tuto okolnost nepokládat za přitěžující, jde-li o pachatele, který se oddává zneužívání návykové látky a spáchal trestný čin pod jejím vlivem nebo v souvislosti s jejím zneužíváním, ovšem pouze tehdy, započal-li léčení nebo učinil jiná potřebná opatření k jeho zahájení; přiměřené omezení a přiměřenou povinnost dle § 48 odst. 4 písm. c) a h) spočívající v podrobení se léčení závislosti na návykových látkách, které není ochranným léčením podle TrZ, a zdržení se požívání alkoholických nápojů nebo jiných návykových látek; ochranné léčení dle § 99 odst. 2 písm. b) a zabezpečovací detenci dle § 100 odst. 2 písm. b).

Především ale ve své zvláštní části, hlavě sedmé (trestné činy obecně nebezpečné) TrZ vymezuje trestné činy představující **primární drogovou kriminalitu**⁶⁴, kterými jsou:

⁶³ Článek 2 bod 1. sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 462/1991 Sb., o sjednání Úmluvy Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami.

⁶⁴ ŠELLENG, Dalibor, In: JELÍNEK, J. a kol. *Kriminologie*. Praha: Leges, 2021. s. 414.

- Nedovolená výroba a jiné nakládání s OPL a s jedy dle § 283,
- Přechovávání OPL a jedu dle § 284,
- Nedovolené pěstování rostlin obsahujících OPL dle § 285,
- Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě OPL a jedu dle § 286, a
- Šíření toxikomanie dle § 287.

Mimoto TrZ zmiňuje návykové látky i ve skutkových podstatách dalších trestných činů:

- Podání alkoholu dítěti dle § 204,
- Ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 274, a
- Opilství dle § 360.

Zneužití návykové látky se dále vyskytuje jako jedno z alternativních jednání ve skutkových podstatách několika trestných činů hlavy dvanácté (trestné činy vojenské), konkrétně:

- Vyhýbání se výkonu služby dle § 384,
- Vyhýbání se výkonu služby z nedbalosti dle § 385, a
- Vyhýbání se výkonu strážní, dozorčí nebo jiné služby dle § 388.

2.3. Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů

„Právě zde jsou definovány pojmy významné i pro výklad a aplikaci trestního zákoníku. Tento zákon je pro problematiku nakládání s drogami, jako s látkami podléhajícími regulaci, zásadní.“⁶⁵

NávLt upravuje zacházení s návykovými látkami, s přípravky je obsahující a s prekursory, jejich vývoz, dovoz a tranzitní operace s nimi, a pěstování máku, konopí a koky a vývoz, dovoz a zneškodňování makoviny⁶⁶, a vymezuje krom samotného pojmu návykových látek (pro účely tohoto zákona) základní pojmy týkající se této problematiky (např. přípravek obsahující OPL, konopí aj.). Právě z tohoto právního předpisu vyplývá neoprávněnost nakládání s určitými látkami

⁶⁵ MAHDALÍČKOVÁ, J. *Zákon o návykových látkách: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 2.

⁶⁶ § 1 odst. 1 zák. č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

pro účely trestných činů dle § 283–286 TrZ: k nakládání s nimi „oprávněně“ je dle § 4 NávLt potřeba povolení k zacházení, v případě léčiv povolení dle zákona o léčivech⁶⁷, event. příslušné oprávnění dle zákona o prekursorech drog u těchto prekursorů.

2.3.1. Zákon o psychomodulačních látkách

Dne 31. července 2023 předložili poslanci Zdenka Němečková Crkvenjaš, Tom Philipp, Věra Adámková, Michaela Šebelová, Martina Ochodnická, Klára Kocmanová a David Kasal (poslanci celkem šesti ze sedmi stran zastoupených v Poslanecké sněmovně) návrh zákona, kterým se mění NávLt ve znění pozdějších předpisů a další související zákony⁶⁸, mezi něž patří i TrZ. Novela zavede jednak novou kategorii **tzv. psychomodulačních látek (PML)**, tedy dle návrhu „*nové psychoaktivní látky a další látky s psychoaktivním účinkem, které nepředstavují závažné riziko pro veřejné zdraví nebo riziko závažných sociálních dopadů na jednotlivce a společnost a současně jsou uvedeny v nařízení vlády o seznamu psychomodulačních látek, a výrobky z nich*“, jednak kategorii **tzv. zařazených psychoaktivních látek (ZPL)**, dle návrhu vymezených jako „*nové psychoaktivní látky, u nichž s ohledem na dosavadní vědecké poznatky nelze vyloučit závažná zdravotní a společenská rizika a současně jsou uvedeny v nařízení vlády o seznamu zařazených psychoaktivních látek, a výrobky z nich*“.⁶⁹

Dle důvodové zprávy⁷⁰ je hlavním důvodem navrhované právní úpravy regulace látek nacházejících se doposud v „šedé zóně“, zejména **kratom** (*Mitragyna speciosa*) nebo **tzv. nízkopotentní konopí** (konopí s obsahem THC do 1 %). Odhadované množství kratomu ročně prodaného v České republice se dle návrhu pohybuje kolem 200-300 tun, u nízkopotentního konopí cca 100 tun.⁷¹ Nedostatek regulace PML je problémem především z hlediska dostupnosti těchto látek, a to i dětem a osobám mladším 18 let: zakoupit je lze v maloobchodní síti prodejen potravin, prostřednictvím internetu nebo výdejních automatů.⁷² Právě mezi dětmi a dospívajícími

⁶⁷ JELÍNEK, Jiří, PELC, Vladimír, In: JELÍNEK, J. a kol. op. cit. sub 2, s. 792-793.

⁶⁸ Sněmovní tisk č. 504/0. Online. Parlament ČR, Poslanecká sněmovna, 2023, IX. volební období. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=230741>. [cit. 2024-04-26].

⁶⁹ Znění legálních definic i podoba nových kategorií látek v původním návrhu zákona byly upraveny v rámci komplexního pozměňovacího návrhu předkládajících poslanců obsaženém ve Sněmovním tisku č. 504/3. Online. Parlament ČR, Poslanecká sněmovna, 2024, IX. volební období. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=234893>. [cit. 2024-09-14].

⁷⁰ Sněmovní tisk č. 504/0. Online. Parlament ČR, Poslanecká sněmovna, 2023, IX. volební období. s. 23. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=230741>. [cit. 2024-04-26].

⁷¹ Ibidem, s. 23.

⁷² Ibidem, s. 23.

PML v současnosti nabývají popularity – např. dle dat studie Než zazvoní⁷³ užila někdy v životě kratom takřka pětina dospívajících (19,9 %). Zákon má problém dostupnosti těchto látek pro nezletilé řešit např. omezením prodeje PML a zboží s nimi souvisejícího pouze na specializované prodejny, do nichž má být osobám mladším 18 let zakázán vstup, samotný zákaz prodeje mladším 18 let a také zákaz prodeje prostřednictvím prodejního automatu. Prodej PML na dálku (přes internet, mobilní aplikace) návrh povoluje za předpokladu, že je prodejce vybaven systémem ověřování věku (přičemž nepostačuje pouhé „odkliknutí“ čestného prohlášení kupujícím, že je starší 18 let), taktéž musí být zajištěna náležitá kontrola věku osoby přebírající zboží.⁷⁴

V oblasti trestního práva návrh mění definici návykové látky v § 130 TrZ doplněním PML a ZPL, což dopadá např. na trestné činy ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 274 TrZ či opilství dle § 360 TrZ. Dále modifikuje trestný čin podání alkoholu dítěti dle § 204 TrZ doplněním předmětných látek na trestný čin podání alkoholu, psychomodulační látky nebo zařazené psychoaktivní látky dítěti; k tomu navíc přidává kvalifikovanou skutkovou podstatu s okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby spočívající ve spáchání činu na dítěti mladším patnácti let. Zároveň návrh zavádí dva zcela nové trestné činy; a sice trestný čin neoprávněného nakládání s psychomodulačními látkami (navrhovaný § 251a TrZ), který má být obdobou již existujícího trestného činu neoprávněného podnikání dle § 251 TrZ⁷⁵; a trestný čin neoprávněné výroby a jiného nakládání se zařazenými psychoaktivními látkami (navrhovaný § 286a TrZ) jakožto obdobu trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 TrZ⁷⁶, řadící se tímto mezi primární drogové delikty. Poslední zamýšlenou změnou TrZ je výslovná výjimka pro PML u trestného činu šíření toxikomanie dle § 287 TrZ, jako tomu je v případě alkoholu, tj. jednání popsané ve skutkové podstatě není trestné ve vztahu k alkoholu či PML. Trestněprávní postih legálního prodeje PML zavedeného tímto zákonem by totiž zcela postrádal smysl.

⁷³ CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., GALANDÁK, D., FRANKOVÁ, E., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2023*. Online. CHOMYNOVÁ, P. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky, 2023. s. 41. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33917/1244/Zpr%C3%A1va%20o%20neleg%C3%A1ln%C3%ADch%20drog%C3%A1ch%20v%20C4%8CR%202023_fin.pdf. [cit. 2024-02-11].

⁷⁴ Sněmovní tisk č. 504/0. Online. Parlament ČR, Poslanecká sněmovna, 2023, IX. volební období. s. 47. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=230741>. [cit. 2024-04-26].

⁷⁵ Ibidem, s. 44.

⁷⁶ Usuzuji tak z názvu trestného činu a jeho objektivní stránky. Tento trestný čin se poprvé objevil až v rámci komplexního pozměňovacího návrhu, důvodová zpráva se k němu tudíž nevyjadřuje.

Sečteno a podtrženo: Dle mého názoru lze tento krok jednoznačně hodnotit pozitivně, zákonodárce konečně „vybarví“ látky v „šedé zóně“, které čekají na náležitou regulaci, předložený návrh by měl vyřešit stávající problémy s dostupností PML pro nezletilé (např. neomezený nákup skrze prodejní automaty, mnohdy s nefunkčními čtečkami věku), zvláště účinnými se jeví případné pokuty za přestupky spáchané prodejci spočívající v prodeji PML nezletilému (až 1 000 000 Kč)⁷⁷ či za pouhé umožnění vstupu nezletilému do specializované prodejny s PML (až 800 000 Kč)⁷⁸. Současně oceňuji navrhované promítnutí problematiky do trestního práva hmotného. Více k důsledkům neregulace PML viz část čtvrtá (Vybrané látky regulované zákonem o psychomodulačních látkách).

2.4. Zákon č. 272/2013 Sb., o prekursorech drog

Zákon o prekursorech drog upravuje v návaznosti na přímo použitelné předpisy Evropské unie⁷⁹ licenci a registraci k nakládání s prekursory, jejich vývoz a dovoz, skladování, dopravu, jejich zneškodnění a obchod s nimi; definuje pojem výchozích a pomocných látek (§ 35 odst. 1), tedy látek, které samy o sobě nejsou prekursory, avšak z důvodu jejich častého zneužívání a významu při nedovolené výrobě OPL nebo prekursorů jsou rovněž regulovány tímto zákonem⁸⁰, a upravuje povinnosti při nakládání s nimi.

⁷⁷ Dle navrhovaného znění § 36 odst. 1 písm. c) (Sněmovní tisk č. 504/3. Online. Parlament ČR, Poslanecká sněmovna, 2024, IX. volební období. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=234893>. [cit. 2024-09-14].) ve spojení s aktuálním zněním § 36 odst. 10 písm. e) zák. č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek.

⁷⁸ Dle navrhovaného znění § 36 odst. 1 písm. u) ve spojení s navrhovaným zněním § 36 odst. 10 písm. d) zák. č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek (Ibidem).

⁷⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11. února 2004, o prekursorech drog; Nařízení Rady (ES) č. 111/2005 ze dne 22. prosince 2004, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi; a Nařízení Komise (ES) č. 1277/2005 ze dne 27. července 2005, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog a k nařízení Rady (ES) č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi.

⁸⁰ Více k výchozím a pomocným látkám viz bod 1.2.2.

3. Drogové delikty

Hlava sedmá zvláštní části trestního zákoníku (trestné činy obecně nebezpečné) obsahuje několik **tzv. drogových trestných činů**, které, přestože je zákon nikterak nevyčleňuje, tvoří dle nauky samostatnou kategorii trestných činů představujících drogovou kriminalitu *stricto sensu* (primární drogovou kriminalitu)⁸¹. Jedná se o pět již výše zmíněných trestných činů, a to: nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 TrZ, přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu dle § 284 TrZ, nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku dle § 285 TrZ, výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu dle § 286 TrZ a šíření toxikomanie dle § 287 TrZ.

Mezi dvěma základními přístupy protidrogové politiky, tedy **represivním**, jehož cílem je zcela osvobodit společnost od drog⁸² trestáním jakéhokoliv držení OPL a jejich konzumace⁸³, a **terapeutickým**, který namísto represe cílí na minimalizaci škodlivých důsledků zneužívání drog skrze léčebné a preventivní aktivity pro jejich uživatele⁸⁴, existuje střední cesta Jelínkem a Pelcem nazývaná **strategie o dvou stranách**, z níž ostatně vychází i náš trestní zákoník⁸⁵. Podle této strategie by se měli trestat obchodníci s OPL, jejich výrobci a distributoři, zatímco vůči samotným konzumentům by měla směřovat léčba a prevence, a na osoby experimentující s drogami by mělo být užito preventivních opatření.⁸⁶

3.1. Charakteristika drogových deliktů

Drogová kriminalita *stricto sensu* se vyznačuje především **vysokou latencí** – v České republice se oproti střednímu odhadu 46,5 tis. osob rizikově užívajících OPL⁸⁷ v posledních letech registruje „pouze“ 4-5 tis. drogových trestných činů ročně⁸⁸, což činí pouze zlomek potenciálních deliktů. Šelleng k této skutečnosti uvádí příznačný vliv organizovaného zločinu se sofistikovaným

⁸¹ ŠELLENG, Dalibor, In: JELÍNEK, J. a kol. op. cit. sub 64, s. 414.

⁸² JELÍNEK, Jiří, PELC, Vladimír, In: JELÍNEK, J. a kol. op. cit. sub 2, s. 789.

⁸³ VOKOUN, Rudolf, In: ŠÁMAL, P. a kol. op. cit. sub 3, s. 919.

⁸⁴ JELÍNEK, Jiří, PELC, Vladimír, In: JELÍNEK, J. a kol. op. cit. sub 2, s. 789.

⁸⁵ VOKOUN, Rudolf, In: ŠÁMAL, P. a kol. op. cit. sub 3, s. 919.

⁸⁶ JELÍNEK, Jiří, PELC, Vladimír, In: JELÍNEK, J. a kol. op. cit. sub 2, s. 789-790.

⁸⁷ CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., GALANDÁK, D., FRANKOVÁ, E., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. op. cit. sub 73, s. 64-65.

⁸⁸ Ibidem, s. 98.

způsobem páchaní kriminality⁸⁹, zatímco Zeman, Štefunková a Trávníčková pokládají za primární příčinu latence specifický vztah mezi konzumentem a osobami na všech článcích dodavatelského řetězce⁹⁰. Přikláním se k později jmenovanému, neboť není příliš složité dovtípit se, že by uživatel z vlastní iniciativy nenahlásil svého dealera, ba dokonce tzv. vaříče. Bylo by to jednoduše v rozporu s jeho vlastními zájmy. Charakteristickou je pro tyto činy rovněž **vysoká objasněnost** (80-90 % oproti cca 40 % celkové objasněnosti trestné činnosti) plynoucí z toho, že se o nich policie zpravidla dozvídá z vlastní operativně pátrací činnosti, a tedy společně s trestným činem odhalí i jeho pachatele⁹¹. V souhrnu je však na pováženu, zdali by v oblasti politiky závislostí nebylo prospěšnější odlišné, přinejmenším vyváženější využití finančních prostředků – kombinace již zmíněných přístupů represivního a terapeutického v teorii totiž nemá adekvátní oporu ve výdajích vynaložených z veřejných rozpočtů: zatímco na prevenci činí dlouhodobě podíl vynaložených výdajů pouhá 3-4 %, na harm reduction 15-17 %, léčbu 11-12 % a následnou péči kolem 4 %, dohromady tedy něco málo přes třetinu, více než 50 % celkových výdajů putuje na prosazování práva (v roce 2021 přes 1,3 mld. Kč).⁹²

Ve spojitosti s drogovou kriminalitou se lze setkat s označením jako kriminalita „**bez obětí**“ s argumentem, že se v zásadě jedná o soukromou záležitost jednotlivce, do níž nepřisluší státu zasahovat⁹³ (ovšem s celospolečenskými dopady, jakými jsou např. sekundární drogová kriminalita nebo ekonomické náklady spojené s užíváním OPL⁹⁴), či „**konsensuální zločin**“, kdy ani jedna ze stran nenahlásí zásilku obsahující OPL⁹⁵. Někteří autoři naopak považují za oběť drogové kriminality každého, kdo je přímo či nepřímo touto trestnou činností zasažen, potenciálně nejvíce mládež a mladé lidi, kterým při touze experimentovat nabídne dealer OPL za velmi nízkou cenu.⁹⁶

⁸⁹ ŠELLENG, Dalibor, In: JELÍNEK, J. a kol. op. cit. sub 64, s. 421.

⁹⁰ ZEMAN, P., ŠTEFUNKOVÁ, M., TRÁVNÍČKOVÁ, I. Co přinesl trestní zákoník v oblasti postihu drogové kriminality?. *Trestněprávní revue*. 2017, roč. 16, č. 1, s. 13.

⁹¹ ZEMAN, P., ŠTEFUNKOVÁ, M., TRÁVNÍČKOVÁ, I. op. cit. sub 58, s. 92.

⁹² CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., GALANDÁK, D., FRANKOVÁ, E., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. op. cit. sub 73, s. 29.

⁹³ ŠELLENG, Dalibor, In: JELÍNEK, J. a kol. op. cit. sub 64, s. 421.

⁹⁴ Ke konkrétním odhadům společenských nákladů srov. CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., GALANDÁK, D., FRANKOVÁ, E., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. op. cit. sub 73, s. 89.

⁹⁵ ČESKÁ TELEVIZE. *Česko na drogách*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/15855221547-cesko-na-drogach/223562264160006/>. [cit. 2024-07-13].

⁹⁶ STRAUS, J. a kol. *Metodika vyšetřování drogové kriminality*. Praha: Policejní akademie České republiky, 2006. s. 16.

Objektem drogových trestných činů je zájem na ochraně společnosti a lidí před možným ohrožením vyplývajícím z neodborného a nekontrolovaného nakládání s OPL, přípravky je obsahujícími, s prekursory a jedy; nebo vyplývajícím z jejich zneužití⁹⁷, v případě trestného činu šíření toxikomanie (§ 287 TrZ) pak zájem na ochraně společnosti a lidí proti možnému ohrožení, které vyplývá ze zneužívání návykových látek jiných než alkoholu.⁹⁸

Nejčastěji ukládaným **trestem** za drogové delikty bývá podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody (dlouhodobě kolem 50 %), druhým nejčastějším pak nepodmíněný trest odnětí svobody (dlouhodobě cca 20 %), a to obvykle v délce 1-5 let.⁹⁹

3.2. Množství větší než malé

S účinností od 1. ledna 1999 byl **zákonem č. 112/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a zákon České národní rady č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů**, do českého trestního práva vnesen pojem „množství větší než malé“, t. č. spjatý s novým trestným činem dle § 187a trestního zákona¹⁰⁰. Bylo tak učiněno pro splnění závazků vyplývajících pro Českou republiku z mezinárodních drogových úmluv¹⁰¹, dle důvodové zprávy „*dosavadní beztrestnost totiž eliminuje v řadě případů možnost postihu dealerů a distributorů drog*“¹⁰², čímž zákonodárce naznačil, na koho toto ustanovení primárně míří.

⁹⁷ JELÍNEK, Jiří, PELC, Vladimír, In: JELÍNEK, J. a kol. op. cit. sub 2, s. 791.

⁹⁸ ŠÁMAL, Pavel, ŠÁMALOVÁ, Milada, GRIVNA, Tomáš, In: ŠÁMAL, P. a kol. op. cit. sub 39, s. 3757.

⁹⁹ CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., GALANDÁK, D., FRANKOVÁ, E., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. op. cit. sub 73, s. 102; CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ČERNÍKOVÁ, T., ORLÍKOVÁ, B., ROUS, Z., JAROŠÍKOVÁ, H., FRANKOVÁ, E., DĚKÁNY, L., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2022*. Online. CHOMYNOVÁ, P. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky, 2022. s. 131-132. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33774/1171/Zprava_o_nelegalnich_drogach_2022_fin03_rev20230209.pdf. [cit. 2024-03-20]; a MRAVČÍK, V., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., ROUS, Z., CIBULKA, J., FRANKOVÁ, E., NECHANSKÁ, B., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2021*. Online. MRAVČÍK, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky, 2021. s. 140-141. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33591/1140/Zprava_o_nelegalnich_drogach_v_CR_2021_fin.pdf. [cit. 2024-07-14].

¹⁰⁰ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰¹ Čl. 36 odst. 1 písm. a) vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 47/1965 Sb., o Jednotné Úmluvě o omamných látkách.

¹⁰² Důvodová zpráva k zák. č. 112/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a zákon České národní rady č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

V současnosti se v TrZ tento neurčitý pojem vyskytuje jako určovatel hranice trestnosti v základních skutkových podstatách u dvou trestných činů, a to přechovávání OPL a jedu dle § 284 odst. 1, odst. 2 TrZ a nedovoleného pěstování rostlin obsahujících OPL dle § 285 odst. 1, odst. 2 TrZ, ale taktéž jako okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby u trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s OPL a s jedy dle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. d) TrZ vůči dítěti mladšímu patnácti let. Pojem přitom není v zákoně nikterak vymezen, přestože je kvalifikačním rozhraním mezi trestným činem a přestupkem dle § 39 odst. 2 písm. a) a písm. b) NávLt (v případě neoprávněného přechovávání OPL či neoprávněného pěstování rostliny či houby obsahující OPL pro vlastní potřebu v malém množství).

Určení množství většího než malého je dále u drogových deliktů významné pro výklad okolností zvláště přitěžujících, které spočívají v určitém rozsahu spáchání činu (větším, značném, velkém), neboť tento rozsah se dle judikatury¹⁰³ odvíjí právě od násobků zmíněného množství.

V této souvislosti byl dne 9. prosince 1998 vydán (jakožto první pokus o určení rozhodného množství) **závazný pokyn policejního prezidenta č. 39/1998, kterým se upravuje postup příslušníků Policie České republiky při odhalování protiprávních jednání souvisejících s toxikomanií**, jenž mimo jiné ve své příloze uvádí orientační hodnoty malého množství OPL, např. v případě metamfetaminu (pervitinu) činila tato maximálně 0,5 g, čemuž dle přílohy odpovídá 10 dávek (zpravidla distribuováno v psaníčkách à cca 50 mg účinné látky); a v případě THC činila 0,3 g, čemuž dle přílohy odpovídá 20 cigaret – jointů (u konopí pěstovaného v našich podmínkách s koncentrací okolo 1,5 % v sušině použitelné v části konopí, při váze jointu cca 1 g). Hodnoty z tohoto pokynu přitom nebyly pro OČTŘ závazné, sloužily spíše jako základní vodítko pro policisty v případě styku s toxikomanem, který označil látku jako OPL pro vlastní potřebu.¹⁰⁴ Vlastní určení orientačních hodnot pro sjednocení praxe státních zastupitelství vydala nejvyšší státní zástupkyně ve svém pokynu obecné povahy č. 6/2000. V určení hodnot dle pokynu policejního prezidenta¹⁰⁵ spatřuji zásadní nedostatek, a sice předpoklad, že látka bude mít 100% čistotu. Dovožuji tak z formulace „cca 50 mg účinné látky“ odpovídající podle textu jedné dávce o 50 mg u pervitinu, stejně tak u kokainu a amfetaminu. Průměrná čistota (zachyceného) pervitinu

¹⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 15 Tdo 1003/2012, publikované pod č. 44/2013 Sb. rozh. tr.

¹⁰⁴ CHMELÍK, J. a kol. *Drogová kriminalita*. Praha: Úřad vyšetřování pro ČR, Ministerstvo vnitra ČR, odbor personální práce a vzdělávání, 1999. s. 36.

¹⁰⁵ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 39/1998, kterým se upravuje postup příslušníků Policie České republiky při odhalování protiprávních jednání souvisejících s toxikomanií.

se přitom v posledních deseti letech pohybuje mezi 64-72 % účinné látky, v roce 2022 byl dokonce zachycen pervitin s podílem pouhého 1 % účinné látky.¹⁰⁶ Jednoznačně proto nelze zaměňovat pojmy „OPL“ s „účinnou látkou“.

3.2.1. Definice před zásahy Ústavního soudu

Judikatura prve stanovila¹⁰⁷, že v případě přechovávání látky pro sebe (ve smyslu dnešního trestného činu dle § 284 TrZ) nelze činit rozdíl mezi prvokonzumentem a uživatelem OPL v pokročilém stádiu a při posouzení znaku „množství větší než malé“ je nutno vycházet z „běžné dávky průměrného konzumenta“. Přechováváním však není **tzv. spotřební držba**¹⁰⁸, tedy držení jen jedné dávky drogy konzumentem před jejím použitím, a to ani v případě, že by šlo o množství představující množství větší než malé, neboť jedna dávka může být podle stupně závislosti konkrétního uživatele různá. Tyto právní věty na mě působí poněkud protichůdně: Spotřební držba trestná není, dle usnesení¹⁰⁹ „*znak přechovávání [...] obsahuje určitý individualizující prvek*“, zároveň však máme znak týkající se množství posoudit dle dávky běžného konzumenta. Dále Krajský soud v Českých Budějovicích uvedl, že „*k naplnění materiálního znaku trestného činu [...] se rovněž vyžaduje zvýšené nebezpečí pro život a zdraví i samotné osoby zneužívající drogy*“¹¹⁰, což je dle mého názoru další velice neurčitý pojem, neboť míra nebezpečí u každé osoby opět nutně musí být individuální. Judikatura zde odděluje znaky „přechovávání“ a „množství větší než malé“ a pro tyto stanoví odlišná kritéria, ačkoli je toto množství nutně vymezit (také) právě ve vztahu k přechovávání.

Konkrétně by relevantní množství podle tehdejšího rozsudku Nejvyššího soudu¹¹¹ mělo podle ohrožení vyplývajícího pro život a zdraví lidí představovat určitý násobek běžné jednorázové dávky průměrného konzumenta, a to „*pětinasobně až desetinásobně*“, což, jak správně podotýkají Vidrna, Vučka a Popov¹¹², není přijatelné. V situacích, kde rozhodují gramy,

¹⁰⁶ CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., GALANDÁK, D., FRANKOVÁ, E., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. op. cit. sub 73, s. 113.

¹⁰⁷ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 8. 2. 2000 sp. zn. 4 To 23/2000, publikované pod č. 46/2000 Sb. rozh. tr.

¹⁰⁸ Ibidem.

¹⁰⁹ Ibidem.

¹¹⁰ Ibidem.

¹¹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 7. 2000, sp. zn. 4 Tz 142/2000.

¹¹² VIDRNA, J., VUČKA, J., POPOV, P. Větší než malé množství nejistoty. *Trestněprávní revue*. 2017, roč. 16, č. 2, s. 37.

ne-li zlomky gramu, není takto neurčitě vymezení namístě. Různé drogy mají odlišná zdravotní rizika a rozmezí pěti až desetinásobků ani nemusí dosáhnout, aby byly dostatečně nebezpečné.¹¹³

S přijetím nového trestního zákoníku¹¹⁴ (s účinností od 1. ledna 2010) zmocnil zákonodárce za účelem sjednocení praxe OČTR¹¹⁵ ustanovením § 289 odst. 2 TrZ vládu, aby nařízením stanovila, co se považuje za „množství větší než malé“ u OPL, přípravků je obsahujících a jedů. Vláda své povinnosti učinila zadost **nařízením vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů**, a to konkrétně v příloze č. 2 tohoto nařízení. Tabulka v příloze obsahovala kromě hmotnosti představující množství větší než malé též nejmenší množství účinné psychotropní látky, jež musí látka obsahovat, aby bylo její zkoumané množství považováno za větší než malé; např. u pervitinu byla hmotnost pro rozhodné množství více než 2 g, s obsahem min. 0,6 g účinné psychotropní látky či min. 0,72 g, pokud je látka obsažena ve formě soli (hydrochloridu); v případě marihuany šlo o více než 15 g sušiny s obsahem THC min. 1,5 g. Ve srovnání s předchozí úpravou pomocí interních předpisů PČR a NSZ¹¹⁶ je viditelný nárůst hraničních hodnot pro trestní postih, a to zejména z důvodu přechodu na formální pojetí trestného činu, díky čemuž soudy prakticky ztratily možnost zohlednit při posuzování trestní odpovědnosti osobnost pachatele, jeho stupeň závislosti a jeho běžnou dávku OPL.¹¹⁷ Podstatným rozdílem u nařízení vlády oproti výše uvedené starší judikatuře je koeficient, kterým se pro výpočet rozhodného množství násobí základní dávka: sedminásobek denní dávky u OPL s léčebným využitím (např. benzodiazepiny, barbituráty), tedy množství na týden; u OPL bez léčebného využití koeficient v rozmezí 1-7 v závislosti na konkrétní látce, tedy odpovídající potřebě „průměrného uživatele“ na období od jednoho dne až po jeden týden.¹¹⁸ Příloha nařízení u jednotlivých látek (vyjma těch terapeutických) koeficient navíc neuvádí, nelze tedy zjistit ani koeficient, ani základní dávku, ze které množství vychází. Místo pouhé jednorázové dávky pro výpočet je dle nařízení vlády relevantní denní dávka OPL, což může být více než jedna aplikace (např. morfin je pacientům podáván až 6x denně).¹¹⁹

¹¹³ Ibidem, s. 37-38.

¹¹⁴ Zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹¹⁵ Důvodová zpráva k § 287 (nyní § 289) zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹¹⁶ Srov. závazný pokyn policejního prezidenta č. 39/1998 a pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 6/2000.

¹¹⁷ ZEMAN, P., ŠTEFUNKOVÁ, M., TRÁVNÍČKOVÁ, I. op. cit. sub 58, s. 43.

¹¹⁸ Předkládací zpráva k návrhu nařízení vlády, kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů.

¹¹⁹ VIDRŇA, J., VUČKA, J., POPOV, P. op. cit. sub 112, s. 38.

Nelze opomenout také úpravu „množství většího než malého“ z hlediska **rostlin a hub** obsahujících OPL (ve smyslu § 285 TrZ), k níž zákonodárce rovněž zmocnil vládu, a to ustanovením § 289 odst. 3 TrZ. **Nařízení vlády č. 455/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku**, stanovilo v příloze č. 2 za hranici množství více než 5 rostlin, v případě hub obsahujících psilocybin a psilocin více než 40 hub. Dle NMS¹²⁰ přitom 5 rostlin konopí může znamenat až několik stovek gramů konopí, což v důsledku představovalo značnou nekonzistenci s hranicí pro marihuanu (15 g) stanovenou nařízením vlády č. 467/2009 Sb.

V neposlední řadě u **jedů** se za množství větší než malé považuje takové množství jedu, které na základě současných vědeckých poznatků může po jednorázovém nebo opakovaném podání způsobit poškození zdraví.¹²¹

3.2.2. Nález Ústavního soudu č. 259/2013 Sb.

Ústavní soud nálezem ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 13/12, publikovaným pod č. 259/2013 Sb. s účinností od 23. srpna 2013 zrušil část ustanovení § 289 odst. 2 TrZ, která vládu zmocňovala k určení množství většího než malého u OPL, přípravků je obsahujících a jedů, současně s § 2 a přílohou č. 2 nařízení vlády č. 467/2009 Sb. Ustanovení § 2 nařízení odkazovalo na konkrétní číselné hodnoty množství v příloze č. 2 tohoto nařízení.

Návrh na zrušení ustanovení § 289 odst. 2 TrZ podal Okresní soud v Liberci na základě kauzy přechovávání čtyř plastových sáčků pervitinu v autě obžalované s domněnkou, že napadené ustanovení TrZ je v rozporu s čl. 39 LZPS. Podle okresního soudu je v daném případě (trestného činu dle § 284 TrZ) množství psychotropní látky kritériem, které rozhoduje o trestnosti činu, a proto jej nelze stanovit normou nižší právní síly, než je zákon. Ustanovení dle navrhovatele porušuje zásadu *nullum crimen sine lege* (čl. 39 LZPS) tím, že zmocňuje vládu jako orgán moci výkonné k určení meze trestnosti podzákonnou normou, zákonodárce tak přitom mohl učinit na úrovni zákona v NávLt.

¹²⁰ Vyjádření (připomínky) Národního monitorovacího střediska pro drogy a drogové závislosti obsažené ve stanovisku Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013, publikované pod č. 15/2014 Sb. rozh. tr.

¹²¹ § 1 odst. 2 nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů.

Ústavní soud dal názoru okresního soudu za pravdu a ve zmíněném nálezu se zabýval otázkou zásady *nullum crimen sine lege*, především jejím atributem *nullum crimen sine lege scripta*, tedy požadavkem na zákonnou formu pro trestněprávní předpis.¹²² Dospěl k závěru, že sféra základních práv a svobod se nesmí dostat pod pravomoc exekutivy, neboť vymezení, které jednání je trestným činem, přísluší dle čl. 39 LZPS zákonu, a je tedy vyloučeno v tomto kontextu zaměňovat pojmy zákon a právo. Hypoteticky Ústavní soud připustil možnost úpravy formou nařízení vlády za situace, kdyby tímto způsobem byla tuzemským adresátům právních norem více zpřehledňována či zpřístupňována mezinárodní úprava nebo pokud by nařízení konkretizovalo alespoň základní rysy dané problematiky stanovené zákonem. Napadené ustanovení ovšem žádné základní rysy nekonkretizovalo, ergo vláda svým nařízením přímo doplňovala skutkovou podstatu trestného činu. Zároveň dle Ústavního soudu není nezbytně nutné přijetí nové právní úpravy (byť tak zákonodárce může učinit ze své dobré vůle), v této oblasti se spíše přiklání k následnému dotvoření trestního zákoníku skrze výklad provedený mocí soudní při rozhodování o konkrétních případech.

3.2.3. Nález Ústavního soudu č. 206/2021 Sb.

Téměř osm let od vyhlášení derogačního nálezu týkajícího se ustanovení § 289 odst. 2 TrZ se Ústavní soud obdobně vypořádal nálezem ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 98/20, publikovaným pod č. 206/2021 Sb. s účinností od 26. května 2021 s částí ustanovení § 289 odst. 3 TrZ, která zmocňovala vládu ke stanovení množství většího než malého pro účely § 285 TrZ (nedovolené pěstování rostlin či hub obsahujících OPL), § 2 a přílohou č. 2 nařízení vlády č. 455/2009 Sb. Ustanovení § 2 identicky jako v případě nařízení č. 467/2009 Sb. odkazovalo na konkrétní číselné hodnoty v příloze č. 2 tohoto nařízení.

V tomto případě na rozdíl od nálezu sp. zn. Pl. ÚS 13/12 navrhovatel, Okresní soud v Chrudimi, požadoval mimo zrušení části zmocňovacího ustanovení § 289 odst. 3 TrZ též zrušení § 284 odst. 1 a § 285 odst. 1 TrZ ve slovech „větším než malém“ a § 285 odst. 3 TrZ ve slovech „ve větším rozsahu“, díky čemuž se Ústavní soud tentokrát zabýval nejen atributem *nullum crimen sine lege scripta*, nýbrž i *nullum crimen sine lege certa*, tj. požadavkem na určitost trestněprávní

¹²² JELÍNEK, Jiří, In: JELÍNEK, J. a kol. op. cit. sub 2, s. 36.

normy¹²³. Právě tento požadavek podle navrhovatele skutkové podstaty trestných činů dle § 284 a § 285 TrZ nesplňují ani ve spojení s judikaturou, a proto jsou v rozporu s čl. 39 LZPS. Dle okresního soudu nemá adresát trestněprávní normy ani v hrubých rysech představu, zdali je jeho jednání trestné, a to jednak kvůli relativně neurčitému pojmu (množství větší než malé), jednak kvůli tomu, že v praxi se znaky trestnosti zjišťují složitou expertizou, jejíž výsledek nemůže adresát s mírou určitosti předvídat. Závěrem svého návrhu okresní soud podotkl, že pokud jsou nejisté hranice zákonných požadavků, je nejistá i svoboda. S tímto posledním tvrzením nemohu než souhlasit.

Ústavní soud nesouhlasil s návrhem na zrušení předmětných neurčitých pojmů ve skutkových podstatách, určitost úpravy podle něj adekvátně zajišťuje judikatura, zejména stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013 (k tomuto blíže dál v práci, bod 3.2.4.), zrušením by navíc došlo k překrytí skutkových podstat přestupků a trestných činů v této oblasti. Ohledně zmocňovacího ustanovení obsaženého v § 289 odst. 3 TrZ zopakoval argumenty pro tehdejší derogaci odst. 2 a vyjádřil očekávání ohledně vydání stanoviska Nejvyšším soudem jako v případě nálezu sp. zn. Pl. ÚS 13/12. Žádné takové stanovisko však do dnešního dne vydáno nebylo.

3.2.4. Současná úprava

Na nález Ústavního soudu č. 259/2013 Sb. (derogace části § 289 odst. 2 TrZ ad.) reagoval Nejvyšší soud vydáním **stanoviska trestního kolegia ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013, publikovaným pod č. 15/2014 Sb. rozh. tr.**, kterým se pokusil o sjednocení rozhodovací praxe soudů ohledně rozhodného množství. Jeho příloha obsahuje tabulku s orientačními hodnotami množství OPL podobně jako zrušená část nařízení vlády č. 467/2009 Sb. Stanovisko se stalo praktickým návodem pro soudy i přesto, že výslovně označuje hodnoty v této příloze pouze jako orientační a při posuzování konkrétních jednotlivých případů k těmto hodnotám mají přistoupit další faktory, např. to, zdali je pachatel prvokonzumentem látek, nebo jejich pokročilým uživatelem. Dle Vidrny, Vučky a Popova¹²⁴ dochází u nižších soudů k nekritickému přejímání hodnot ze stanoviska jako univerzálního určovatele hranice trestnosti a konkrétní stupeň závislosti pachatele není dostatečně zohledňován. Takový postup je zcela zjevně nesprávný, o čemž svědčí

¹²³ JELÍNEK, Jiří, In: JELÍNEK, J. a kol. op. cit. sub 2. s. 36.

¹²⁴ VIDRNA, J., VUČKA, J., POPOV, P. op. cit. sub 112, s. 35-36.

i fakt, že toxikoman v pokročilém stádiu závislosti se pohybuje řádově v desetinásobcích množství OPL, než které užívá toxikoman začátečník¹²⁵, nemluvě o tom, že je tento postup přímo v rozporu se samotným stanoviskem Nejvyššího soudu. Pokud bychom reálně uvážili striktní používání těchto orientačních hodnot, mohlo by docházet až k absurdním situacím: Jak jsem zde již zmínila, v roce 2022 byl nejnižší zaznamenaný podíl účinné látky (čistota) v zachyceném pervitinu pouhé 1 %¹²⁶, z čehož lze jednoduchým výpočtem odvodit, že při hraničním množství 1,5 g dle stanoviska by takto (ne)kvalitní pervitin obsahoval pouze 0,015 g účinné psychotropní látky, tedy ani zdaleka by se neblížil min. požadovanému obsahu účinné látky, tj. 0,5 či 0,6 g. Zároveň by v tomto případě k dosažení požadované hranice množství účinné látky pro kvalifikaci jako „množství větší než malé“ pachatel musel přechovávat min. 50 nebo 60 g pervitinu, což je mimochodem množství představující 3-4krát „větší rozsah“ v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu¹²⁷, a přechovávání látky nižší gramáže by bylo pouhým přestupkem dle § 39 odst. 2 písm. a) NávLt. Zastávám názor, že by se k posouzení, zda byl či nebyl splněn požadavek „množství většího než malého“, mělo přistupovat individuálně dle okolností případu, a to se zohledněním čistoty zachycené látky.

Stanovisko je ovšem problematické z více důvodů: Není jasné, z jakého množství vychází základní dávka OPL (určující v kombinaci s koeficientem ono orientační množství), neboť Nejvyšší soud užívá výraz „běžná dávka obvyklého konzumenta“, aniž by pojem „obvyklý konzument“ blíže objasnil, a proto je prakticky nemožné stanovit na základě orientační hodnoty základní dávku OPL pro konkrétního uživatele; koeficient, kterým se pro získání hodnoty uvedené v příloze stanoviska násobí základní dávka OPL, je na rozdíl od toho dříve stanoveného nařízením vlády (1-7 u OPL bez léčebného využití, 7 u těch s léčebným využitím) ponechán další neurčitě frází „podle ohrožení vyplývajícího pro život a zdraví lidí ze škodlivosti jednotlivých látek“, takže opět zůstává neznámý; a patrně stanovisko za základní dávku pro výpočet množství považuje pouze jednorázovou dávku OPL, nikoliv denní, která může obsahovat dávek více, jak tomu bylo dříve podle vládního nařízení.¹²⁸ Nejvyšší soud převzal hodnoty z nařízení vlády, a to až na výjimky spočívající ve zpřísnění množství metamfetaminu (pervitinu) ze 2 g na 1,5 g s min.

¹²⁵ CHMELÍK, J. a kol. op. cit. sub 104, s. 35-36.

¹²⁶ CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., GALANDÁK, D., FRANKOVÁ, E., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. op. cit. sub 73, s. 113.

¹²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 15 Tdo 1003/2012, publikované pod č. 44/2013 Sb. rozh. tr.

¹²⁸ VIDRNA, J., VUČKA, J., POPOV, P. op. cit. sub 112, s. 38.

obsahem účinné látky 0,5 g ve volné bázi (z 0,6 g) nebo 0,6 g ve formě hydrochloridu (z 0,72 g) a zpřísnění množství marihuany z 15 g sušiny na 10 g s min. obsahem THC 1 g (z 1,5 g).

Současně s tímto stanoviskem¹²⁹ je pro kvantifikaci OPL významné **usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 15 Tdo 1003/2012, publikované pod č. 44/2013 Sb. rozh. tr.**, které vymezuje pojmy „větší rozsah“, „značný rozsah“ a „velký rozsah“ ve smyslu § 283 odst. 2 písm. c), písm. d), odst. 3 písm. c), písm. d) TrZ. „Větším rozsahem“ se rozumí desetinásobek „množství větší než malého“, „značným rozsahem“ desetinásobek „většího rozsahu“ a „velkým rozsahem“ desetinásobek „značného rozsahu“. Vzhledem k tomu, že je ale prakticky nemožné z výše popsaných důvodů určit i samotnou „jednotku“ téhle desítkové soustavy, tedy „množství větší než malé“, bude očividně potíží určit i rozsahy větší. Navíc v tomto kontextu nelze podle citovaného usnesení zaměňovat pojmy „rozsah“ a „množství“, jelikož je zákonodárce od sebe odlišuje, a proto „rozsah“ nelze redukovat pouze na množství OPL. Primárním kritériem pro určení rozsahu má být podle usnesení množství účinné látky a až v případě, kdy toto zjistit nelze, by se mělo vycházet z celkového množství OPL. To ostatně potvrzuje i novější **usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 11. 2022, sp. zn. 11 Tdo 832/2022**, zmiňující konkrétní hodnoty – „značným rozsahem“ u pervitinu je takové množství drogy, které obsahuje min. 50 či 60 gramů (v závislosti na formě) účinné psychotropní látky¹³⁰, tedy stonásobek hodnoty 0,5/0,6 g pro množství větší než malé dle stanoviska.¹³¹

S posouzením na základě množství účinné látky souhlasím, zároveň se domnívám, že by při ukládání trestu měla hrát roli i čistota zachycené látky (podíl účinné psychotropní látky vůči celkové hmotnosti), resp. její nečistota, a to zejména v případech obchodování s nelegálními drogami, ideálně jako obecně přitěžující okolnost ve smyslu § 42 TrZ. Do drog bývají často pro zvýšení zisku z jejich prodeje přidávány různé příměsi (tzv. řezání drog), často jedovaté a pro lidské tělo škodlivější než látka samotná, např. veterinární lék Levamisol, sádra, prací prášek, obsah tablet do myčky atd.¹³², které pro uživatele představují nadměrné zdravotní, ne-li smrtící riziko.¹³³ Prodej zředěných OPL, které mají jednou dávkou potenciál usmrtit jejich uživatele, je

¹²⁹ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013, publikované pod č. 15/2014 Sb. rozh. tr.

¹³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 11. 2022, sp. zn. 11 Tdo 832/2022.

¹³¹ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013, publikované pod č. 15/2014 Sb. rozh. tr.

¹³² ČESKÁ TELEVIZE. *Drogy ve zkratce: Řezání drog*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/16107724435-drogy-ve-zkratce/224562221290002/>. [cit. 2024-03-20].

¹³³ LIMPOUCHOVÁ, M. *Čistota nelegálních drog (pervitinu, heroinu a kokainu) v České republice*. Praha, 2016. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, 1. Lékařská fakulta, Klinika adiktologie. s. 6-7.

nepochybně společensky škodlivější než výroba nebo prodej kvalitních OPL, u kterých jejich konzument dostane, za co zaplatil, a má ještě v budoucnu naději na zbavení se závislosti. Neopomínám přitom riziko předávkování v důsledku vyšší než očekávané koncentrace účinné látky¹³⁴ (např. v roce 2021 byl zachycen pervitin s čistotou 99 %¹³⁵), to je však dle mého názoru při užívání OPL vcelku běžným, nebo přinejmenším předvídatelnějším rizikem než konzumace jedů z domácích čisticích prostředků. Pokud bude mít droga v důsledku špatné kvality (bez vyloženě toxických příměsí) slabší účinky, bude navíc uživatel logicky více motivován k sekundární drogové kriminalitě, především ekonomické, aby si zajistil finanční prostředky potřebné pro nákup více dávek.

Účinností nálezu Ústavního soudu č. 206/2021 Sb. (derogace části § 289 odst. 3 TrZ ad.) se fakticky úprava **množství rostlin obsahujících OPL** (ve smyslu § 285 TrZ) dostala do právního vakua, neboť navzdory očekávání Ústavního soudu nebylo vydáno stanovisko Nejvyššího soudu jako v případě množství OPL a aktuálně neexistuje žádná jeho účinná úprava. Z nepochopitelného důvodu obsahuje stanovisko Nejvyššího soudu¹³⁶ hodnotu pro lysohlávky a další houby obsahující psilocin a/nebo psilocybin (která je mimochodem totožná jako v nařízení vlády, tj. více než 40 kusů), přestože stanovisko předcházelo zrušení přílohy č. 2 nařízení vlády č. 455/2009 Sb., a tedy byla v té době účinná úprava množství v něm obsažená, zatímco rostliny byly stanoviskem zcela opomenuty.

Dle zmíněného nařízení vlády¹³⁷ se za rostliny obsahující OPL pro účely TrZ považují rostliny konopí (*Cannabis sp.*) a kokainovník pravý (*Erythroxylum coca*), přičemž v roce 2022 bylo Policií ČR a Celní správou ČR odhaleno 139 indoor (pěstování rostlin v uzavřeném prostředí pod umělým osvětlením) pěstíren konopí¹³⁸, 46 osob bylo odsouzeno za nedovolené pěstování rostliny konopí¹³⁹ a bylo pravomocně rozhodnuto o 193 přestupcích pěstování rostlin nebo hub

¹³⁴ Ibidem, s. 6.

¹³⁵ CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ČERNÍKOVÁ, T., ORLÍKOVÁ, B., ROUS, Z., JAROŠÍKOVÁ, H., FRANKOVÁ, E., DÉKÁNY, L., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2022*. Online. CHOMYNOVÁ, P. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky, 2022. s. 147. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33774/1171/Zprava_o_nelegalnich_drogach_2022_fin03_rev20230209.pdf. [cit. 2024-03-20].

¹³⁶ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013, publikované pod č. 15/2014 Sb. rozh. tr.

¹³⁷ Příloha č. 1 nařízení vlády č. 455/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku.

¹³⁸ CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., GALANDÁK, D., FRANKOVÁ, E., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. op. cit. sub 73, s. 107.

¹³⁹ Ibidem, s. 102.

s OPL v malém množství pro svoji potřebu (§ 39 odst. 2 písm. b) NávLt)¹⁴⁰. Jenže kde leží hranice, za kterou bude pěstování určitého počtu rostlin považováno za trestný čin, a jak vůbec lze odsoudit osobu za trestný čin nedovoleného pěstování rostlin obsahujících OPL dle § 285 odst. 1 TrZ? Nejvyšší soud ve svém stanovisku ze dne 4. 12. 2014, sp. zn. Tpjn 300/2014, publikovaném pod č. 1/2015 Sb. rozh. tr. (kterému se podrobněji hodlám věnovat v kapitole 3.3.) v rámci dle mého názoru velice extenzivního výkladu uvedl, že opatřením si nebo přechováváním rostlin konopí (byť pro vlastní potřebu) za účelem jejich pozdějšího sklizení a zpracování se pachatel dopouští nikoliv trestného činu pěstování rostlin obsahujících OPL dle § 285 odst. 1 TrZ, nýbrž pokusu trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s OPL a s jedy dle § 283 odst. 1 TrZ. Tímto výkladem nejen že opomíná pro tento případ trestný čin dle § 285 TrZ, ale i zcela zjevně nepřiměřeně a bezdůvodně zpříšňuje postih pěstování konopí, jelikož trestný čin dle § 283 TrZ již ve své základní skutkové podstatě nevyžaduje pro trestní postih spodní hranici množství OPL a zároveň je mezi trestními sazbami těchto dvou trestných činů propastný rozdíl (srov. horní hranici trestní sazby šest měsíců dle § 285 odst. 1 TrZ s trestní sazbou jednoho roku až pěti let dle § 283 odst. 1 TrZ). Lze tedy uzavřít, že nález Ústavního soudu č. 206/2021 Sb. a následné nevydání stanoviska Nejvyšším soudem neměly na trestné množství pěstovaných rostlin příliš velký dopad, pokud soudy využijí tuto línou a zjednodušující zkratku.

3.3. § 283 Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy

Objektivní stránka tohoto trestného činu spočívá v tom, že pachatel neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává OPL, přípravek obsahující OPL, prekursor nebo jed¹⁴¹, přičemž nabízení, zprostředkování a prodej směřují vůči osobě odlišné od pachatele.¹⁴² Jedná se o trestný čin ohrožovací, tudíž je dokonán již samotným neoprávněným naložením s uvedenými látkami.¹⁴³ Neoprávněně s OPL nakládá osoba bez potřebného povolení, a to zejména povolení k zacházení

¹⁴⁰ Ibidem, s. 104.

¹⁴¹ § 283 odst. 1 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴² JELÍNEK, Jiří, PELC, Vladimír, In: JELÍNEK, J. a kol. op. cit. sub 2, s. 794.

¹⁴³ ŠÁMAL, Pavel, ŠÁMALOVÁ, Milada, GRÍVNA, Tomáš, In: ŠÁMAL, P. a kol. op. cit. sub 39, s. 3704.

s návykovými látkami a přípravky dle § 4 NávLt, v případě léčiv povolení¹⁴⁴ dle zákona o léčivech¹⁴⁵, event. příslušné oprávnění dle zákona o prekursorech drog u těchto prekursorů.

Ačkoli zákon u tohoto trestného činu nestanoví minimální množství OPL potřebné k naplnění znaků základní skutkové podstaty, nelze tvrdit, že nakládání s takovou látkou v jakémkoli množství bude kvalifikováno jako přečin dle § 283 odst. 1 TrZ. Vždy je totiž nutné posoudit okolnosti konkrétního případu dle povahy a závažnosti trestného činu podle kritérií v § 39 TrZ a se zřetelem na zásadu subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 TrZ (např. druh konkrétní OPL, délka neoprávněného nakládání, zda ji pachatel zamýšlel dále distribuovat apod.).¹⁴⁶ Množství ovšem hraje významnou roli v kvalifikovaných skutkových podstatách jako okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby.¹⁴⁷

Vzhledem k tomu, že příprava je trestná pouze u zvlášť závažných zločinů, u kterých to zákon navíc výslovně stanoví¹⁴⁸, bude u tohoto trestného činu příprava trestná ve všech kvalifikovaných skutkových podstatách (tedy § 283 odst. 2 až 4 TrZ). Nedávný rozsudek Vrchního soudu v Olomouci¹⁴⁹ vnímá jako přípravu ke zvlášť závažnému zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy „ve velkém rozsahu“ podle § 20 odst. 1, § 283 odst. 1, odst. 3 písm. c) TrZ i přechovávání jedné látky, která postačuje na výrobu takového množství OPL (v daném případě červeného fosforu¹⁵⁰ k výrobě metamfetaminu), neboť se jedná o „opatřování prostředků“ jako jedno ze jmenovaných jednání představujících přípravu. A proto přestože tento delikt nepostihuje přechovávání prekursoru (pro sebe), může být toto jednání posouzeno jako příprava k tomuto činu, ne-li jeho pokus.

¹⁴⁴ Např. povolení k výrobě léčivých přípravků dle § 62 a násl. nebo povolení k jejich distribuci dle § 75 a násl. zák. č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech).

¹⁴⁵ JELÍNEK, Jiří, PELC, Vladimír, In: JELÍNEK, J. a kol. op. cit. sub 2, s. 792-793.

¹⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 2. 2011, sp. zn. 8 Tdo 112/2011.

¹⁴⁷ § 283 odst. 1, odst. 2 písm. c), písm. d), odst. 3 písm. c), písm. d) zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. K otázce určování množství a „rozsahu“ u drogových deliktů viz bod 3.2.4.

¹⁴⁸ § 20 odst. 1 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁹ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. 8. 2022, sp. zn. 5 To 24/2022.

¹⁵⁰ Vrchní soud v Olomouci explicitně uvádí, že červený fosfor není prekursorem (Ibidem, bod 52), avšak v době jednání obžalovaných byl jako tzv. výchozí a pomocná látka veden v příloze nařízení vlády č. 458/2013 Sb., o seznamu výchozích a pomocných látek a jejich ročních množstevních limitech. Následně byl s účinností od 18. května 2021 z tohoto seznamu vyškrtnut, jelikož byl od ledna toho roku zařazen mezi látky kategorie 2, podkategorie 2 A dle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004, o prekursorech drog.

Jak ostatně nedávno uvedl Nejvyšší soud ve svém zde již výše zmíněném stanovisku¹⁵¹, léčivé přípravky nelze považovat za prekursory (a to ani pokud samy obsahují prekursor, např. efedrin), avšak při jejich zneužití k jiným než léčebným účelům (v praxi nejčastěji k výrobě pervitinu) může dojít k naplnění skutkové podstaty trestného činu dle § 283 TrZ, jeho pokusu či přípravy k němu, příp. účastenství ve formě pomoci podle § 24 odst. 1 písm. c) TrZ k § 283 TrZ, pokud pachatel opatří tyto léky pro někoho jiného za účelem výroby OPL.

Zajímavá je v tomto ohledu také **problematika právní kvalifikace pěstování konopí** – není zcela jednoznačná.

V případě pěstování těchto rostlin pro vlastní potřebu (v množství větším než malém) lze toto jednání jednoduše posoudit jako přečin nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku dle § 285 odst. 1 TrZ. Dle stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu¹⁵² ovšem může pachatel spáchat trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 TrZ, pokud bude rostliny pěstovat pro jiného, čímž „jinému opatří“ nebo „pro jiného přechovává“ omamnou látku.

Situace se značně komplikuje zpracováním rostliny do jiné formy, kdy Nejvyšší soud judikoval¹⁵³ následující: „*Samotné neoprávněné pěstování rostliny konopí nelze ztotožňovat s pojmem „výroba“ omamné nebo psychotropní látky [...]. O výrobu, resp. některou její fázi, by mohlo jít pouze v případech, pokud by rostlina konopí byla sklizena a následně došlo k jejímu neoprávněnému zpracování v procesu, v němž by jako vstupní komponent byla dále upravována, a to buď do stavu způsobilého již ke spotřebě (marihuana), anebo k získání psychotropní látky tetrahydrokanabinolu (THC). To platí i tehdy, jestliže pachatel uskutečnil takovou výrobu pro vlastní potřebu a za tím účelem si opatřil nebo přechovával rostliny konopí; v tomto případě samotné opatření nebo přechovávání rostlin konopí je již pokusem trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 21 odst. 1 a § 283 odst. 1 tr. zákoníku a nikoli jen přípravou ve smyslu § 20 odst. 1 tr. zákoníku.*“

¹⁵¹ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2022, sp. zn. Tpjn 301/2018, publikované pod č. 3/2022 Sb. rozh. st.

¹⁵² Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2014, sp. zn. Tpjn 300/2014, publikované pod č. 1/2015 Sb. rozh. tr.

¹⁵³ Ibidem.

S citovaným stanoviskem nemohu souhlasit. Jednotná úmluva definuje „výrobu“ jako „všechny procesy, kromě produkce, jež umožňují získání omamných látek a zahrnuje rovněž čištění a přeměnu těchto látek v jiné drogy,¹⁵⁴ a „produkcí“ jako „proces, který spočívá v získávání opia, listů koka, konopí a konopné pryskyřice z rostlin, které tyto plody obsahují.“¹⁵⁵ Záměrně tedy produkci, která zjevně popisuje proces sklizení rostliny konopí, nezahrnuje do výroby. Konopí je samo o sobě zařazeno na Seznam návykových látek¹⁵⁶ jakožto omamná látka, jeho sklizením i jeho následným zpracováním (např. usušením) zůstává stále konopím, a tedy dle definice Jednotné úmluvy nedochází ani v nejmenším k „výrobě“ OPL. Citované stanovisko navíc postihuje jako výrobu OPL ve smyslu § 283 TrZ nejen zpracování konopí pro vlastní potřebu, ale jde tak daleko, že považuje opatření si nebo přechovávání rostlin konopí za tímto účelem za pokus tohoto drogového deliktu, čímž v podstatě vyprazdňuje skutkové podstaty trestných činů přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu dle § 284 odst. 1 TrZ a nedovoleného pěstování rostlin obsahující omamnou nebo psychotropní látku dle § 285 odst. 1 TrZ.

K tomuto názoru se přiklání i Zeman¹⁵⁷, podle něhož by mělo být neoprávněné pěstování rostlin konopí ve větším než malém množství pro vlastní potřebu kvalifikováno jako trestný čin dle § 285 TrZ, následně neoprávněné přechovávání sklizených rostlin konopí ve větším než malém množství pro vlastní potřebu jako trestný čin dle § 284 TrZ, avšak pokud pachatel rostliny pěstuje nebo sklizené přechovává za účelem další distribuce (a to v jakémkoli množství), mělo by toto jednání být kvalifikováno jako trestný čin dle § 283 TrZ.

Vzhledem k tomu, že pokus trestného činu je trestný podle trestní sazby stanovené na trestný čin dokonáný¹⁵⁸, pokládám za důležité dodat, že dle interpretace Nejvyššího soudu¹⁵⁹ by tak pachateli paradoxně hrozil vyšší trest za menší množství přechovávané látky či rostliny.

Jednou z nejvýznamnějších forem neoprávněného nakládání s OPL vedle výroby je jejich **prodej**. „Prodejem“ se rozumí situace, kdy prodávající již odevzdal některou z OPL, prekursor nebo jed kupujícímu za dohodnutou cenu, přičemž se nemusí jednat pouze o konečný prodej, ale

¹⁵⁴ Čl. 1 odst. 1 písm. n) vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 47/1965 Sb., o Jednotné Úmluvě o omamných látkách.

¹⁵⁵ Čl. 1 odst. 1 písm. t) ibidem.

¹⁵⁶ Příloha č. 3 nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek.

¹⁵⁷ ZEMAN, P. „Výroba“ konopí z konopí?. *Trestněprávní revue*. 2015, roč. 14, č. 9, s. 215.

¹⁵⁸ § 21 odst. 2 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁹ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2014, sp. zn. Tpjn 300/2014, publikované pod č. 1/2015 Sb. rozh. tr.

i prodej mezi výrobcem a osobou zajišťující prodej, tedy tzv. dealerem, nebo osobou, která dále dealerům danou látku rozděljuje.¹⁶⁰

Mezi aktuální trendy v oblasti návykových látek patří prodej přes internet, a to jak na tzv. clearnetu¹⁶¹ skrze e-shopy, jejichž doména je obvykle hostována v zahraničí s českou jazykovou mutací, nebo inzertní portály¹⁶², tak na tzv. darknetu.¹⁶³ Díky online propojení odběratele přímo s výrobcem není k obchodu potřebný mezičlánek distributora, což má za následek nižší cenu a vyšší dostupnost OPL.¹⁶⁴ Drogy zakoupené na internetu bývají kvalitní, neboť úspěch výrobce (prodejce) závisí na hodnocení zákazníků (ta ovšem nemusí být vůbec věrohodná, pokud je prodejce obdržel od svých přátel nebo si vytvoří vlastní pod falešnými profily).¹⁶⁵ Za účelem nabídky je také využívána prostřednictvím skupin síť Telegram, která zažila velký vzestup v souvislosti s příchodem uprchlíků z Ukrajiny.¹⁶⁶ Pro distribuci OPL jsou využívány kurýrní a zásilkové společnosti a platby bývají často realizovány prostřednictvím kryptoměn.¹⁶⁷ V této souvislosti lze zmínit nedávný rozsudek Vrchního soudu v Praze¹⁶⁸, který za jednání spočívající v „dovozu“ považuje i situaci, kdy si pachatel elektronicky objedná zboží na internetu, bezhotovostně uhradí jeho kupní cenu a následně si jej ze zahraničí nechá dopravit prostřednictvím přepravní společnosti.

3.4. § 284 Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu

Objektivní stránka tohoto trestného činu spočívá v tom, že pachatel neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává v množství větším než malém omamnou látku konopí, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látku obsahující jakýkoli tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu (THC),¹⁶⁹ nebo jinou OPL nebo jed.¹⁷⁰ Jedná se o jeden ze dvou

¹⁶⁰ ŠÁMAL, Pavel, ŠÁMALOVÁ, Milada, GŘIVNA, Tomáš, In: ŠÁMAL, P. a kol. op. cit. sub 39, s. 3712.

¹⁶¹ Volně dostupné internetové stránky. Definice převzata z CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., GALANDÁK, D., FRANKOVÁ, E., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. op. cit. sub 73, s. 107.

¹⁶² KOLEKTIV AUTORŮ. op. cit. sub 51, s. 4.

¹⁶³ Část internetu dostupná pouze se specifickým softwarem, konfiguracemi nebo oprávněním. Definice převzata z CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., GALANDÁK, D., FRANKOVÁ, E., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. op. cit. sub 73, s. 107.

¹⁶⁴ ŠELLENG, Dalibor, In: JELÍNEK, J. a kol. op. cit. sub 64, s. 421.

¹⁶⁵ SEDLÁČKOVÁ, J. Drogy ve virtuálním prostředí. *Kriminalistika*. 2017, roč. 50, č. 2, s. 131-132.

¹⁶⁶ KOLEKTIV AUTORŮ. op. cit. sub 51, s. 4.

¹⁶⁷ Ibidem, s. 4.

¹⁶⁸ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 2. 2024, sp. zn. 15 To 118/2023.

¹⁶⁹ § 284 odst. 1 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁰ § 284 odst. 2 ibidem.

trestných činů¹⁷¹, ve kterých se v základní skutkové podstatě vyskytuje spodní hranice množství, a tedy „množství větší než malé“.¹⁷² Jde o trestný čin ohrožovací, tudíž je dokonán již neoprávněným přechováním uvedené látky v množství větším než malém.¹⁷³

„**Přechovávání**“ představuje jakýkoli způsob držení OPL nebo jedu. Nezáleží přitom na délce trvání, ani na tom, zda má pachatel látku přímo u sebe, ale postačí, že ji má ve své moci (např. uloženou u známého nebo v trezoru).¹⁷⁴ Za přechovávání se však nepovažuje **tzv. spotřební držba**, tj. držení jen jedné dávky drogy konzumentem před jejím použitím, a to ani v případě, že by šlo o množství představující množství větší než malé, neboť jedna dávka může být podle stupně závislosti konkrétního uživatele různá.¹⁷⁵

Lze si povšimnout, že tento trestný čin skýtá dvě základní skutkové podstaty, pomocí nichž zákonodárce efektivně rozdělil OPL na „měkké“ a „tvrdé“, a to na základě usnesení vlády České republiky ze dne 14. listopadu 2001 č. 1177 a ze dne 22. ledna 2003 č. 88, podle míry jejich zdravotní a společenské nebezpečnosti, tj. podle negativních zdravotních a společenských dopadů v důsledku jejich zneužívání.¹⁷⁶ Z přílohy prvně citovaného usnesení pak vyplývá, že zvažovány byly dokonce kategorie tři.¹⁷⁷ Podle návrhu Ministerstva zdravotnictví ze dne 13. března 2003 č.j. 6898/03; OZP/4-179/2 byly do první nejlehčí skupiny zařazeny konopné látky – kanabinoidy (rostlinné produkty obsahující THC), které následně zahrnuje odst. 1, zatímco ostatní látky spadají pod odst. 2.¹⁷⁸ Přechovávání látek dle odst. 2 je stíženo vyšší trestní sazbou.

Považuji zde za nezbytné vymežit základní pojmy týkající se konopí.

„**Konopím**“ se dle čl. 1 odst. 1 písm. b) Jednotné úmluvy rozumí „*kvetoucí nebo plodonosný vrcholík rostliny konopí (s výjimkou zrn a listů, které nemají vrcholíky)*, z něhož

¹⁷¹ Vedle trestného činu nedovoleného pěstování rostlin obsahující omamnou nebo psychotropní látku dle § 285 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷² K otázce určení rozhodného množství viz bod 3.2.

¹⁷³ ŠÁMAL, Pavel, ŠÁMALOVÁ, Milada, GRIVNA, Tomáš, In: ŠÁMAL, P. a kol. op. cit. sub 39, s. 3732.

¹⁷⁴ Ibidem, s. 3736.

¹⁷⁵ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 8. 2. 2000, sp. zn. 4 To 23/2000, publikované pod č. 46/2000 Sb. rozh. tr.

¹⁷⁶ Důvodová zpráva k § 282 (nyní § 284) zák. č. 40/2009 Sb. trestní zákoník.

¹⁷⁷ Bod 1 přílohy usnesení vlády České republiky ze dne 14. listopadu 2001 č. 1177. Online. Dostupné z: https://albatros.odok.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/C2D60B8C07B7743DC12571B6006ED1C3. [cit. 2024-02-15].

¹⁷⁸ Důvodová zpráva k § 282 (nyní § 284) zák. č. 40/2009 Sb. trestní zákoník.

pryskyřice nebyla vyloučena, bez ohledu na jeho použití“, „**konopnou pryskyřici**“ pak dle čl. 1 odst. 1 písm. d) této úmluvy „*oddělená, surová nebo čištěná pryskyřice získaná z rostliny konopí.*“

Oproti tomu § 2 odst. 1 písm. d) NávLt obsahuje vlastní definici pojmu „konopí“, a to „*kvetoucí nebo plodonosný vrcholík rostliny z rodu konopí (Cannabis) nebo nadzemní část rostliny z rodu konopí, jejíž součástí je vrcholík.*“ § 15 písm. e) NávLt výslovně zakazuje získávat konopnou pryskyřici a látky ze skupiny tetrahydrokonabinolů, s výjimkou získávání těchto látek pro léčebné použití nebo vědecké účely.

Rostlina konopí obsahuje přes 1400 látek, z nichž některé, specifické pouze pro tuto rostlinu, se označují jako kanabinoidy.¹⁷⁹ Hlavní psychoaktivní specifickou látkou je **delta9-tetrahydrokanabinol (THC)**, jehož koncentrace se liší v závislosti na části rostliny a na zeměpisném pásmu pěstované rostliny.¹⁸⁰ THC je jako psychotropní látka vedena na seznamu návykových látek, včetně jejích izomerů: delta6a(10a)-, delta6a(7)-, delta7-, delta8-, delta10-, delta9(11)-tetrahydrokanabinoly a stereoizomerů.¹⁸¹ Konopí i pryskyřice z konopí jsou též zařazeny na Seznam návykových látek, a to jako omamné látky.¹⁸²

3.5. § 285 Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku

Objektivní stránka tohoto trestného činu spočívá v tom, že pachatel neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém rostlinu konopí¹⁸³, nebo houbu nebo jinou rostlinu obsahující OPL.¹⁸⁴ Podobně jako u trestného činu přechovávání omamné a psychotropní látky nebo jedu dle § 284 TrZ, zákon stanoví v případě konopí nižší trestní sazbu než pro pěstování ostatních rostlin (či hub) dle odst. 2.

Účelem tohoto deliktu je rozdílně postihnout **tzv. samozásobitelství** (tj. navazujícím krokem není distribuce a s tím související ohrožení zdraví třetích osob) od „komerčního“

¹⁷⁹ LANDA, L., JUŘICA, J., TROJAN, V., DEMLOVÁ, R., HŘIB, R. Léčebné konopí a jeho význam pro současnou medicínu. Online. *Anesteziologie & intenzivní medicína*. 2023, roč. 34, č. 1, s. 8. Dostupné z: <https://doi.org/10.36290/AIM.2023.003>. [cit. 2024-02-15].

¹⁸⁰ KRMENČÍK, Pavel, In: MIOVSKÝ, M. a kol. *Konopí a konopné drogy: adiktologické kompendium*. Praha: Grada, 2008. s. 100.

¹⁸¹ Příloha č. 4 nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek.

¹⁸² Příloha č. 3 nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek.

¹⁸³ § 285 odst. 1 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁴ § 285 odst. 2 ibidem.

pěstování, které se posoudí podle trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 TrZ.¹⁸⁵ S tímto ovšem nesouhlasí Nejvyšší soud, jehož stanovisko¹⁸⁶ jsem podrobněji rozebrala výše v bodě 3.3.

Rostliny nebo houby, na které dopadají ustanovení § 285 TrZ, konkretizuje nařízení vlády č. 455/2009 Sb. v souladu s § 289 odst. 3 TrZ. Z **rostlin** se mimo konopí (*Cannabis sp.*) jedná již pouze o kokainovník pravý (*Erythroxylum coca*)¹⁸⁷, avšak v minulosti seznam zahrnoval i rostliny obsahující DMT nebo meskalin. Za zmínku stojí také mák setý (*Papaver somniferum L.*), který sice není uveden v již jmenovaném nařízení vlády a jehož samotné pěstování samozřejmě není trestné, ale je do jisté míry regulován v rámci NávLt: zákon upravuje jeho pěstování, vývoz, dovoz a zneškodňování makoviny¹⁸⁸ (makovinou se přitom dle § 2 odst. 1 písm. c) rozumí „všechny nadzemní části kromě semen [...], jakož i jejich dřev po sklizni, s výjimkou celých rostlin máku včetně tobolek určených pro okrasné účely“); § 15 písm. d) výslovně zakazuje získávat z něj opium; § 24 odst. 1 písm. c) zakazuje pěstovat jeho odrůdy, které mohou v sušině z tobolek obsahovat více než 0,8 % morfinu (s jistými výjimkami); a osoba, která jej pěstuje nebo která zpracovává či skladuje makovinu, je povinna neprodleně oznámit Policii České republiky veškeré podezřelé okolnosti, jež naznačují, že makovina může být zneužita k nelegální výrobě návykových látek.¹⁸⁹ Existuje zde také ohlašovací povinnost pro osoby pěstující mák dle § 29 NávLt.

Relevantními **houbami** z hlediska § 285 odst. 2 TrZ jsou ty obsahující psilocybin a psilocin¹⁹⁰, tedy např. lysohlávka (*Psilocybe*) nebo lícovka (*Stropharia*).¹⁹¹

¹⁸⁵ Důvodová zpráva k § 283 (nyní § 285) zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹⁸⁶ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2014, sp. zn. Tpjn 300/2014, publikované pod č. 1/2015 Sb. rozh. tr.

¹⁸⁷ Příloha č. 1 nařízení vlády č. 455/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku.

¹⁸⁸ § 1 odst. 1 písm. c) zák. č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁹ § 24 odst. 2 zák. č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹⁰ Příloha č. 1 nařízení vlády č. 455/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku.

¹⁹¹ VOKOUN, Rudolf, In: ŠÁMAL, P. a kol. op. cit. sub 3, s. 924.

Naopak zákonodárce nekriminalizuje pěstování rostlin s psychotropním účinkem, které dosud žádnému zákonnému omezení nepodléhají (např. puškovec, petúnie nebo muškátový oříšek).¹⁹²

3.6. § 286 Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu

Objektivní stránka tohoto trestného činu spočívá v tom, že pachatel vyrobí, sobě nebo jinému opatří anebo přechovává prekursor nebo jiný předmět určený k nedovolené výrobě OPL, přípravku, který obsahuje OPL, nebo jedu.¹⁹³ Jedná se o trestný čin ohrožovací, tudíž je dokonán již vyrobením, opatřením nebo přechováváním jedné ze jmenovaných položek.¹⁹⁴ Tento delikt postihuje přípravné jednání (k trestnému činu dle § 283 TrZ) jakožto dokonáný trestný čin¹⁹⁵, lze tedy dle mého názoru mluvit o tzv. předčasně dokonaném trestném činu.

K výkladu pojmů „přípravek obsahující OPL“, „prekursor“ a „jed“ bych ráda odkázala výše na samostatné kapitoly 1.2.1., 1.2.2. a 1.2.3. „**Jinými předměty určenými k nedovolené výrobě**“ bývají zpravidla předměty běžně dostupné, v praxi různé pomůcky a nástroje, jako jsou chemikálie, laboratorní zařízení, léčivé přípravky obsahující prekursor¹⁹⁶ (např. efedrin či pseudoefedrin), ale i počítačový program vytvořený nebo přizpůsobený takové výrobě.¹⁹⁷

Znaky „**značného a většího rozsahu**“ ve smyslu § 286 odst. 2 písm. b), písm. c) TrZ nesou (vyjma prekursoru) odlišný význam od „rozsahu“ u předchozích drogových deliktů. V případě prekursoru lze jako určující kritérium použít množství OPL nebo jedu, které lze z daného množství prekursoru vyrobit.¹⁹⁸ To ovšem z povahy věci není možné učinit s „jinými předměty“, neboť tyto mohou posloužit na výrobu prakticky jakéhokoliv množství OPL nebo jedu: při vybavení použitelném pro výrobu menšího množství lze uvažovat o opakování výrobního postupu, velkokapacitní laboratoř nutně nemusí být využita vícekrát atp. Navíc zákonodárce

¹⁹² Důvodová zpráva k § 283 (nyní § 285) zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹⁹³ § 286 odst. 1 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹⁴ ŠÁMAL, Pavel, ŠÁMALOVÁ, Milada, GŘIVNA, Tomáš, In: ŠÁMAL, P. a kol. op. cit. sub 39, s. 3751.

¹⁹⁵ Ibidem, s. 3750.

¹⁹⁶ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2022, sp. zn. Tpjn 301/2018, publikované pod č. 3/2022 Sb. rozh. st., bod 76.

¹⁹⁷ ŠÁMAL, Pavel, ŠÁMALOVÁ, Milada, GŘIVNA, Tomáš, In: ŠÁMAL, P. a kol. op. cit. sub 39, s. 3751.

¹⁹⁸ Srov. rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. 8. 2022, sp. zn. 5 To 24/2022.

dle § 286 odst. 2 písm. b) nebo písm. c) TrZ netrestá za rozsah nakládání s OPL, nýbrž za rozsah jednání, které spočívá v nakládání s předmětem určeným k nedovolené výrobě.¹⁹⁹ Hlavním problémem zde však zůstává fakt, že nelze kvantifikovat předměty, jako je varná baňka, ph indikační papírek či již zmíněný počítačový program, za účelem naplnění znaku kvalifikované skutkové podstaty „spáchání činu ve značném rozsahu“, neboť „jiným předmětem“ může být v zásadě cokoli. Komentářová literatura se shoduje na tom, že „značný rozsah“ by se měl posuzovat podle počtu a kvality takových předmětů, jejich praktické použitelnosti a množství a kvality potenciálně vyrobitelné látky. „Jiné předměty“ by buďto měly tvořit kompletní zařízení, které může posloužit k výrobě velkého množství látky pro více lidí, nebo, pokud z nich takové kompletní zařízení vytvořit nelze, by měly být vyráběny soustavně, nikoliv ojediněle, a dodávány různým odběratelům k mnoha zařízením, jejichž jsou nezbytnou součástí nebo tvoří potřebné suroviny pro výrobu na takových zařízeních.²⁰⁰ Šámal, Šámalová a Gřivna tvrdí, že o „značný rozsah“ se jedná, pokud je stupeň ohrožení zájmu chráněného TrZ značně vysoký, demonstrativně přitom uvádí právě řečené.²⁰¹

Jsem toho názoru, že kvalifikační momenty v § 286 odst. 2 písm. b) a písm. c) TrZ jsou v rozporu se základní zásadou trestního práva *nullum crimen sine lege certa*, neboť zakázané jednání není dostatečně určité a přesné. Zákon nevymezuje „značný rozsah“ ve vztahu k „jiným předmětům určeným k nedovolené výrobě“, soudy si za takového nastavení mohou posoudit tento znak v konkrétních případech samy.

3.7. § 287 Šíření toxikomanie

Objektivní stránka tohoto trestného činu spočívá v tom, že pachatel svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo ho v tom podporuje anebo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří.²⁰² Jedná se o trestný čin ohrožovací, tudíž je dokonán již sváděním, podporováním, podněcováním nebo šířením, přičemž první dvě jmenovaná jednání směřují vůči konkrétní individualizované osobě, zatímco druhá dvě vůči neurčitému okruhu osob.²⁰³ Obdobně

¹⁹⁹ JELÍNEK, Jiří, PELC, Vladimír, In: JELÍNEK, J. a kol. op. cit. sub 2, s. 799.

²⁰⁰ ŠÁMAL, Pavel, ŠÁMALOVÁ, Milada, GŘIVNA, Tomáš, In: ŠÁMAL, P. a kol. op. cit. sub 39, s. 3753-3754; a VICHÉREK, Roman, In: ŠČERBA, F. a kol. op. cit. sub 37, s. 2271.

²⁰¹ ŠÁMAL, Pavel, ŠÁMALOVÁ, Milada, GŘIVNA, Tomáš, In: ŠÁMAL, P. a kol. op. cit. sub 39, s. 3753.

²⁰² § 287 odst. 1 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰³ ŠÁMAL, Pavel, ŠÁMALOVÁ, Milada, GŘIVNA, Tomáš, In: ŠÁMAL, P. a kol. op. cit. sub 39, s. 3758.

jako v případě sebevraždy, která sama o sobě trestná není, ale účastenství na ní je trestáno jako pachatelství dle § 144 TrZ, je tímto způsobem kriminalizována i účast na užívání návykových látek. Navíc zde TrZ postihuje jednání ve vztahu k návykovým látkám (s výjimkou alkoholu), a tedy širšímu okruhu látek než „pouze“ OPL, přípravky, prekursory a jedy, jak je tomu u ostatních drogových deliktů.²⁰⁴

„Toxikomanií“ se dle Kaliny rozumí *„opakované užívání psychoaktivní látky nebo látek v míře, kdy je uživatel (toxikoman) periodicky nebo chronicky intoxikovaný, má nutkání k užití dané psychoaktivní látky, činí mu velké problémy úmyslně zastavit nebo změnit její užívání a má tendenci získat danou psychoaktivní látku téměř každým způsobem“*.²⁰⁵

„Svádění“ odpovídá jednání ve formě návodu dle § 24 odst. 1 písm. b) TrZ, tedy úmyslné jednání směřujícímu ke vzbuzení rozhodnutí jiného zneužít návykovou látku či látky, přičemž formy svádění mohou být v podstatě jakékoli: např. naléhání, přemlouvání, předvedení způsobu užívání látky, dokonce i schvalování zneužívání látky před jiným se záměrem v něm vzbudit toto rozhodnutí.²⁰⁶ Šámal, Šámalová a Gřivna uvádějí jako příklad předvedení zneužívání kokainu formou tzv. lajny nasátím do nosu.²⁰⁷ Musím se pozastavit nad touto formou (předvádění užívání) šíření toxikomanie, jelikož se domnívám, že by pro konzumenta drogy pak bylo v podstatě nemožné ji beztrestně užít tak, aby někoho „nesváděl“ k jejímu zneužívání, za předpokladu, že by u jejího užití nebyl (konzument) sám. Pokud půjde např. v nočním klubu osoba na toaletu za účelem šňupání kokainu a zeptá se svého doprovodu, zdali půjde s ní, následně látku před ním užije – bude toto jednání sváděním? Pokud bude konzument drogy tak „ohleduplný“, že se pro její aplikaci uchýlí do ústraní, soukromí, avšak po jejím užití neostýchavě vysloví nahlas např. to, že se cítí dobře – může jít o schvalování, a tedy o svádění? Jistě, toto předvádění či schvalování musí sledovat záměr vzbudit v jiném rozhodnutí, ovšem pokud není konzumace drogy provázena např. verbálním (nebo neverbálním) povzbuzením k jejímu zneužití druhým, nedá se takový záměr prakticky vůbec dokázat, ačkoli zde klidně být může. Aplikační praxe mé obavy ohledně přehnané represe narkomanů uklidňuje, dle statistik je šíření toxikomanie totiž nejméně častým drogovým

²⁰⁴ Ibidem, s. 3757.

²⁰⁵ KALINA, K. a kol. op. cit. sub 38, s. 111.

²⁰⁶ ŠÁMAL, Pavel, ŠÁMALOVÁ, Milada, GŘIVNA, Tomáš, In: ŠÁMAL, P. a kol. op. cit. sub 39, s. 3758-3759.

²⁰⁷ Ibidem, s. 3758-3759.

deliktem a počet osob stíhaných za tento trestný čin (celkově, nikoli pouze ve vztahu k této formě jednání) se pohybuje v řádu jednotek až nižších desítek ročně.²⁰⁸

„**Podporování**“ zrcadlí jednání ve formě pomoci dle § 24 odst. 1 písm. c) TrZ, spočívá tedy v umožnění nebo usnadnění jinému zneužít návykovou látku či látky poté, co se tak tato osoba již rozhodla.²⁰⁹ Formám podporování se opět meze nekladou: může představovat pomoc fyzickou, např. opatření návykové látky, poskytnutí zázemí pro její zneužívání nebo opatření injekčního náčiní – tzv. „nádobíčka“ (náčiní určené k vpichování drogy sestávající zejména ze stříkačky s jehlou, lžičky, škrtdla a dalších pomůcek²¹⁰); ale i psychickou, např. rada, utvrzování v přesvědčení zneužívat látku či návod, jakým způsobem látku užít.²¹¹ Za „podporování“ se však nepovažují preventivní akce státních i nestátních organizací, kde jsou distribuovány sterilní injekční stříkačky, vysvětlovány zásady prevence a hygieny u toxikomanů apod., neboť zde schází úmysl podporovat v osobě rozhodnutí zneužívat návykové látky.²¹² Právě zmíněné akce jsou součástí tzv. *harm reduction* strategií²¹³ – přístupů minimalizace či snižování poškození (zejména infekcí) drogami u osob, které je užívají a nechtějí přestat. Do oblasti těchto služeb spadají i tzv. šlehnárny – aplikační místnosti pro klidnou a bezpečnou injekční aplikaci drogy s poskytnutím sterilního vybavení.²¹⁴ Za zmínku v této souvislosti stojí také program NON STOP 24 občanského sdružení PROGRESSIVE spočívající v instalaci výdejních automatů (v současnosti funguje pouze jeden, a sice ve Strakonících) na sterilní jehly a další zdravotnický materiál.²¹⁵

„**Podněcováním**“ se rozumí projev, kterým pachatel zamýšlí vzbudit u jiných osob rozhodnutí nebo náladu vedoucí ke zneužívání návykových látek jiných než alkohol, přičemž tak může být činěno přímo, nepřímo, skrytě, ústní i písemnou formou projevu.²¹⁶ Dle usnesení Nejvyššího soudu²¹⁷ se pro naplnění tohoto znaku nevyžaduje, aby pachatel nabízející k prodeji prostředky sloužící ke konzumaci drogy nabízel přímo látky, jež dané OPL obsahují (např. listy

²⁰⁸ CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., GALANDÁK, D., FRANKOVÁ, E., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. op. cit. sub 73, s. 100-101.

²⁰⁹ ŠÁMAL, Pavel, ŠÁMALOVÁ, Milada, GŘIVNA, Tomáš, In: ŠÁMAL, P. a kol. op. cit. sub 39, s. 3758-3759.

²¹⁰ KALINA, K. a kol. op. cit. sub 38, s. 47-48.

²¹¹ ŠÁMAL, Pavel, ŠÁMALOVÁ, Milada, GŘIVNA, Tomáš, In: ŠÁMAL, P. a kol. op. cit. sub 39, s. 3759.

²¹² Ibidem, s. 3759.

²¹³ KALINA, K. a kol. op. cit. sub 38, s. 43.

²¹⁴ KALINA, K. a kol. op. cit. sub 38, s. 106.

²¹⁵ PROGRESSIVE O.P.S. – PREVENCE ZÁVISLOSTÍ. *Nonstop automat*. Online. Dostupné z: <https://progressive-ops.cz/non-stop-24/>. [cit. 2024-02-24].

²¹⁶ ŠÁMAL, Pavel, ŠÁMALOVÁ, Milada, GŘIVNA, Tomáš, In: ŠÁMAL, P. a kol. op. cit. sub 39, s. 3759.

²¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. 8 Tdo 1217/2014, publikované pod č. 34/2015 Sb. rozh. tr.

konopí s vysokým obsahem THC), ale postačí veřejná prezentace širšího sortimentu takových produktů, látek apod., které se ke zneužívání OPL obvykle používají, tyto látky připomínají nebo na ně v různých souvislostech poukazují (např. zobrazením kvetoucího nebo plodonosného vrcholíku rostliny konopí). Podněcováním je činnost ve svém souhrnu způsobila ovlivnit rozhodnutí jiných osob ke zneužití předmětných látek nebo v nich takové rozhodnutí vzbudit, aniž by k tomu skutečně došlo.²¹⁸

„Šířením“ je pak jakékoli další jednání směřující k rozšíření konzumace nealkoholických návykových látek (např. vyzývání uživatelů drog, aby své postoje a návyky – tzv. drogovou kulturu – dále šířily mezi své vrstevníky či schvalování trestných činů dle § 283 a § 286 TrZ).²¹⁹

Mezi kvalifikované skutkové podstaty trestného činu šíření toxikomanie patří mimo jiné i znak „spáchání činu tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem“ dle § 287 odst. 2 písm. c) TrZ, z nichž v judikatuře se nejčastěji objevuje jako doličné médium internet, tedy veřejně přístupná počítačová síť, zejména v kauzách **tzv. growshopů**²²⁰, tj. obchodů s pěstitelskými potřebami pro pěstování rostlin pod umělým osvětlením, často spojovaných s pěstováním konopí.²²¹

Stálým problémem současné podoby šíření toxikomanie je jakási „cenzura“ otevřené debaty o tématu, vzniklá široce konstruovanou skutkovou podstatou, jež jde proti principu předvídatelnosti práva. Dle Mravčíka jsou trestně stíháni lidé, kteří kritizují současný prohibiční režim, zasazují se o jeho změnu²²², informují o pozitivních účincích látek, a tento delikt brání využití *harm reduction* intervencí.²²³

K zamyšlení je dle mého přesvědčení spáchání činu „filmem“ či „televizí“. „Filmem“ se rozumí určitý děj, text, či obraz zachycený na filmový pás nebo jiné (např. elektronické)

²¹⁸ Ibidem.

²¹⁹ ŠÁMAL, Pavel, ŠÁMALOVÁ, Milada, GŘIVNA, Tomáš, In: ŠÁMAL, P. a kol. op. cit. sub 39, s. 3760.

²²⁰ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2023, sp. zn. 11 Tdo 521/2023; ze dne 28. 7. 2016, sp. zn. 11 Tdo 403/2016; nebo ze dne 21. 6. 2017, sp. zn. 11 Tdo 1113/2016.

²²¹ ABZ SLOVNÍK CIZÍCH SLOV. *Pojem growshop*. Online. Scs.abz.cz. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/growshop-grousop>. [cit. 2024-02-25].

²²² MRAVČÍK, V. Dekriminalizace a chytrá regulace psychoaktivních látek – moderní alternativa prohibice. Online. *Časopis lékařů českých*. 2023, roč. 162, č. 6, s. 234. Skrze Centrální vyhledávač Univerzity Karlovy od A do Ž (UKAŽ). [cit. 2024-05-07].

²²³ ČESKÁ TELEVIZE. *Česko na drogách*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/15855221547-cesko-na-drogach/223562264160006/>. [cit. 2024-07-13].

médium, který je určen k veřejnému promítání, ať už jde o zpravodajské, krátkometrážní nebo dlouhometrážní snímky. Neřadí se sem ovšem televizní filmy a televizní inscenace, ty spadají pod pojem „televize“.²²⁴ V dnešní době mediálně ovládané tzv. VOD (*video on demand*) platformami s globálním dosahem, jakými jsou Netflix, Prime video nebo Disney+, je pro českého diváka daleko snazší dostat se k obsahu s drogovou tematikou zahraniční produkce. Z populárních pořadů prvně zmíněné platformy lze jmenovat *Breaking Bad*²²⁵ (česky *Perníkový táta*), *Narcos*²²⁶, nebo třeba německý seriál *How to Sell Drugs Online (Fast)*, všechny týkající se výroby nebo distribuce OPL. Z české produkce lze uvést populární film *Gymppl*²²⁷, jeho pokračování s názvem *Vejška* nebo relativně nový snímek *BANGER*. Jsem toho názoru, že se na tento druh zábavy dá do jisté míry nahlížet jako na glorifikaci toxikomanů a má potenciál naplnit znaky skutkové podstaty trestného činu šíření toxikomanie formou podněcování. Dle již výše zmíněného vyjádření Nejvyššího soudu²²⁸ jde u „podněcování“ o činnost způsobitou ovlivnit rozhodnutí jiných osob ke zneužití návykových látek nebo takové rozhodnutí v nich vzbudit, a proto se domnívám, že sledování pořadů zobrazujících konzumaci drog je zcela nepochybně způsobilé pozitivně ovlivnit přístup diváka k návykovým látkám, zvláště pokud bude jejich uživatelem postava v příběhu kladná, vtipná, populární a konzumace OPL bude prezentována jako forma zábavy a příjemná záležitost. Proto docházím k závěru, že pro posouzení, zda by se mohlo jednat o podněcování, je klíčové, jakým způsobem je postava konzumenta v pořadu vykreslena a jaké bude celkové vyznění filmu/seriálu v přístupu ke zneužívání návykových látek. Při zásahu státu do filmu by ovšem mohl vyvstat problém porušení svobody umělecké tvorby zaručené dle čl. 15 odst. 2 LZPS.

²²⁴ ŠÁMAL, Pavel, In: ŠÁMAL, P. a kol. op. cit. sub 39, s. 1683.

²²⁵ MACINNES, P. *Breaking Bad: 10 years on, TV is still in Walter White's shadow*. Online. In: The Guardian 20. 1. 2018. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/tv-and-radio/2018/jan/20/breaking-bad-10-years-on-tv-is-still-in-walter-whites-shadow>. [cit. 2024-02-25].

²²⁶ SHEPHERD, J. *Netflix claims Narcos is more popular than Game of Thrones*. Online. In: The Independent 8. 12. 2015. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/arts-entertainment/tv/news/netflix-claims-narcos-is-more-popular-than-game-of-thrones-a6764381.html>. [cit. 2024-02-25].

²²⁷ ČT24. *Gymppl překonal hranici půl milionu diváků*. Online. 23. 8. 2008. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/kultura/gymppl-prekonal-hranici-pul-milionu-divaku-160376>. [cit. 2024-02-25].

²²⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. 8 Tdo 1217/2014, publikované pod č. 34/2015 Sb. rozh. tr.

4. Vybrané látky regulované zákonem o psychomodulačních látkách

4.1. Kratom

Jak již bylo nastíněno v sekci věnující se plánované novele NávLt, **tzv. psychomodulační látky (PML)** trpí v současnosti nedostatečnou regulací a nacházejí se v „šedé zóně“, tj. jsou legální, avšak zcela neregulované.²²⁹ Mezi PML patří i látka v poslední době nabývající na popularitě zvaná kratom. Pouze za rok 2022 bylo podle Celní správy ČR do České republiky dovezeno přes 66 tun kratomu (oproti 31 tunám v předchozím roce)²³⁰, Česko-Slovenská Asociace za Kratom hovoří dokonce až o 200 tunách dovezené látky.²³¹ Počet uživatelů kratomu v ČR se přitom aktuálně odhaduje na cca 100 tisíc osob²³², je tedy nepochybně namístě si tuto látku trochu přiblížit.

4.1.1. Obecná charakteristika

Kratom neboli *Mitragyna speciosa* je rostlina (tropický strom) rostoucí převážně v jihovýchodní Asii v zemích, jako je Thajsko či Malajsie.²³³ Konzumovány jsou primárně její listy, a to mnoha způsoby: čerstvé nebo usušené mohou být žvýkány nebo použity k přípravě čaje, sušené listy lze také kouřit.²³⁴ V západních zemích se obvykle kratom konzumuje v podobě sušených listů rozdrcených na prášek zelené barvy, dostupné jsou také kapsle naplněné tímto práškem, které jsou využívány kvůli hořké chuti samotného kratomu.²³⁵ Nejpopulárnějším způsobem užívání je **tzv. Toss&Wash** (nasyp & zapij), jehož samotný název je všeríkající: po

²²⁹ THINK TANK RACIONÁLNÍ POLITIKY ZÁVISLOSTÍ. *Odborné stanovisko k návrhu zákazu kratomu*. Online. Praha: Ústav pro společenský výzkum a vzdělávání, z. ú., 11. 7. 2023. s. 2. Dostupné z: <https://addiction-policy.eu/files/article/Odborne-stanovisko-k-navrhu-zakazu-kratomu.pdf>. [cit. 2024-05-03].

²³⁰ CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., GALANDÁK, D., FRANKOVÁ, E., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. op. cit. sub 73, s. 109.

²³¹ KOLEKTIV AUTORŮ. op. cit. sub 51, s. 30.

²³² THINK TANK RACIONÁLNÍ POLITIKY ZÁVISLOSTÍ. op. cit. sub 229, s. 2.

²³³ KRATINA, T. Kratom – specifikace nové návykové látky v Evropě. *Drugs & Forensics Bulletin Národní protidrogové centrály*. 2017, roč. 23, č. 4, s. 4.

²³⁴ EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUG ADDICTION. *Kratom drug profile*. Online. 2015. Dostupné z: https://www.emcdda.europa.eu/publications/drug-profiles/kratom_en. [cit. 2024-05-04].

²³⁵ VOSTŘELOVÁ, Z., VAJDLOVÁ, D., VACEK, J., MRAVČÍK, V. Užívání a informovanost o kratomu: dotazníková šetření mezi vysokoškolskými studenty. Online. *Adiktologie v preventivní a léčebné praxi*. 2021, roč. 4, č. 3, s. 144. Dostupné z: <https://doi.org/10.35198/APLP/2021-003-0001>. [cit. 2024-05-04].

nasypání prášku do úst stačí zapít nápojem; mezi další metody patří rozpuštění prášku ve sklenici vody nebo ovocného džusu (pro zamaskování hořkosti).²³⁶

Kratom obsahuje přes 40 alkaloidů (některé zdroje uvádějí více než 50²³⁷), z nichž hlavní psychoaktivní látky tvoří alkaloidy **mitragynin a 7-hydroxymitragynin**, oba specifické pro tuto rostlinu.²³⁸ Druhý jmenovaný je údajně 17x účinnější než morfin co do opiátového efektu, avšak v rostlině se vyskytuje pouze ve velmi malém množství.²³⁹

Účinky látky se liší v závislosti na konkrétní dávce: při konzumaci **nižší dávky** (do 5 g) má kratom stimulační účinky obdobné užití kokainu, zatímco při konzumaci **vyšší dávky** (10-15 g) vyvolává sedativní účinky obdobné užití morfia.²⁴⁰ Stimulační účinky, objevující se do 10 minut po požití a trvající hodinu až hodinu a půl, spočívají ve zvýšené pracovní výkonnosti, ostražitosti, přátelskosti a někdy také zvýšené sexuální touze.²⁴¹ Naopak účinky sedativní se zpočátku projevují jako pocení, závrať a nevolnost, ty jsou ale zanedlouho nahrazeny zklidněním, euforií a stavem podobným snění trvajícími až šest hodin.²⁴² Mezi negativní účinky kratomu patří v případě užití nižší dávky např. tachykardie (zrychlený srdeční tep²⁴³), svědění kůže, nevolnost, ztráta chuti k jídlu; u vyšších dávek pak např. zmatenost, zácpa a nadměrné pocení.²⁴⁴ Dokonce již byla evidována i úmrtí spojená s užíváním kratomu, ale je nezbytné poznamenat, že v těchto případech byl kratom konzumován v kombinaci s alkoholem nebo jinými látkami.²⁴⁵

Dlouhodobí uživatelé mohou zažívat úbytek hmotnosti, nespavost, sucho v ústech, dehydrataci, únavu či nízkou sexuální touhu a dlouhodobá konzumace kratomu může také vést ke vzniku závislosti s následnými abstinenčními příznaky při jeho vysazení.²⁴⁶ Neexistuje ovšem

²³⁶ ČESKO-SLOVENSKÁ ASOCIACE ZA KRATOM. *Nejčastější dotazy*. Online. CSAKRATOM. Dostupné z: <https://www.csakratom.org/pages/nejcastejsi-dotazy>. [cit. 2024-05-05].

²³⁷ JELÍNKOVÁ, R., NAVRÁTILOVÁ, Z., PLUCAR, B., PATOČKA, J., ŽUJA, P. Kratom: bezpečný přírodní stimulant nebo nebezpečná droga? *Drugs & Forensics Bulletin Národní protidrogové centrály*. 2023, roč. 29, č. 2, s. 14.

²³⁸ EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUG ADDICTION. op. cit. sub 234.

²³⁹ KRATINA, T. op. cit. sub 233, s. 6.

²⁴⁰ Ibidem, s. 7.

²⁴¹ EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUG ADDICTION. op. cit. sub 234.

²⁴² Ibidem.

²⁴³ ABZ SLOVNÍK CIZÍCH SLOV. *Pojem tachykardie*. Online. Scs.abz.cz. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/tachykardie>. [cit. 2024-05-04].

²⁴⁴ KRATINA, T. op. cit. sub 233, s. 7.

²⁴⁵ Ibidem, s. 7.

²⁴⁶ JELÍNKOVÁ, R., NAVRÁTILOVÁ, Z., PLUCAR, B., PATOČKA, J., ŽUJA, P. op. cit. sub 237, s. 16.

žádný důkaz o tom, že by kratom působil jako tzv. *gateway drug*, tedy brána k užívání nelegálních drog.²⁴⁷

Dodnes se v Asii kratom užívá jako domácí lék proti kašli, horečce, bolesti svalů a kloubů, úzkosti a depresi²⁴⁸, také je využíván jako náhražka při léčbě závislosti na opiátech a alkoholu a díky potlačení chuti k jídlu ho lze využít i pro léčbu obezity.²⁴⁹ V USA je látka podle průzkumu Floridské univerzity²⁵⁰ užívána primárně pro zdravotní potíže spojené s akutní či chronickou bolestí (68 % respondentů), značný počet účastníků (66,5 %) také uvedl užívání v souvislosti s psychickými problémy (např. úzkost, deprese, posttraumatická stresová porucha), přičemž nejčastěji hlášenými příznivými účinky užívání kratomu bylo snížení bolesti (85,01 %), zvýšená energie (83,75 %) a méně depresivní rozpoložení (80 %). V České republice je kratom užíván např. vysokoškolskými studenty jako stimulant zlepšující soustředění²⁵¹, v dotazníkovém šetření uvedlo zkušenost s kratomem více než pětina dotázaných vysokoškolských studentů (21,8 %).²⁵²

4.1.2. Současná právní úprava

Kratom není v současné době v České republice regulován. Ani kratom, ani hlavní psychoaktivní alkaloidy mitragynin a 7-hydroxymitragynin nejsou zařazeny na Seznam návykových látek, a tedy nakládání s nimi není trestným činem, ani není nijak omezeno.²⁵³ I přes jeho běžný způsob užití není kratom registrován jako potravinu nebo doplněk stravy, k čemuž by potřeboval schválení EFSA (Evropského úřadu pro bezpečnost potravin) a získání statusu „nová potravinu“ (*novel food*)²⁵⁴, to ovšem vzhledem k jeho psychoaktivním účinkům ani nepřipadá v úvahu.²⁵⁵ Nejčastěji je tak kratom nabízen jako **tzv. sběratelský předmět**²⁵⁶ nebo předmět pro výzkumné či vzdělávací účely²⁵⁷, neboť tyto kategorie nepodléhají přísné regulaci jako potraviny,

²⁴⁷ Ibidem, s. 16.

²⁴⁸ Ibidem, s. 13.

²⁴⁹ KRATINA, T. op. cit. sub 233, s. 7-8.

²⁵⁰ GRUNDMANN, O. Patterns of Kratom use and health impact in the US—Results from an online survey. Online. *Drug and Alcohol Dependence*. 2017, roč. 176, s. 67. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.drugalcdep.2017.03.007>. [cit. 2024-05-04].

²⁵¹ THINK TANK RACIONÁLNÍ POLITIKY ZÁVISLOSTÍ. op. cit. sub 229, s. 2.

²⁵² VOSTŘELOVÁ, Z., VAJDLOVÁ, D., VACEK, J., MRAVČÍK, V. op. cit. sub 235, s. 147.

²⁵³ KRATINA, T. op. cit. sub 233, s. 8.

²⁵⁴ JELÍNKOVÁ, R., NAVRÁTILOVÁ, Z., PLUCAR, B., PATOČKA, J., ŽUJA, P. op. cit. sub 237, s. 17.

²⁵⁵ Sněmovní tisk č. 504/0. Online. Parlament ČR, Poslanecká sněmovna, 2023, IX. volební období. s. 23. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=230741>. [cit. 2024-04-26].

²⁵⁶ Ve smyslu § 90 odst. 1 písm. a) zák. č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.

²⁵⁷ ČEČRLE, M., KOTÍKOVÁ, K., ZACHAROV, S. Kratom a hexahydrokanabinol v dotazech Toxikologického informačního střediska v letech 2017-2023. *Drugs & Forensics Bulletin Národní protidrogové centrály*. 2023, roč. 29, č. 2, s. 8.

doplňky stravy či léčiva, a proto jsou dostupné i dětem.²⁵⁸ Dá se zakoupit snadno na internetu²⁵⁹ nebo ve výdejních automatech, které se vyskytují třeba u škol nebo v obchodních centrech.²⁶⁰

Jediná pravidla pro nakládání s kratomem plynou v současnosti z dobrovolné samoregulace jeho prodejců: **Česko – Slovenská Asociace za Kratom (ČSAK)**, založená v roce 2021, zveřejnila etický kodex, jehož cílem je „vytvořit komunitu, která dodržuje pravidla a přispívá k osvětě a férovému a zodpovědnému nakládání s kratomem v souladu se zákony České republiky“.²⁶¹ Připojením se ke kodexu se prodejce zároveň stává členem **Unie prodejců kratomu (UPK)**, s čímž jsou spojeny různé benefity, např. získání statusu ověřeného prodejce a s tím související označení jeho výrobků, pravidelné informování o legislativních změnách v oblasti regulace PML nebo levnější laboratorní testování kratomu, které je jednou ze základních povinností člena UPK. Mezi další zásady etického kodexu patří např. zákaz prodeje kratomu v automatech nebo prosazování zákazu jeho prodeje nezletilým (např. uvedením informace na internetových stránkách o tom, že distributor prosazuje zákaz prodeje nezletilým a že s takovým prodejem nesouhlasí, což je mimochodem maximum, co může prodejce za současného právního stavu učinit, aby neporušil zákaz diskriminace spotřebitele²⁶²).²⁶³ Iniciativu ČSAK považují celkově za velice povedenou, zvláště za zmínku stojí transparentnost systému testování kratomu (povinnost při každé nové várce) spočívající ve zveřejněném registru ověřených prodejců s výsledky testování na webu ČSAK²⁶⁴ či tzv. *mystery shopping* (namátkové testování) pro zajištění maximální kvality kratomu a ochrany spotřebitele.²⁶⁵

Současná právní (ne)regulace kratomu je přitom nadmíru nešťastná, a to z vícero důvodů. Jak již bylo uvedeno výše, kratom legálně není potravinou, neboť nesplňuje příslušné podmínky,

²⁵⁸ JELÍNKOVÁ, R., NAVRÁTILOVÁ, Z., PLUCAR, B., PATOČKA, J., ŽUJA, P. op. cit. sub 237, s. 18.

²⁵⁹ KRATINA, T. op. cit. sub 233, s. 8.

²⁶⁰ NEČÁSKOVÁ, P., SVOBODOVÁ, V. *Konec automatů s kratomem? Novela zákona by měla zabránit bezbřehému šíření psychomodulačních látek*. Online. In: iRozhlas 30. 8. 2023. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/kratom-navykova-latka-deti-regulace_2308301540_elev. [cit. 2024-05-05].

²⁶¹ ČESKO-SLOVENSKÁ ASOCIACE ZA KRATOM. *Etický kodex ČSAK*. Online. CSAKRATOM. 6. 4. 2023. s. 1. Dostupné z: https://www.csakratom.org/uploads/Etický_kodex_CSAC_cele_zneni_ba35b1fc9a.pdf. [cit. 2024-05-05].

²⁶² § 6 zák. č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

²⁶³ ČESKO-SLOVENSKÁ ASOCIACE ZA KRATOM. op. cit. sub 261, s. 1-2.

²⁶⁴ ČESKO-SLOVENSKÁ ASOCIACE ZA KRATOM. *Unie prodejců kratomu*. Online. CSAKRATOM. Dostupné z: <https://www.csakratom.org/pages/unie-prodejcu-kratomu>. [cit. 2024-05-05].

²⁶⁵ ČESKO-SLOVENSKÁ ASOCIACE ZA KRATOM. *Systém testování kratomu členů Unie prodejců kratomu*. Online. CSAKRATOM. s. 2. Dostupné z: https://www.csakratom.org/uploads/Testovani_kratomu_078d17b3ae.pdf. [cit. 2024-05-05].

a proto jej ani nelze jako potravinu nabízet. **Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI)** uvádí na svých webových stránkách některá z kritérií²⁶⁶, podle kterých posuzuje, zda je nabízený kratom v konkrétních případech potravinou či nikoliv.²⁶⁷ Prodejce nesmí na žádné své platformě (e-shop, sociální sítě, tištěná reklama aj.) sdílet návod k použití produktu (konzumaci), jakékoliv recenze zákazníků zmiňující nebo i pouze naznačující jeho možnou konzumaci, produkt nesmí být nabízen ve formě spojené s konzumací (označení na obalu „kratomový nápoj“ apod.), nikde ve spojitosti s kratomem nesmí být odkazováno na potravinářskou legislativu a v neposlední řadě prodejce nesmí informovat o účincích v souvislosti s konzumací látky.²⁶⁸ Lze se tedy setkat se sděleními typu: „Podle legislativy ČR smí být prodáván pouze pro sběratelské účely. Výrobek není určen pro lidskou konzumaci. Výrobek je určen pouze pro vzdělávací/výzkumné účely. Na základě nařízení Evropské unie č. 1924/2006 Vám nesmíme podávat u tohoto produktu žádné další informace a zdravotní tvrzení. Tento text je pouze vzdělávací.“²⁶⁹ Jak jsem již výše uvedla, kratom má různé účinky v závislosti na užití dávce, stejně tak i řadu nepříznivých vedlejších účinků/rizik. Jsou zaznamenána i úmrtí. Přesto kvůli této bizarní byrokratické objížďce, kterou jsou prodejci látky povinni využít, ani o dávkování, ani o těchto rizicích nesmí být spotřebitel z jejich strany informován.

Následkem tohoto informačního deficitu jsou hlášené otravy: **Toxikologické informační středisko (TIS)** při Klinice pracovního lékařství Všeobecné fakultní nemocnice v Praze zaznamenalo mezi lety 2017-2023 desítky dotazů na kratom²⁷⁰, přičemž více než polovina intoxikovaných (cca 52 %) spadala do věkové skupiny 13-20 let a téměř třetina osob (cca 32 %) požíla kratom v kombinaci s alkoholem či léky (což může vést až k fatálním následkům, jak již bylo uvedeno výše). Průměrná požitá dávka byla 17,5 g (množství přesahující vyšší dávku²⁷¹), zatímco nejvyšší požitá dávka jednorázově činila neuvěřitelných 45 g (pro porovnání např. ČSAK doporučuje při prvním užití dávku 0,5-3 g²⁷²).²⁷³ Samozřejmě se zde jedná pouze o data o

²⁶⁶ STÁTNÍ ZEMĚDĚLSKÁ A POTRAVINÁŘSKÁ INSPEKCE. *Přístup SZPI k produktům získaných z rostliny Mitragyna speciosa nazývané též "Kratom"*. Online. 26. 4. 2021. Dostupné z: <https://www.szpi.gov.cz/clanek/pristup-szpi-k-produktum-ziskanych-z-rostliny-mitragyna-speciosa-nazyvane-tez-kratom.aspx>. [cit. 2024-05-05].

²⁶⁷ SZPI dle svého vyjádření posuzuje nabídku kratomu v celkovém kontextu a posuzuje v nabídce všechny důkazy a indicie, které mohou v konečném důsledku rozhodnout, zda je produkt nabízen jako potravina.

²⁶⁸ STÁTNÍ ZEMĚDĚLSKÁ A POTRAVINÁŘSKÁ INSPEKCE. op. cit. sub 266.

²⁶⁹ ČEČRLE, M., KOTÍKOVÁ, K., ZACHAROV, S. op. cit. sub 257, s. 8.

²⁷⁰ Ibidem, s. 8.

²⁷¹ KRATINA, T. op. cit. sub 233, s. 7.

²⁷² ČESKO-SLOVENSKÁ ASOCIACE ZA KRATOM. *Nejčastější dotazy*. Online. CSAKRATOM. Dostupné z: <https://www.csakratom.org/pages/nejcastejsi-dotazy>. [cit. 2024-05-05].

²⁷³ ČEČRLE, M., KOTÍKOVÁ, K., ZACHAROV, S. op. cit. sub 257, s. 9.

vidovaných případech intoxikace, tudíž nelze odhadovat, kolik konzumentů se kratomem otrávil celkově. Lze tedy uzavřít, že informace by uživatelé potřebovali jako sůl. Je nezbytné, aby prodejci měli informační povinnost o způsobech konzumace kratomu, jeho dávkování, účincích a rizicích.

Dalším významným problémem plynoucím z nedostatku regulace kratomu (a jeho uvádění na trh mimo kategorie produktů určených ke konzumaci) je absence hygienických standardů. Balení tak může obsahovat např. těžké kovy, pesticidy či plísně.²⁷⁴ ČSAK např. používá v rámci svého systému testování limity těžkých kovů v potravinách stanovené evropským nařízením²⁷⁵ (pro doplňky stravy) a limity pro mikrobiologii (např. bakterie *E. coli* či plísně a kvasinky) doporučené AHPA (*American Herbal Products Association* – Americké asociace pro bylinné výrobky).²⁷⁶ Na riziko obsažených kontaminantů poukazuje i TIS: „Vzhledem k tomu, že se [...] prodávají jako sběratelské předměty a nejsou určené k přímé spotřebě, domníváme se, že kvalitu a čistotu kratomu nikdo nekontroluje. To se může nejen projevit na zdravotním stavu intoxikovaných uživatelů, ale také bude obtížné stanovit vztah mezi dávkou a závažností intoxikace.“²⁷⁷

Posledním, ale zdaleka nejzávažnějším problémem, je neomezená dostupnost kratomu pro děti a nezletilé. Této otázce jsem se již blíže věnovala v bodě 2.3.1. o zákonu o psychomodulačních látkách, který si klade za cíl tento problém vyřešit.

4.1.3. Možná východiska regulace

Zdánlivě se nabízí řešení v podobě jednoho ze dvou extrémů: buďto kratom ponechat bez jakékoli regulace, nebo přistoupit k tvrdé politice prohibice prostředky trestního práva. Důvody, pro které nelze současný právní stav (nulovou regulaci) ponechat, byly zevrubně popsány výše. **Prohibice**, tedy zákaz psychoaktivních látek pro jiné než léčebné a vědecké účely a s tím související režim jejich kontroly²⁷⁸, ovšem ve vztahu ke kratomu také není vhodným východiskem.

²⁷⁴ SEDLÁČKOVÁ, V. *Regulujme kratom, cigarety prolezlé plísní také nekoupíte, říká expertka*. Online. In: Seznam Zprávy 22. 11. 2022. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/audio-podcast-ptam-se-ja-kdy-bude-v-cesku-legalni-konopi-odpovida-expertka-piratu-219791>. [cit. 2024-05-07].

²⁷⁵ Nařízení Komise (EU) 2023/915 ze dne 25. dubna 2023, o maximálních limitech některých kontaminujících látek v potravinách a o zrušení nařízení (ES) č. 1881/2006.

²⁷⁶ ČESKO-SLOVENSKÁ ASOCIACE ZA KRATOM. *Přípustné hodnoty*. Online. CSAKRATOM. Dostupné z: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1Qb7wCiT2gzcDVjs9K5jTcozVBhMpT_X1qKSrsDOI69I/edit?usp=sharing skrze web <https://www.csakratom.org/pages/eticky-kodex>. [cit. 2024-05-07].

²⁷⁷ ČEČRLE, M., KOTÍKOVÁ, K., ZACHAROV, S. op. cit. sub 257, s. 10.

²⁷⁸ MRAVČÍK, V. op. cit. sub 222, s. 231.

Důsledkem prohibice by bylo vystavení tisíců uživatelů nebezpečí trestního stíhání²⁷⁹, což by mimo jiné nevyhnutelně vedlo k navýšení ekonomických nákladů státu – odhadované výdaje na politiku v oblasti závislostí činily za rok 2022 přibližně 2,5 mld. Kč, přičemž dlouhodobě více než polovinu těchto celkových výdajů představují náklady na prosazování práva (v roce 2021 přes 1,3 mld. Kč).²⁸⁰ Je zde namísto připomenout, že odhadovaný počet uživatelů kratomu v Česku je více než dvakrát tolik co uživatelů nelegálních drog.²⁸¹ Dalšími negativními důsledky by byl vznik nelegálního trhu, zneprístupnění látky pro vědecké zkoumání a vyhledávání nebezpečnějších, dostupnějších alternativ.²⁸² Zařazení kratomu na Seznam návykových látek navíc nedoporučila ani Světová zdravotnická organizace (WHO)²⁸³, ani tuzemská pracovní skupina Systém včasného varování před novými drogami (EWS) při NMS²⁸⁴.

Mezi těmito krajními alternativami (úplná legalizace/úplná prohibice) existuje kompromis v podobě tzv. **chytré regulace**, jež díky přiměřené regulaci nabídky dosahuje nejnižších možných zdravotních a společenských škod a zároveň nejvyšší míry společenského blahobytu (*well-being*).²⁸⁵ K tomuto konceptu se ostatně hlásí i programové prohlášení vlády: „*Při řešení problematiky závislostí budeme uplatňovat politiku postavenou na vědecky ověřeném a vyváženém konceptu prevence rizik a snižování škod, přičemž zajistíme dostatečné financování jak preventivních programů, tak i služeb a regulace návykových látek, které bude odpovídat míře jejich škodlivosti.*“²⁸⁶ Právě regulace návykových látek odpovídající míře jejich škodlivosti dala

²⁷⁹ THINK TANK RACIONÁLNÍ POLITIKY ZÁVISLOSTÍ. op. cit. sub 229, s. 3.

²⁸⁰ CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., GALANDÁK, D., FRANKOVÁ, E., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. op. cit. sub 73, s. 26-29.

²⁸¹ Ibidem, s. 64-65; a THINK TANK RACIONÁLNÍ POLITIKY ZÁVISLOSTÍ. op. cit. sub 229, s. 2.

²⁸² THINK TANK RACIONÁLNÍ POLITIKY ZÁVISLOSTÍ. op. cit. sub 229, s. 3; a Sněmovní tisk č. 504/0. Online. Parlament ČR, Poslanecká sněmovna, 2023, IX. volební období. s. 23. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=230741>. [cit. 2024-04-26].

²⁸³ WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Summary of assessments, findings and recommendations of the 44th World Health Organization's (WHO) Expert Committee on Drug Dependence (ECDD), 11–15 October 2021**. Online. 1. 12. 2021. s. 9. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/commissions/CND/CND_Sessions/CND_64Reconvened/ECN72021_CR_P12_V2108992.pdf. [cit. 2024-05-07].

²⁸⁴ SYSTÉM VČASNÉHO VAROVÁNÍ. *Hodnocení rizik spojených s kratomem a dalšími psychoaktivními látkami*. Online. Drogy-info. 2022. Dostupné z: <https://www.drogy-info.cz/nms/o-nas/system-vcasneho-varovani/informace-ze-setkani-pracovni-skupiny-system-vcasneho-varovani-pred-novymi-drogami-ews-4.-10.-2022/>. [cit. 2024-05-07].

²⁸⁵ THINK TANK RACIONÁLNÍ POLITIKY ZÁVISLOSTÍ. *Prohibice nefunguje: poziční evidence-based dokument k dekriminalizaci a chytré regulaci drogových politik*. Online. Brno: Ústav pro společenský výzkum a vzdělávání, z. ú., 2023. s. 9. Dostupné z: https://addiction-policy.eu/files/article/2023_Pozicni-dokument-TT-PROHIBICE_FIN.pdf. [cit. 2024-05-07].

²⁸⁶ VLÁDA ČR. *Programové prohlášení vlády České republiky*. Online. Úřad vlády ČR, Praha, 2023. s. 17. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/assets/jednani-vlady/programove-prohlaseni/Aktualizovane-Programove-prohlaseni-vlady-.pdf>. [cit. 2024-05-07].

vzniknout zavedení nové kategorie tzv. psychomodulačních látek (PML)²⁸⁷, do nichž spadá i kratom, v rámci navrhované novely NávLt²⁸⁸. Novela, kterou jsem již blíže rozebrala v části 2.3.1., odpovídá principům chytré regulace: regulace dostupnosti látky na základě její škodlivosti, trestní právo jakožto *ultima ratio*, snížení zdravotních a sociálních škod jako základní kritérium regulace, adekvátní informování konzumentů o účincích a rizicích látky, přísná regulace marketingu a omezení reklamy, přísná ochrana dětí a mladistvých před nabídkou závislostních produktů, zákaz a postih užívání látek ve společensky rizikových situacích (např. řízení), cenotvorba, resp. spotřební zdanění aj.²⁸⁹ Díky chytré regulaci (potažmo této novele) se předpokládá zvýšení kvality a bezpečnosti kratomu pro jeho uživatele a také pozitivní dopad na státní kasu²⁹⁰ v řádu stovek milionů korun, v případě zavedení spotřební daně v řádu nízkých jednotek miliard korun.²⁹¹ Dalším argumentem pro chytrou regulaci je potenciální využitelnost kratomu pro léčbu psychických poruch (úzkost, deprese atd.) nebo závislosti na nelegálních látkách.²⁹²

4.2. Hexahydrokanabinol (HHC)

Poslední dobou často skloňovaná látka HHC vzbudila pozornost veřejnosti po vlně medializovaných otrav dětí a mladistvých z počátku roku 2024²⁹³, ovšem případy hospitalizací dětí předávkovaných touto látkou byly zaznamenány již v létě předchozího roku²⁹⁴. Na vzniklou epidemii otrav látkou HHC po celé České republice bylo nezbytné náležitě reagovat a vláda tak

²⁸⁷ MRAVČÍK, V. op. cit. sub 222, s. 235.

²⁸⁸ Sněmovní tisk č. 504/0. Online. Parlament ČR, Poslanecká sněmovna, 2023, IX. volební období. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=230741>. [cit. 2024-04-26].

²⁸⁹ MRAVČÍK, V. op. cit. sub 222, s. 235.

²⁹⁰ Je zde namísto poznamenat, že novela se netýká pouze kratomu, ale i tzv. nízkopotentního konopí a dalších souvisejících produktů. Podle odhadů v důvodové zprávě by z celkového přínosu představoval přínos z kratomu přibližně jednu desetinu.

²⁹¹ Sněmovní tisk č. 504/0. Online. Parlament ČR, Poslanecká sněmovna, 2023, IX. volební období. s. 30. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=230741>. [cit. 2024-04-26].

²⁹² JELÍNKOVÁ, R., NAVRÁTILOVÁ, Z., PLUCAR, B., PATOČKA, J., ŽUJA, P. op. cit. sub 237, s. 19.

²⁹³ ČTK. *Policie prověřuje otravu žáků základní školy bonbony. Želé obsahuje látku HHC, která se vyskytuje v konopí.* Online. In: iRozhlas 30. 1. 2024. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/hhc-bonbony-otrava-zaci-karlovy-vary-nemocnice_2401301126_jud?fbclid=IwAR2vBkEl-JkjBoauOCCYUKBub_voVL4z3IIoYABlyW0LYkqxodSLRazvjZE. [cit. 2024-06-26]; ČTK. *Případů otrav HHC přibývá. Záchranka na Karlovarsku musela o víkendů zasahovat sedmkrát.* Online. In: Hospodářské noviny 6. 2. 2024. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-67291590-pripadu-otrav-hhc-v-karlovarskem-kraji-pribyva-zachranka-musela-o-vikendu-zasahovat-sedmkrat>. [cit. 2024-06-26]; a ŠUMNÝ, J. *Divka z Chomutova se nevědomě otrávil HHC. Policie případ nemá jak řešit.* Online. In: Seznam Zprávy 12. 2. 2024. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-divka-z-chomutova-se-nevedome-intoxikovala-hhc-policie-pripad-nema-jak-resit-245597>. [cit. 2024-06-26].

²⁹⁴ VANIČKOVÁ, K., HOVORKOVÁ, E. *Nemocnice léčí desítky případů otrav HHC. Často si děti „jen“ koupí bonbony.* Online. In: iDnes.cz 21. 8. 2023. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/hhc-kratom-otrava-deti-nemocnice-komplikace-pripady.A230815_171507_domaci_vank. [cit. 2024-06-26].

učinila jejím zařazením do přílohy č. 4 Seznamu návykových látek, tedy mezi psychotropní látky. Nezbyvá než zhodnotit, zdali byl tento krok správný.

4.2.1. Obecná charakteristika

Hexahydrokanabinol (HHC), poprvé syntetizován a popsán v odborné literatuře v roce 1940 Rogerem Adamsem²⁹⁵, je polosyntetický kanabinoid²⁹⁶ (*semi-synthetic cannabinoid*, zkráceně SSC), neboť se vyrábí z kanabidiolu (CBD), který se získává z tzv. nízkopotentního konopí (konopí s nízkým obsahem THC).²⁹⁷ Může se však také vzácně vyskytovat ve stopovém množství přirozeně v rostlině konopí.²⁹⁸

Po osmi dekadách od první zmínky v odborné literatuře se látka poprvé objevila na trhu v září 2021 ve Spojených státech²⁹⁹, což bývá prisuzováno tamním legislativním změnám.³⁰⁰ V Evropě byla poprvé identifikována v květnu roku 2022, ke konci března 2023 již byly nahlášeny její výskyty ve 20 členských státech Evropské unie včetně Česka.³⁰¹ (První dotaz byl na tuzemském TIS zaznamenán dokonce hned v květnu 2022.³⁰²) Sortiment produktů s HHC tvoří tzv. květy, na které je látka nasprejovaná, náplně do elektronických cigaret, HHC oleje a tinktury, ale i potravinářské výrobky (tzv. *edibles*), zejména produkty připomínající cukrovinky (gumoví medvídci, marshmallows, bonbony etc.).³⁰³ Nakoupit je přitom bylo možné v kamenných obchodech (např. večerkách či trafikách), ale i na e-shopech nebo v prodejních automatech.³⁰⁴ Dle

²⁹⁵ ADAMS, R., PEASE, D. C., CAIN, C. K., CLARK, J. H. Structure of Cannabidiol. VI. Isomerization of Cannabidiol to Tetrahydrocannabinol, a Physiologically Active Product. Conversion of Cannabidiol to Cannabinol. Online. *Journal of the American Chemical Society*. 1940, roč. 62, č. 9, s. 2402-2405. Dostupné z: <https://doi.org/10.1021/ja01866a040>. [cit. 2024-06-26].

²⁹⁶ Látka specifická pro rostlinu konopí, viz str. 37 této práce.

²⁹⁷ EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUG ADDICTION, UJVÁRY, I. *Technical report. Hexahydrocannabinol (HHC) and related substances*. Online. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2023. s. 5. Dostupné z: https://www.emcdda.europa.eu/publications/technical-reports/hhc-and-related-substances_en. [cit. 2024-06-27].

²⁹⁸ QURESHI, M. N., KANWAL, F., SIDDIQUE, M., INAYAT-UR-RAHMAN, AKRAM, M. Estimation of Biologically Active Cannabinoids in *Cannabis indica* by Gas Chromatography-mass Spectrometry (GC-MS). Online. *World Applied Sciences Journal*. 2012, roč. 19, č. 7, s. 918-922. Dostupné z: [https://idosi.org/wasj/wasj19\(7\)12/2.pdf](https://idosi.org/wasj/wasj19(7)12/2.pdf). [cit. 2024-06-27].

²⁹⁹ EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUG ADDICTION, UJVÁRY, I. op. cit. sub 297, s. 9.

³⁰⁰ Ibidem, s. 20-22.

³⁰¹ Ibidem, s. 10-11.

³⁰² ČEČRLE, M., KOTÍKOVÁ, K., ZACHAROV, S. op. cit. sub 257, s. 6.

³⁰³ EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUG ADDICTION, UJVÁRY, I. op. cit. sub 297, s. 13.

³⁰⁴ Ibidem, s. 15-16.

zprávy **Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA)**³⁰⁵ byl HHC díky podobnému vzhledu a vůni též při prodeji vydáván za zakázané konopí.

Dodnes bohužel nebyly dostatečně probádány účinky látky na člověka, z dostupných neklinických studií a neověřených údajů uživatelů vyplývá, že HHC se svými účinky podobá THC, hlavní psychoaktivní látce konopí, ovšem dosahuje nižší účinnosti.³⁰⁶ Mezi hlášené pozitivní účinky po užití látky spadá psychoaktivita spočívající v euforii, záchvatech smíchu a lepší náladě, zmírnění úzkosti, pozitivní vliv na spánek či tlumení bolesti³⁰⁷; naopak mezi negativní účinky patří tachykardie, úzkost, zvracení, ospalost, halucinace nebo sucho v ústech.³⁰⁸

Obdobně jako v případě kratomu se uživatelé neregulovaného HHC navíc vystavovali riziku pozření kontaminantů, zejména různých vedlejších produktů výroby či těžkých kovů.³⁰⁹ A rovněž jako u kratomu byly produkty s HHC označovány za „sběratelské předměty“, díky čemuž nesměli prodejci komunikovat spotřebiteli doporučené dávkování.³¹⁰ Jak jsem již popsala výše, absence doporučeného množství pro kupujícího je problémem už u kratomu, specificky vyhlížejícího zeleného prášku. Ačkoli si lze představit záměnu této substance například s takovým čajem matcha, problematictější bude jednoznačně právě nabídka HHC ve formě nevinně vypadajících sladkostí v atraktivním balení působícím zejména na děti a dospívající. **Doporučené dávkování** HHC se totiž pohybuje v hodnotách 30-40 mg na osobu/den, neboť už takové množství dokáže v uživateli údajně navodit čtyř až pětihodinový stav.³¹¹ Pokud tedy uvážíme sáček želé bonbonů (uvádějící na balení celkem 150 či dokonce 750 mg HHC, tedy téměř dvacetinásobek horní hranice doporučeného množství) s obsahem 25 mg látky v jednom jediném bonbonu³¹², není přespříliš komplikované vypočítat, kolik takových bonbonů lze bezpečně zkonsumovat bez neplánovaného výletu do nemocnice. Nemluvě o tom, že účinek látky se

³⁰⁵ Ibidem, s. 14.

³⁰⁶ Ibidem, s. 19.

³⁰⁷ PREV-CENTRUM. *Hexahydrokanabinol (HHC)*. Online. Prev-Centrum. Dostupné z: <https://www.prevcentrum.cz/informace-o-drogach/hexahydrokanabinol-hhc/>. [cit. 2024-06-29].

³⁰⁸ ČEČRLE, M., KOTÍKOVÁ, K., ZACHAROV, S. op. cit. sub 257, s. 6.

³⁰⁹ UJVÁRY, I. Hexahydrocannabinol and closely related semi-synthetic cannabinoids: A comprehensive review. Online. *Drug Testing and Analysis*. 2024, roč. 16, č. 2, s. 138. Dostupné z: <https://doi.org/10.1002/dta.3519>. [cit. 2024-06-29].

³¹⁰ CALI FARMS. *HHC*. Online. Cali Farms. 2024. Dostupné z: <https://www.califarms.cz/kategorie/hhc/>. [cit. 2024-06-30].

³¹¹ ČESKÁ TELEVIZE. *Nebezpečné sladkosti s látkou HHC*. Online. In: Události v regionech – Praha. 30. 1. 2024. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10118379000-udalosti-v-regionech-praha/224411000140130/>. [cit. 2024-06-30].

³¹² EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUG ADDICTION, UJVÁRY, I. op. cit. sub 297, s. 15-16.

dostavuje opožděně, někdy až dvě hodiny po konzumaci³¹³, lze tedy předpokládat, že nezkušený uživatel v mezidobí vyprázdni celý sáček v domněnku, že „to nic nedělá“ (tedy látka nepůsobí). TIS urgovalo regulaci HHC uvedením kazuistik hospitalizovaných na jednotce intenzivní péče, a sice mladého chlapce po požití 3 gumových medvídků v celkové dávce 120 mg a ženy středního věku po konzumaci astronomických 400 mg HHC ve formě želé.³¹⁴ Tomu všemu by se ovšem dalo zabránit při správné regulaci produktů a dostatečné informovanosti jejich spotřebitelů.

4.2.2. Právní úprava

V reakci na výše zmíněnou řadu otrav se vláda rozhodla **nařízením vlády č. 52/2024 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, ve znění pozdějších předpisů**, s účinností od 6. března 2024 zařadit HHC mezi psychotropní látky v příloze č. 4 Seznamu návykových látek, a to dočasně, do konce roku 2024.³¹⁵ Společně se samotným HHC byl na seznam zařazen i hexahydrokanabinol-O-acetát (HHC-acetát, HHC-O) a tetrahydrokanabiforol (THCP), dva z pěti dalších polosyntetických kanabinoidů zaznamenaných EMCDDA na evropském trhu³¹⁶. K březnu 2024 se k zákazu HHC uchýlilo nejméně 18 členských států EU.³¹⁷ Na rozdíl od kratomu, který byl dosud ponechán v „šedé zóně“, lze v daném případě zhodnotit dopady tohoto rozhodnutí.

Zařazení na seznam pro dané látky znamená, že s nimi v praxi mohou zacházet pouze právnické či podnikající fyzické osoby se zákonnou výjimkou nebo s povolením k zacházení vydaným Ministerstvem zdravotnictví³¹⁸, které lze dle NávLt udělit pouze k omezeným

³¹³ KARLÍK, T. *HHC je hrozbou hlavně proto, že o něm skoro nic nevíme. Ani to, jestli jde o drogu.* Online. In: ČT24 6. 2. 2024. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/veda/hhc-je-hrozbou-hlavne-proto-ze-o-nem-skoro-nic-nevime-ani-to-jestli-jde-o-drogu-345757>. [cit. 2024-06-30].

³¹⁴ ČEČRLE, M., KOTÍKOVÁ, K., ZACHAROV, S. op. cit. sub 257, s. 7.

³¹⁵ Čl. I bod 4. ve spojení s čl. III in fine nařízení vlády č. 52/2024 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, ve znění pozdějších předpisů.

³¹⁶ EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUG ADDICTION. *EU Drug Market: New psychoactive substances — Distribution and supply in Europe: Semi-synthetic cannabinoids.* Online. 2024. Dostupné z: https://www.emcdda.europa.eu/publications/eu-drug-markets/new-psychoactive-substances/distribution-and-supply/semi-synthetic-cannabinoids_en. [cit. 2024-06-30].

³¹⁷ EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUG ADDICTION. *European Drug Report 2024: Trends and Developments.* Online. 2024. s. 124. Dostupné z: https://www.emcdda.europa.eu/publications/european-drug-report/2024_en#pdf. [cit. 2024-06-30].

³¹⁸ MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR. *HHC, HHC-O, THCP byly dočasně zařazeny mezi návykové látky.* Online. 26. 2. 2024. Dostupné z: <https://mzd.gov.cz/tiskove-centrum-mz/hhc-hhc-o-thcp-byly-docasne-zarazeny-mez-navykove-latky/>. [cit. 2024-07-03].

výzkumným, vědeckým a velmi omezeným terapeutickým účelům.³¹⁹ Nabytím účinnosti nařízení tedy výrobci, distributoři, prodejci, ani jiné subjekty zacházející s produkty nesmí vykonávat činnosti s těmito látkami, a to jak fakticky (např. jejich skladováním³²⁰), tak právně (držba vlastnického práva k předmětným látkám či výrobkům), neboť v opačném případě by se vystavovali riziku trestního stíhání.³²¹ Fyzické osoby se v případě přechovávání malého množství pro vlastní potřebu dopouštějí přestupku s pokutou do výše 15 000 Kč³²², v případě většího než malého množství pak spáchání trestného činu přechovávání omamné látky a jedu dle § 284 TrZ. Dle Národní protidrogové centrály představuje rozhodné množství pro přechovávání „10 gramů směsi (želé, drops, sušenky, rostlinná drť, tekutina atd.) s obsahem 1 gramu účinné látky (tedy HHC, HHC0, THCP).“³²³ Vzhledem k tomu, že dávkování se u látky HHC pohybuje v řádech miligramů, převedeme-li tato kritéria na sáčky s želé bonbony, přestupkem (malým množstvím) bude např. držení jednoho sáčku se 750 mg HHC obsahujícího 30 bonbonů à 25 mg³²⁴, což by při výše zmíněné denní dávce 30-40 mg na osobu a den³²⁵ činilo cca 20 denních dávek, dle mého názoru se tedy jedná o více než tolerantní hranici množství.

Následkem zákazu začali prodejci výrobků s HHC vyprodávat své zásoby se slevou³²⁶, uživatelé se i přes riziko trestního stíhání předzásobili³²⁷ a nepřekvapivě se na trhu ihned objevily t. č. legální alternativy, jakým je např. další polosyntetický kanabinoid HHC-P.³²⁸ Zákaz sklídl kritiku stran odborníků, např. členky Rady vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislostí Jany Michailidu z Pirátské strany či tehdejšího národního koordinátora pro protidrogovou politiku

³¹⁹ § 3 odst. 2 zák. č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

³²⁰ § 3 odst. 1 písm. a) ibidem.

³²¹ MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR. op. cit. 318.

³²² § 39 odst. 2 písm. a) ve spojení s odst. 6 zák. č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

³²³ NÁRODNÍ PROTIDROGOVÁ CENTRÁLA SKPV PČR. *HHC je ode dneška zakázanou látkou*. Online. 6. 3. 2024. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/hhc-je-ode-dneska-zakazanou-latkou.aspx>. [cit. 2024-07-03].

³²⁴ EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUG ADDICTION, UJVÁRY, I. op. cit. sub 297, s. 15.

³²⁵ ČESKÁ TELEVIZE. op. cit. sub 311.

³²⁶ NEJEDLÝ, M., VOSKA, M. *Obchody s HHC reagují na zákaz slevami. Dodavatelé už jim nabídli alternativu*. Online. In: iDnes.cz 15. 2. 2024. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/hhc-vlada-zakaz-prodejci-slevy.A240215_112027_domaci_nema. [cit. 2024-06-30].

³²⁷ PONDĚLÍČKOVÁ, A., DÖROCHOV, E., ŠINDLEROVÁ, D. *K předávkování HHC dochází i po zákazu, zásoby si lidé pořizovali ve slevách*. Online. In: ČT24 27. 3. 2024. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/k-predavkovani-hhc-dochazi-i-po-zakazu-zasoby-si-lide-porizovali-ve-slevach-347565>. [cit. 2024-06-30].

³²⁸ MACÍ, J. *HHC zmizelo z obchodů. Prodejci už nabízí alternativy*. Online. In: Seznam Zprávy 6. 3. 2024. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-hhc-je-pryc-ale-nabizi-se-alternativy-je-to-nesmysl-rika-obchodnik-247260>. [cit. 2024-06-30].

Jindřicha Vobořila.³²⁹ Oba se přitom shodují na tom, že se zákazem látky HHC se na trhu objeví jiné, v současnosti legální (neregulované) alternativy, které budou potenciálně nebezpečnější, a tedy tento způsob „neustálých zákazů“ není účinný.³³⁰ S tímto názorem se ztotožňuji i já – s dosud více než 290 kanabinoidy izolovanými z čerstvých či sušených vzorků konopí setého³³¹ a dynamicky se rozvíjejícím trhem je pokus taxativně zakazovat každou jednotlivou látku boj s větrnými mlýny. Trh bude vždy o krok napřed, zatímco se jej bude exekutiva pokoušet dohnat. O tom svědčí i další novela Seznamu návykových látek provedena nařízením vlády č. 176/2024 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, ve znění pozdějších předpisů – s účinností od 1. července 2024 je zakázaných dalších sedm látek. Případy intoxikace HHC byly navíc evidovány i po zákazu³³², někteří si výrobky jej obsahující zakoupili vlivem již zmíněných výprodejů³³³, lze uvážit i uživatele experimentující s látkou právě díky její široké medializaci.³³⁴

V závěru se zařazení mezi zakázané látky dle mého názoru ukazuje jako unáhlené a krátkozraké řešení: plánovaná novela NávLt (zákon o psychomodulačních látkách) dekriminalizuje HHC a reguluje činnosti s ním související³³⁵, tedy z legality následované ilegalitou se látka opět vrátí do legální sféry. Mezitím ovšem prodejcům vznikly škody nucenou likvidací produktů někdy až v řádech desítek milionů korun³³⁶, případy intoxikací nebyly zcela vymýceny a osoby užívající látku k léčebným účelům např. proti chronické bolesti se vystavují

³²⁹ VLÁDA ČR. *Členky a členové Rady vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislosti*. Online. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/ppov/protidrogova-politika/rada/>. [cit. 2024-07-04].

³³⁰ PANCÍŘ, T., BENEDA, J. *Když zakážeme HHC, objeví se další látky. Prohibice nefunguje, naopak zhoršuje situaci, varuje Michailidu*. Online. In: iRozhlas 9. 2. 2024. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/regulace-hhc-konopi-kratom-adiktologie_2402092112_kth. [cit. 2024-07-04]; a PANCÍŘ, T., DVOŘÁKOVÁ, J. *Zakážeme HHC a objeví se jiné, silnější látky. Rodiče se o to musí zajímat, říká protidrogový koordinátor*. Online. In: iRozhlas 30. 1. 2024. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/hhc-jindrich-voboril-bonbony-zele-otrava-deti_2401301628_jud?_ga=2.81378707.565798309.1706691230-1778833180.1706691230. [cit. 2024-07-04].

³³¹ UJVÁRY, I. op. cit. sub 309, s. 128.

³³² JANOUŠ, V., ZLINSKÁ, Z. *Tři učitelky ze školky na Plzeňsku okusily HHC. Po práci skončily v nemocnici*. Online. In: iDnes.cz 23. 3. 2024. Dostupné z: https://www.idnes.cz/plzen/zpravy/intoxikace-omamne-latky-vecirek-ucitelky-skolske-zarizeni.A240323_112913_plzen-zpravy_zdo. [cit. 2024-07-04].

³³³ PONDĚLÍČKOVÁ, A., DOROCHOV, E., ŠINDLEROVÁ, D. op. cit. sub 327.

³³⁴ VINOHRADSKÁ 12. *ZAKÁZAT HHC? NA PŘECHODNOU DOBU, RADÍ DĚTSKÝ ADIKTOLOG. PAK BY HO DOVOLIL OD 21 LET*. Online. In: iRozhlas 7. 2. 2024. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/zdravi/zakazat-hhc-na-prechodnou-dobu-radi-detsky-adiktolog-pak-ho-dovolil-od-21-let_2402070600_cen. [cit. 2024-07-04].

³³⁵ Sněmovní tisk č. 504/0. Online. Parlament ČR, Poslanecká sněmovna, 2023, IX. volební období. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=230741>. [cit. 2024-04-26].

³³⁶ TOMÁŠ, A. *Prodej výrobků s HHC je v Česku zakázaný. Ostravský výrobce zboží bude chtít po státu odškodnění*. Online. In: iRozhlas 6. 3. 2024 Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/hhc-prodej-bonbony-shop-automat-zakaz-cesko_2403061107_ako. [cit. 2024-07-06].

riziku trestního stíhání.³³⁷ Podle stejné logiky (ochrana dětí a mladistvých před otravami) by vedle HHC nejspíš měl být zakázán třeba i mnohem škodlivější alkohol³³⁸ - ačkoliv data o otravách adolescentů končících hospitalizací dostupná nejsou, lze vycházet z čísel jiných: zkušenost s opilostí má téměř polovina (46,8 %) dětí ve věku 16 let.³³⁹

³³⁷ ČT24, CHODIL, J. *HHC nahradí jiné neproověřené látky, varují odborníci*. Online. In: ČT24 1. 3. 2024. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/hhc-nahradi-jine-neproverene-latky-varuji-odbornici-346677>. [cit. 2024-07-06].

³³⁸ MRAVČÍK, V., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K. Veřejnozdravotní význam užívání návykových látek. Online. *Hygiena*. 2019, roč. 64, č. 1, s. 23-24. Dostupné z: <https://doi.org/10.21101/hygiena.a1703>. [cit. 2024-07-13].

³³⁹ CHOMYNOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, Z., GROHMANNOVÁ, K., ORLÍKOVÁ, B., GALANDÁK, D., ČERNÍKOVÁ, T., FRANKOVÁ, E., LUCKÝ, M. op. cit. sub 5, s. 62.

Závěr

Cílem této diplomové práce na téma „Trestná činnost související se zneužíváním návykových látek“ bylo především zanalyzovat současnou právní úpravu drogových deliktů, zhodnotit tuto úpravu, poskytnout kritiku současných legislativních snah a záměrů týkajících se tzv. psychomodulačních látek prostřednictvím analýzy jednotlivých látek a syntézy důsledků jejich současné právní úpravy a na základě získaných poznatků pak navrhnout změny *de lege ferenda*.

Podle výše stanovených cílů byl v práci po vymezení a rozboru klíčových pojmů pro pochopení problematiky drogové kriminality a nastínění současné právní úpravy návykových látek prostor věnován trestným činům dle § 283 až 287 trestního zákoníku. Tyto jsem nejprve charakterizovala společnými znaky, poté jsem blíže rozebrala kvalifikační znak „množství větší než malé“, neboť je společný pro více drogových deliktů, a pokračovala analýzou jednotlivých trestných činů, zejména jejich objektivní stránky, a to s důrazem na výkladové problémy a příslušnou judikaturu. Konečně v závěrečné části jsem čtenáře obeznámila se dvěma konkrétními látkami, jež mají být v dohledné době regulovány zákonem o psychomodulačních látkách, dopady jejich současné právní úpravy, a možnostmi řešení jejich regulace. Při psaní této závěrečné práce jsem dospěla k několika závěrům.

Kvalifikační moment „množství větší než malé“ se vyskytuje ve skutkových podstatách trestných činů nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 TrZ, přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy dle § 284 TrZ a nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku dle § 285 TrZ; slouží přitom k odlišení posledních dvou jmenovaných trestných činů od jejich přestupkových obdob. Již od počátku zavedení tohoto pojmu do tuzemského právního řádu však byl jeho výklad nejednoznačný: v některých případech bylo „malé množství“ kvantifikováno přímo gramáží, v jiných vágně popsáno jako „běžná dávka průměrného konzumenta“, následovaly diametrálně odlišné koeficienty, kterými se měla dávka drogy násobit za účelem získání „malého množství“. Po zrušení částí vládního nařízení upravujících konkrétní hranice množství Ústavním soudem se Nejvyšší soud rozhodl pro vydání sjednocujícího stanoviska včetně tabulky orientačních hodnot množství, které jsou ovšem obecnými soudy zcela nekriticky přejímány bez zohlednění konkrétních okolností případu. Stanovisku navíc schází vysvětlení zvolených hodnot a jejich původu. Domnívám se, že primárním kritériem by při určení rozhodného množství mělo být

množství účinné látky, v potaz by také měl být brán podíl účinné psychotropní látky vůči celkové hmotnosti (čistota látky), a to ideálně formou obecně přitěžující okolnosti ve smyslu § 42 TrZ.

Další nejednoznačnou záležitostí je právní kvalifikace pěstování konopí, jež Nejvyšší soud vnímá v případě jeho dalšího zpracování jakožto „výrobu“ ve smyslu trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 TrZ, ba dokonce pokus tohoto trestného činu v případě opatření si rostlin pro jejich pozdější sklizení a usušení. Tento velice extenzivní výklad nejen že opomíjí trestné činy dle § 284 odst. 1 a § 285 odst. 1 TrZ a vyprazdňuje tak jejich skutkové podstaty, ale pachateli by paradoxně hrozil vyšší trest za menší množství přechovávané látky či rostliny, neboť u trestného činu dle § 283 TrZ základní skutková podstata nevyžaduje minimální množství látky. Právě ke dni dokončení tohoto závěru práce navrhlo Ministerstvo spravedlnosti legalizaci pěstování konopí do počtu tří rostlin pro vlastní potřebu (a přechovávání určitého množství sušiny), což by tuto situaci mohlo do jisté míry vyřešit.

U trestného činu výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedy dle § 286 TrZ nacházím přinejmenším problematickým pojem „jiných předmětů určených k nedovolené výrobě“, neboť ať už máme v kontextu tohoto deliktu „rozsah“ spáchání trestného činu posuzovat podle množství látky, kterou lze potenciálně vyrobit (v případě prekursoru), nebo dle odborné literatury rozsahu jednání, které spočívá v nakládání s předmětem, faktem zůstává, že takové předměty prakticky nelze kvantifikovat pro účely kvalifikovaných skutkových podstat dle § 286 odst. 2 písm. b), písm. c) TrZ. I přes názory odborné literatury jsem toho názoru, že dané kvalifikační momenty jsou natolik neurčité, že lze hovořit o rozporu se základní zásadou trestního práva *nullum crimen sine lege certa*.

Co se týče trestného činu šíření toxikomanie dle § 287 TrZ, pozastavila jsem se zejména nad jednáním spočívajícím ve spáchání tohoto činu filmem a televizí dle § 287 odst. 2 písm. c) TrZ, neboť se domnívám, že filmy a seriály s drogovou tematikou lze vnímat jako glorifikaci toxikomanie, a za jistých podmínek mají potenciál naplnit znaky skutkové podstaty trestného činu šíření toxikomanie formou podněcování.

Nedostatečná regulace kratomu nejvíce negativně dopadá na samotné konzumenty látky: navzdory jeho převládajícímu, perorálnímu způsobu užití prodejci nesmějí informovat spotřebitele

o jeho obvyklém dávkování, účincích, návodu ke konzumaci nebo vůbec možnosti jeho konzumace, protože není registrován jako potravinu nebo doplněk stravy, a tedy tak nesmí být ani nabízen. Bohužel z toho samého důvodu absentují při prodeji kratomu jakékoli hygienické standardy, konzumenti se tedy navíc (když už ne otravě) vystavují nebezpečí kontaminantů (např. těžkým kovům, pesticidům či plísním). Látka je navíc díky svému statusu neomezeně dostupná dětem a mladistvým a prodává se např. ve večerkách, přes internet nebo prostřednictvím výdejních automatů situovaných v nákupních centrech. Návrh zákona o psychomodulačních látkách, který byl v průběhu legislativního procesu podroben detailnějšímu rozpracování, představuje optimální způsob řešení chybějící regulace nových psychoaktivních látek na trhu a odpovídá pravidlům tzv. chytré regulace. Zamýšlená úprava by měla vyřešit problémy s dostupností látek nezletilým a zároveň stanovit pevná pravidla pro prodej dospělým, a to i s dopady do trestního práva hmotného. Do doby jeho účinnosti bude muset postačit iniciativa Česko – Slovenské Asociace za Kratom, která dobrovolně svým členům nastavuje adekvátní pravidla.

Zařazení látky HHC na Seznam návykových látek hodnotím negativně: případy intoxikací zcela nevymizely (dá se uvažovat i o lidech experimentující s látkou právě kvůli široké medializaci), osoby užívající látku k léčebným účelům např. proti chronické bolesti se vystavují riziku trestního stíhání, než bude látka dekriminována chystaným zákonem o psychomodulačních látkách, a prodejcům vznikly nucenou likvidací produktů škody někdy až v řádech desítek milionů korun.

Seznam použitých zkratek

a násl.	a následující
ad.	a další
aj.	a jiné
apod.	a podobně
atp.	a tak podobně
cca	cirka
ČSAK	Česko – Slovenská Asociace za Kratom
DPH	daň z přidané hodnoty
EMCDDA	Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost (<i>European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction</i>)
etc.	et cetera (a tak dále)
HHC	hexahydrokanabinol
Jednotná úmluva	Jednotná úmluva o omamných látkách z roku 1961 (vyhláška ministra zahraničních věcí č. 47/1965 Sb.), ve znění Protokolu o změnách Jednotné úmluvy o omamných látkách z roku 1972 (sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 458/1991 Sb.)
LZPS	Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
min.	minimálně
mld.	miliarda
např.	například
NávLt	zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů
NMS	Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti
NSZ	Nejvyšší státní zastupitelství
OČTŘ	orgány činné v trestním řízení
OchZŠÚNL	zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek

OPL	omamné a/nebo psychotropní látky
OSN	Organizace spojených národů
PČR	Policie České republiky
PML	psychomodulační látky
resp.	respektive
Sb. rozh. st.	Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu
Sb. rozh. tr.	Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, část trestní
Seznam návykových látek	Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek
sp. zn.	spisová značka
srov.	srovnej
SSC	polosyntetický kanabinoid (<i>semi-synthetic cannabinoid</i>)
SZPI	Státní zemědělská a potravinářská inspekce
t. č.	toho času
THC	tetrahydrokanabinol
TIS	Toxikologické informační středisko
tis.	tisíc
tj.	to jest
TrZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
tzv.	takzvaný
Úmluva o psychotropních látkách	Úmluva o psychotropních látkách z roku 1971 (vyhláška ministra zahraničních věcí č. 62/1989 Sb.)
UPK	Unie prodejců kratomu
zákon o léčivech	zákon č. 378/2007 sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech)
zákon o prekursorech drog	zákon č. 272/2013 sb., o prekursorech drog
zkr.	zkráceně
ZPL	zařazené psychoaktivní látky

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

1.1. Odborné knižní publikace

- CHMELÍK, J. a kol. *Drogová kriminalita*. Praha: Úřad vyšetřování pro ČR, Ministerstvo vnitra ČR, odbor personální práce a vzdělávání, 1999.
- JELÍNEK, J. a kol. *Kriminologie*. Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-499-2.
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 8. vyd. Praha: Leges, 2022. ISBN 978-80-7502-576-0.
- KALINA, K. a kol. *Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí*. Praha: Filia nova, 2001. ISBN 80-238-8014-4.
- KALINA, K. a kol. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup 1*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. ISBN 80-86734-05-6.
- LIMPOUCHOVÁ, M. *Čistota nelegálních drog (pervitinu, heroinu a kokainu) v České republice*. Praha, 2016. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, 1. Lékařská fakulta, Klinika adiktologie.
- MAHDALÍČKOVÁ, J. *Zákon o návykových látkách: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-617-5.
- MIOVSKÝ, M. a kol. *Konopí a konopné drogy: adiktologické kompendium*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-0865-2.
- STRAUS, J. a kol. *Metodika vyšetřování drogové kriminality*. Praha: Policejní akademie České republiky, 2006. ISBN 80-7251-219-6.
- ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 9. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7598-764-8.
- ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-893-1.
- ŠČERBA, F. a kol. *Trestní zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-807-8.
- ZEMAN, P., ŠTEFUNKOVÁ, M., TRÁVNÍČKOVÁ, I. *Drogová kriminalita a trestní zákoník*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. ISBN 978-80-7338-151-6.

1.2. Odborné články

- ADAMS, R., PEASE, D. C., CAIN, C. K., CLARK, J. H. Structure of Cannabidiol. VI. Isomerization of Cannabidiol to Tetrahydrocannabinol, a Physiologically Active Product. Conversion of Cannabidiol to Cannabinol. Online. *Journal of the American Chemical Society*. 1940, roč. 62, č. 9, s. 2402-2405. ISSN 0002-7863. Dostupné z: <https://doi.org/10.1021/ja01866a040>. [cit. 2024-06-26].
- ČEČRLE, M., KOTÍKOVÁ, K., ZACHAROV, S. Kratom a hexahydrokanabinol v dotazech Toxikologického informačního střediska v letech 2017-2023. *Drugs & Forensics Bulletin Národní protidrogové centrály*. 2023, roč. 29, č. 2, s. 4-11. ISSN 1211-8834.
- GRUNDMANN, O. Patterns of Kratom use and health impact in the US—Results from an online survey. Online. *Drug and Alcohol Dependence*. 2017, roč. 176, s. 63-70. ISSN 0376-8716. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.drugalcdep.2017.03.007>. [cit. 2024-05-04].
- JELÍNKOVÁ, R., NAVRÁTILOVÁ, Z., PLUCAR, B., PATOČKA, J., ŽUJA, P. Kratom: bezpečný přírodní stimulant nebo nebezpečná droga? *Drugs & Forensics Bulletin Národní protidrogové centrály*. 2023, roč. 29, č. 2, s. 12-23. ISSN 1211-8834.
- KRATINA, T. Kratom – specifikace nové návykové látky v Evropě. *Drugs & Forensics Bulletin Národní protidrogové centrály*. 2017, roč. 23, č. 4, s. 4-9. ISSN 1211-8834.
- LANDA, L., JUŘICA, J., TROJAN, V., DEMLOVÁ, R., HŘIB, R. Léčebné konopí a jeho význam pro současnou medicínu. Online. *Anesteziologie & intenzivní medicína*. 2023, roč. 34, č. 1, s. 8-14. ISSN 1214-2158. Dostupné z: <https://doi.org/10.36290/AIM.2023.003>. [cit. 2024-02-15].
- MRAVČÍK, V. Dekriminalizace a chytrá regulace psychoaktivních látek – moderní alternativa prohibice. Online. *Časopis lékařů českých*. 2023, roč. 162, č. 6, s. 231-237. ISSN 0008-7335. Skrze Centrální vyhledávač Univerzity Karlovy od A do Ž (UKAŽ). [cit. 2024-05-07].
- MRAVČÍK, V., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K. Veřejnozdravotní význam užívání návykových látek. Online. *Hygiena*. 2019, roč. 64, č. 1, s. 21-26. ISSN 1803-1056. Dostupné z: <https://doi.org/10.21101/hygiena.a1703>. [cit. 2024-07-13].
- QURESHI, M. N., KANWAL, F., SIDDIQUE, M., INAYAT-UR-RAHMAN, AKRAM, M. Estimation of Biologically Active Cannabinoids in *Cannabis indica* by Gas Chromatography-mass Spectrometry (GC-MS). Online. *World Applied Sciences Journal*. 2012, roč. 19, č. 7, s. 918-923. ISSN 1818-4952. Dostupné z: [https://idosi.org/wasj/wasj19\(7\)12/2.pdf](https://idosi.org/wasj/wasj19(7)12/2.pdf). [cit. 2024-06-27].

- SEDLÁČKOVÁ, J. Drogy ve virtuálním prostředí. *Kriminalistika*. 2017, roč. 50, č. 2, s. 124-134. ISSN 1210-9150.
- UJVÁRY, I. Hexahydrocannabinol and closely related semi-synthetic cannabinoids: A comprehensive review. Online. *Drug Testing and Analysis*. 2024, roč. 16, č. 2, s. 127-161. ISSN 1942-7603. Dostupné z: <https://doi.org/10.1002/dta.3519>. [cit. 2024-06-29].
- VIDRNA, J., VUČKA, J., POPOV, P. Větší než malé množství nejistoty. *Trestněprávní revue*. 2017, roč. 16, č. 2, s. 35-41. ISSN 1213-5313.
- VOSTŘELOVÁ, Z., VAJDLOVÁ, D., VACEK, J., MRAVČÍK, V. Užívání a informovanost o kratomu: dotazníková šetření mezi vysokoškolskými studenty. Online. *Adiktologie v preventivní a léčebné praxi*. 2021, roč. 4, č. 3, s. 142-148. ISSN 2570-8120. Dostupné z: <https://doi.org/10.35198/APLP/2021-003-0001>. [cit. 2024-05-04].
- ZEMAN, P. „Výroba“ konopí z konopí?. *Trestněprávní revue*. 2015, roč. 14, č. 9, s. 211-215. ISSN 1213-5313.
- ZEMAN, P., ŠTEFUNKOVÁ, M., TRÁVNÍČKOVÁ, I. Co přinesl trestní zákoník v oblasti postihu drogové kriminality?. *Trestněprávní revue*. 2017, roč. 16, č. 1, s. 12-16. ISSN 1213-5313.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

2.1. Výroční zprávy

- EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUG ADDICTION. *European Drug Report 2024: Trends and Developments*. Online. 2024. ISBN 978-92-9497-975-9. Dostupné z: https://www.emcdda.europa.eu/publications/european-drug-report/2024_en#pdf. [cit. 2024-06-30].
- CHOMYNOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, Z., GROHMANNOVÁ, K., ORLÍKOVÁ, B., GALANDÁK, D., ČERNÍKOVÁ, T., FRANKOVÁ, E., LUCKÝ, M. *Zpráva o alkoholu v České republice 2023*. Online. Praha: Úřad vlády České republiky, 2024. ISBN 978-80-7440-334-7. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33916/1253/Zpr%C3%A1va%20o%20alkoholu%20v%20%C4%8CR%202023_fin1.pdf. [cit. 2024-03-22].
- CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ČERNÍKOVÁ, T., ORLÍKOVÁ, B., ROUS, Z., JAROŠÍKOVÁ, H., FRANKOVÁ, E., DÉKÁNY, L., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2022*. Online. CHOMYNOVÁ, P. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky, 2022. ISBN 978-80-

- 7440-306-4. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33774/1171/Zprava_o_nelegalnich_drogach_2022_fin03_rev20230209.pdf. [cit. 2024-03-20].
- CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ORLÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., GALANDÁK, D., FRANKOVÁ, E., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2023*. Online. CHOMYNOVÁ, P. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky, 2023. ISBN 978-80-7440-323-1. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33917/1244/Zpr%C3%A1va%20o%20neleg%C3%A1ln%C3%ADch%20drog%C3%A1ch%20v%20C4%8CR%202023_fin.pdf. [cit. 2024-02-11].
 - KOLEKTIV AUTORŮ. *Národní protidrogová centrála, VÝROČNÍ ZPRÁVA 2022*. Online. Národní protidrogová centrála SKPV PČR. Praha: Ministerstvo vnitra, 2023. Dostupné z: <https://www.policie.cz/soubor/vyrocní-zprava-npc-2022.aspx>. [cit. 2024-02-11].
 - KOLEKTIV AUTORŮ. *Národní protidrogová centrála, VÝROČNÍ ZPRÁVA 2023*. Online. Národní protidrogová centrála SKPV PČR. Praha: Ministerstvo vnitra, 2024. Dostupné z: <https://www.policie.cz/soubor/vyrocní-zprava-npc-2023-pdf.aspx>. [cit. 2024-07-09].
 - MRAVČÍK, V., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., ROUS, Z., CIBULKA, J., FRANKOVÁ, E., NECHANSKÁ, B., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2021*. Online. MRAVČÍK, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky, 2021. ISBN 978-80-7440-274-6. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33591/1140/Zprava_o_nelegalnich_drogach_v_CR_2021_fin.pdf. [cit. 2024-07-14].

2.2. Ostatní

- ABZ SLOVNÍK CIZÍCH SLOV. *Pojem tachykardie*. Online. Scs.abz.cz. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/tachykardie>. [cit. 2024-05-04].
- ABZ SLOVNÍK CIZÍCH SLOV. *Pojem growshop*. Online. Scs.abz.cz. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/growshop-groushop>. [cit. 2024-02-25].
- BULISOVÁ, K., ZAJAC, L. *Alkohol je fajn, říkájí dětem na Instagramu. Úřady případy řešit nestíhají*. Online. In: iDnes.cz 31. 8. 2019. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/reklama-propagace-internet-socialni-site-alkohol.A190830_103832_domaci_knn. [cit. 2024-03-23].

- CALI FARMS. *HHC*. Online. Cali Farms. 2024. Dostupné z: <https://www.califarms.cz/kategorie/hhc/>. [cit. 2024-06-30].
- ČESKÁ TELEVIZE. *Drogy ve zkratce: Řezání drog*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/16107724435-drogy-ve-zkratce/224562221290002/>. [cit. 2024-03-20].
- ČESKÁ TELEVIZE. *Nebezpečné sladkosti s látkou HHC*. Online. In: Události v regionech – Praha. 30. 1. 2024. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10118379000-udalosti-v-regionech-praha/224411000140130/>. [cit. 2024-06-30].
- ČESKÁ TELEVIZE. *168 hodin*. Online. 11. 2. 2024. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10117034229-168-hodin/224452801100211/>. [cit. 2024-03-23].
- ČESKÁ TELEVIZE. *Česko na drogách*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/15855221547-cesko-na-drogach/223562264160006/>. [cit. 2024-07-13].
- ČESKO-SLOVENSKÁ ASOCIACE ZA KRATOM. *Etický kodex ČSAK*. Online. CSAKRATOM. 6. 4. 2023. Dostupné z: https://www.csakratom.org/uploads/Etický_kodex_CSAK_cele_zneni_ba35b1fe9a.pdf. [cit. 2024-05-05].
- ČESKO-SLOVENSKÁ ASOCIACE ZA KRATOM. *Nejčastější dotazy*. Online. CSAKRATOM. Dostupné z: <https://www.csakratom.org/pages/nejcastejsi-dotazy>. [cit. 2024-05-05].
- ČESKO-SLOVENSKÁ ASOCIACE ZA KRATOM. *Přípustné hodnoty*. Online. CSAKRATOM. Dostupné z: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1Qb7wCiT2gzcDVjs9K5jTcozVBhMpT_X1qKSrsDOI69I/edit?usp=sharing skrze web <https://www.csakratom.org/pages/eticky-kodex>. [cit. 2024-05-07].
- ČESKO-SLOVENSKÁ ASOCIACE ZA KRATOM. *Systém testování kratomu členů Unie prodejců kratomu*. Online. CSAKRATOM. Dostupné z: https://www.csakratom.org/uploads/Testovani_kratomu_078d17b3ae.pdf. [cit. 2024-05-05].
- ČESKO-SLOVENSKÁ ASOCIACE ZA KRATOM. *Unie prodejců kratomu*. Online. CSAKRATOM. Dostupné z: <https://www.csakratom.org/pages/unie-prodejcu-kratomu>. [cit. 2024-05-05].

- ČT24, CHODIL, J. *HHC nahradí jiné neproověřené látky, varují odborníci*. Online. In: ČT24 1. 3. 2024. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/hhc-nahradi-jine-neproverene-latky-varuji-odbornici-346677>. [cit. 2024-07-06].
- ČT24. *Gympl překonal hranici půl milionu diváků*. Online. 23. 8. 2008. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/kultura/gympl-prekonal-hranici-pul-milionu-divaku-160376>. [cit. 2024-02-25].
- ČTK. *Policie prověřuje otravu žáků základní školy bonbony. Želé obsahuje látku HHC, která se vyskytuje v konopí*. Online. In: iRozhlas 30. 1. 2024. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/hhc-bonbony-otrava-zaci-karlovy-vary-nemocnice_2401301126_jud?fbclid=IwAR2vBkEl-JkjBoauOCCYUKBub_voVL4z3IloYABlyW0LYkqxodSLRazvjZE. [cit. 2024-06-26].
- ČTK. *Případů otrav HHC přibývá. Záchranka na Karlovarsku musela o víkendu zasahovat sedmkrát*. Online. In: Hospodářské noviny 6. 2. 2024. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-67291590-pripadu-otrav-hhc-v-karlovarskem-kraji-pribyva-zachranka-musela-o-vikendu-zasahovat-sedmkrat>. [cit. 2024-06-26].
- EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUG ADDICTION, UJVÁRY, I. *Technical report. Hexahydrocannabinol (HHC) and related substances*. Online. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2023. ISBN 978-92-9497-855-4. Dostupné z: https://www.emcdda.europa.eu/publications/technical-reports/hhc-and-related-substances_en. [cit. 2024-06-27].
- EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUG ADDICTION. *EU Drug Market: New psychoactive substances — Distribution and supply in Europe: Semi-synthetic cannabinoids*. Online. 2024. Dostupné z: https://www.emcdda.europa.eu/publications/eu-drug-markets/new-psychoactive-substances/distribution-and-supply/semi-synthetic-cannabinoids_en. [cit. 2024-06-30].
- EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUG ADDICTION. *Kratom drug profile*. Online. 2015. Dostupné z: https://www.emcdda.europa.eu/publications/drug-profiles/kratom_en. [cit. 2024-05-04].
- FSV UK. *Skrytou reklamou na internetu pozná jen jedno dítě z deseti, zjistili výzkumníci z Univerzity Karlovy: Tisková zpráva*. Online. 14. 5. 2018. Dostupné z: https://fsv.cuni.cz/sites/default/files/uploads/files/TZ_FSV%20UK_Skrytou%20reklamou%20opozna%20jen%20jedno%20dite%20z%20deseti.docx. [cit. 2024-03-23].

- JANOŮŠ, V., ZLINSKÁ, Z. *Tři učitelky ze školky na Plzeňsku okusily HHC. Po práci skončily v nemocnici.* Online. In: iDnes.cz 23. 3. 2024. Dostupné z: https://www.idnes.cz/plzen/zpravy/intoxikace-omamne-latky-vecirek-ucitelky-skolske-zarizeni.A240323_112913_plzen-zpravy_zdo. [cit. 2024-07-04].
- KARLÍK, T. *HHC je hrozbou hlavně proto, že o něm skoro nic nevíme. Ani to, jestli jde o drogu.* Online. In: ČT24 6. 2. 2024. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/veda/hhc-je-hrozbou-hlavne-proto-ze-o-nem-skoro-nic-nevime-ani-to-jestli-jde-o-drogu-345757>. [cit. 2024-06-30].
- KOMÁREK, J., PROKOP, D. *Jak na zdanění alkoholu: Komparativní analýza a doporučení reforem.* *Czech Tax Papers*. Online. Praha: PAQ Research, 2023. Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/daneni-alkoholu/>. [cit. 2024-03-23].
- MACINNES, P. *Breaking Bad: 10 years on, TV is still in Walter White's shadow.* Online. In: The Guardian 20. 1. 2018. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/tv-and-radio/2018/jan/20/breaking-bad-10-years-on-tv-is-still-in-walter-whites-shadow>. [cit. 2024-02-25].
- MAČÍ, J. *HHC zmizelo z obchodů. Prodejci už nabízí alternativy.* Online. In: Seznam Zprávy 6. 3. 2024. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-hhc-je-pryc-ale-nabizi-se-alternativy-je-to-nesmysl-rika-obchodnik-247260>. [cit. 2024-06-30].
- MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR. *HHC, HHC-O, THCP byly dočasně zařazeny mezi návykové látky.* Online. 26. 2. 2024. Dostupné z: <https://mzd.gov.cz/tiskove-centrum-mz/hhc-hhc-o-thcp-byly-docasne-zarazeny-mez-navykove-latky/>. [cit. 2024-07-03].
- NÁRODNÍ PROTIDROGOVÁ CENTRÁLA SKPV PČR. *HHC je ode dneška zakázanou látkou.* Online. 6. 3. 2024. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/hhc-je-ode-dneska-zakazanou-latkou.aspx>. [cit. 2024-07-03].
- NEČÁSKOVÁ, P., SVOBODOVÁ, V. *Konec automatů s kratomem? Novela zákona by měla zabránit bezbřehému šíření psychomodulačních látek.* Online. In: iRozhlas 30. 8. 2023. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/kratom-navykova-latka-deti-regulace_2308301540_elev. [cit. 2024-05-05].
- NEJEDLÝ, M., VOSKA, M. *Obchody s HHC reagují na zákaz slevami. Dodavatelé už jim nabídli alternativu.* Online. In: iDnes.cz 15. 2. 2024. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/hhc-vlada-zakaz-prodejci-slevy.A240215_112027_domaci_nema. [cit. 2024-06-30].

- PANCÍŘ, T., BENEDA, J. *Když zakážeme HHC, objeví se další látky. Prohibice nefunguje, naopak zhoršuje situaci, varuje Michailidu.* Online. In: iRozhlas 9. 2. 2024. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/regulace-hhc-konopi-kratom-adiktologie_2402092112_kth. [cit. 2024-07-04].
- PANCÍŘ, T., DVOŘÁKOVÁ, J. *Zakážeme HHC a objeví se jiné, silnější látky. Rodiče se o to musí zajímat, říká protidrogový koordinátor.* Online. In: iRozhlas 30. 1. 2024. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/hhc-jindrich-voboril-bonbony-zele-otrava-deti_2401301628_jud?_ga=2.81378707.565798309.1706691230-1778833180.1706691230. [cit. 2024-07-04].
- POKORNÁ, Z. *Cigarety bez kouře sdílejí celebrity na sociálních sítích. Je to na hraně zákona, říká právnička.* Online. In: Seznam Zprávy 8. 9. 2019. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/cigarety-bez-koure-sdileji-celebrity-na-socialnich-sitich-je-to-na-hrane-zakona-rika-pravnicka-76546>. [cit. 2024-03-23].
- PONDĚLÍČKOVÁ, A., DOROCHOV, E., ŠINDLEROVÁ, D. *K předávkování HHC dochází i po zákazu, zásoby si lidé pořizovali ve slevách.* Online. In: ČT24 27. 3. 2024. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/k-predavkovani-hhc-dochazi-i-po-zakazu-zasoby-si-lide-porizovali-ve-slevach-347565>. [cit. 2024-06-30].
- PREV-CENTRUM. *Hexahydrokanabinol (HHC).* Online. Prev-Centrum. Dostupné z: <https://www.prevcentrum.cz/informace-o-drogach/hexahydrokanabinol-hhc/>. [cit. 2024-06-29].
- PROGRESSIVE O.P.S. – PREVENCE ZÁVISLOSTÍ. *Nonstop automat.* Online. Dostupné z: <https://progressive-ops.cz/non-stop-24/>. [cit. 2024-02-24].
- SEDLÁČKOVÁ, V. *Regulujme kratom, cigarety prolezlé plísní také nekoupíte, říká expertka.* Online. In: Seznam Zprávy 22. 11. 2022. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/audio-podcast-ptam-se-ja-kdy-bude-v-cesku-legalni-konopi-odpovida-expertka-piratu-219791>. [cit. 2024-05-07].
- SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI POLITIKY V OBLASTI ZÁVISLOSTÍ. *Akční plán politiky v oblasti závislosti 2023–2025.* Online. Praha: Úřad vlády České republiky, 2023. ISBN 978-80-7440-319-4. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33864/1216/Akni-plan-politiky-v-oblasti-zavislosti-2023-2025_fin02_full.pdf. [cit. 2024-03-31].
- SHEPHERD, J. *Netflix claims Narcos is more popular than Game of Thrones.* Online. In: The Independent 8. 12. 2015. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/arts->

- [entertainment/tv/news/netflix-claims-narcos-is-more-popular-than-game-of-thrones-a6764381.html](https://www.entrepreneur.com/news/netflix-claims-narcos-is-more-popular-than-game-of-thrones-a6764381.html). [cit. 2024-02-25].
- Sněmovní tisk č. 504/0. Online. Parlament ČR, Poslanecká sněmovna, 2023, IX. volební období. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=230741>. [cit. 2024-04-26].
 - Sněmovní tisk č. 504/3. Online. Parlament ČR, Poslanecká sněmovna, 2024, IX. volební období. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=234893>. [cit. 2024-09-14].
 - STÁTNI ZEMĚDĚLSKÁ A POTRAVINÁŘSKÁ INSPEKCE. *Přístup SZPI k produktům získaných z rostliny Mitragyna speciosa nazývané též "Kratom"*. Online. 26. 4. 2021. Dostupné z: <https://www.szpi.gov.cz/clanek/pristup-szpi-k-produktum-ziskanych-z-rostliny-mitragyna-speciosa-nazyvane-tez-kratom.aspx>. [cit. 2024-05-05].
 - SYSTÉM VČASNÉHO VAROVÁNÍ. *Hodnocení rizik spojených s kratomem a dalšími psychoaktivními látkami*. Online. Drogy-info. 2022. Dostupné z: <https://www.drogy-info.cz/nms/o-nas/system-vcasneho-varovani/informace-ze-setkani-pracovni-skupiny-system-vcasneho-varovani-pred-novymi-drogami-ews-4.-10.-2022/>. [cit. 2024-05-07].
 - ŠUMNÝ, J. *Dívka z Chomutova se nevědomě otráвила HHC. Policie případ nemá jak řešit*. Online. In: Seznam Zprávy 12. 2. 2024. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-divka-z-chomutova-se-nevedome-intoxikovala-hhc-policie-pripad-nema-jak-resit-245597>. [cit. 2024-06-26].
 - THINK TANK RACIONÁLNÍ POLITIKY ZÁVISLOSTÍ. *Odborné stanovisko k návrhu zákazu kratomu*. Online. Praha: Ústav pro společenský výzkum a vzdělávání, z. ú., 11. 7. 2023. Dostupné z: <https://addiction-policy.eu/files/article/Odborne-stanovisko-k-navrhu-zakazu-kratomu.pdf>. [cit. 2024-05-03].
 - THINK TANK RACIONÁLNÍ POLITIKY ZÁVISLOSTÍ. *Prohibice nefunguje: poziční evidence-based dokument k dekriminalizaci a chytré regulaci drogových politik*. Online. Brno: Ústav pro společenský výzkum a vzdělávání, z. ú., 2023. Dostupné z: https://addiction-policy.eu/files/article/2023_Pozicni-dokument-TT-PROHIBICE_FIN.pdf. [cit. 2024-05-07].
 - TOMÁŠ, A. *Prodej výrobků s HHC je v Česku zakázaný. Ostravský výrobce zboží bude chtít po státu odškodnění*. Online. In: iRozhlas 6. 3. 2024. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/hhc-prodej-bonbony-shop-automat-zakaz-cesko_2403061107_ako. [cit. 2024-07-06].
 - Usnesení vlády České republiky ze dne 14. listopadu 2001 č. 1177. Online. Dostupné z: https://albatros.odok.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/C2D60B8C07B7743DC12571B6006ED1C3. [cit. 2024-02-15].

- VANÍČKOVÁ, K., HOVORKOVÁ, E. *Nemocnice léčí desítky případů otrav HHC. Často si děti „jen“ koupí bonbony.* Online. In: iDnes.cz 21. 8. 2023. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/hhc-kratom-otrava-deti-nemocnice-komplikace-pripady.A230815_171507_domaci_vank. [cit. 2024-06-26].
- VINOHRADSKÁ 12. *ZAKÁZAT HHC? NA PŘECHODNOU DOBU, RADÍ DĚTSKÝ ADIKTOLOG. PAK BY HO DOVOLIL OD 21 LET.* Online. In: iRozhlas 7. 2. 2024. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/zdravi/zakazat-hhc-na-prechodnou-dobu-radi-detsky-adiktolog-pak-ho-dovolil-od-21-let_2402070600_cen. [cit. 2024-07-04].
- VLÁDA ČR. *Programové prohlášení vlády České republiky.* Online. Úřad vlády ČR, Praha, 2023. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/assets/jednani-vlady/programove-prohlaseni/Aktualizovane-Programove-prohlaseni-vlady-.pdf>. [cit. 2024-05-07].
- VLÁDA ČR. *Členky a členové Rady vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislostí.* Online. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/protidrogova-politika/rada/>. [cit. 2024-07-04].
- WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Summary of assessments, findings and recommendations of the 44th World Health Organization's (WHO) Expert Committee on Drug Dependence (ECDD), 11–15 October 2021**. Online. 1. 12. 2021. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/commissions/CND/CND_Sessions/CND_64Reconvened/ECN72021_CRP12_V2108992.pdf. [cit. 2024-05-07].

3. Seznam použitých právních předpisů

- Zákon č. 112/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a zákon České národní rady č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 272/2013 Sb., o prekursorech drog
- Zákon č. 349/2023 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s konsolidací veřejných rozpočtů
- Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech)

- Zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek
- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
- Nařízení vlády č. 176/2024 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, ve znění pozdějších předpisů
- Nařízení vlády č. 455/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku
- Nařízení vlády č. 458/2013 Sb., o seznamu výchozích a pomocných látek a jejich ročních množstevních limitech
- Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek
- Nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů
- Nařízení vlády č. 52/2024 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, ve znění pozdějších předpisů
- Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 458/1991 Sb., o sjednání Protokolu o změnách Jednotné úmluvy o omamných látkách z roku 1961
- Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 462/1991 Sb., o sjednání Úmluvy Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 47/1965 Sb., o Jednotné Úmluvě o omamných látkách
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 62/1989 Sb., o Úmluvě o psychotropních látkách
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004, o prekursorech drog
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1258/2013, kterým se mění nařízení (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog
- Nařízení Komise (ES) č. 1277/2005, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog a k nařízení Rady (ES)

č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi

- Nařízení Komise (EU) 2023/915, o maximálních limitech některých kontaminujících látek v potravinách a o zrušení nařízení (ES) č. 1881/2006
- Nařízení Rady (ES) č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi

4. Seznam použité judikatury

- Nález Ústavního soudu ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 13/12, publikovaný pod č. 259/2013 Sb.
- Nález Ústavního soudu ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 98/20, publikovaný pod č. 206/2021 Sb.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 7. 2000, sp. zn. 4 Tz 142/2000
- Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 19. 6. 2021, sp. zn. 6 To 98/2020
- Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. 8. 2022, sp. zn. 5 To 24/2022
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 2. 2024, sp. zn. 15 To 118/2023
- Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013, publikované pod č. 15/2014 Sb. rozh. tr.
- Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2014, sp. zn. Tpjn 300/2014, publikované pod č. 1/2015 Sb. rozh. tr.
- Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2022, sp. zn. Tpjn 301/2018, publikované pod č. 3/2022 Sb. rozh. st.
- Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 8. 2. 2000, sp. zn. 4 To 23/2000, publikované pod č. 46/2000 Sb. rozh. tr.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. 3 Tdo 705/2005, publikované pod č. T 809 v *Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR*, Praha: C. H. Beck, 2005, sešit 17. ISSN 1214-5920.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2009, sp. zn. 3 Tdo 392/2009, publikované pod č. T 1192 v *Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR*, Praha: C. H. Beck, 2009, sešit 56. ISSN 1214-5920.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 2. 2011, sp. zn. 8 Tdo 112/2011

- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 11. 2011, sp. zn. 8 Tdo 1363/2011, publikované pod č. 50/2012 Sb. rozh. tr.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 15 Tdo 1003/2012, publikované pod č. 44/2013 Sb. rozh. tr.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2013, sp. zn. 11 Tdo 130/2012-79
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. 8 Tdo 1217/2014, publikované pod č. 34/2015 Sb. rozh. tr.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2016, sp. zn. 11 Tdo 403/2016
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2017, sp. zn. 11 Tdo 1113/2016
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 2. 2018, sp. zn. 11 Tdo 73/2018
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2020, sp. zn. 11 Tdo 1179/2020
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 11. 2022, sp. zn. 11 Tdo 832/2022
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2023, sp. zn. 11 Tdo 521/2023

5. Seznam ostatních zdrojů

- Důvodová zpráva k zákonu č. 112/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a zákon České národní rady č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
- Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Důvodová zpráva k zákonu č. 273/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.
- Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 6/2000
- Předkládací zpráva k návrhu nařízení vlády, kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů
- Závazný pokyn policejního prezidenta č. 39/1998, kterým se upravuje postup příslušníků Policie České republiky při odhalování protiprávních jednání souvisejících s toxikomanií

Trestná činnost související se zneužíváním návykových látek

Abstrakt

Trestná činnost související se zneužíváním návykových látek bude dle mého názoru vždy aktuálním tématem, neboť oblast nelegálních/neregulovaných látek je dynamická a adaptabilní, ať už se jedná o způsob fungování trhu (přesun nabídky na internetové platformy, platby skrze kryptoměny), či výrobu a distribuci nových, neregulovaných látek. V současné době se veřejná diskuze v oblasti návykových látek ubírá směrem vůči novým látkám doposud v „šedé zóně“ a možných režimech jejich regulace, na stole je rovněž otázka uvolnění režimu nad měkkými drogami.

Z důvodu obsáhlosti daného tématu se práce zaměřuje na primární drogovou kriminalitu, tedy tzv. drogové trestné činy upravené v sedmé hlavě zvláštní části trestního zákoníku v ustanoveních § 283 až 287, jejich vybrané aspekty a výkladové problémy, a to se zohledněním recentní judikatury a aktuálních trendů v oblasti návykových látek; a chystanou novelu zákona o návykových látkách, jež do českého právního řádu zavádí novou kategorii tzv. psychomodulačních látek, včetně bližšího seznámení čtenáře se dvěma z nich: kratomem a hexahydrokanabinolem (zkráceně HHC).

Práce je členěna do čtyř částí. V první kapitole je věnován prostor vymezení klíčových pojmů pro pochopení problematiky drogové kriminality, následuje kapitola druhá nastiňující současnou právní úpravu návykových látek, a to jak mezinárodní úpravu v podobě tzv. protidrogových úmluv OSN, tak stěžejní vnitrostátní legislativu, zejména trestní zákoník a zákon o návykových látkách (včetně jeho zamýšlené novely – zákona o psychomodulačních látkách).

Třetí kapitola je zaměřena na samotné drogové delikty. Pozornost je nejprve věnována charakterizaci těchto činů, dále je podrobněji rozebrán kvalifikační znak „množství větší než malé“, následuje analýza jednotlivých trestných činů a jejich případných aplikačních problémů.

Čtvrtá a závěrečná kapitola je dedikována dvěma látkám, které mají být v dohledné době regulovány zákonem o psychomodulačních látkách: po jejich základním představení, včetně způsobu užití, obvyklého dávkování a účinků, objasňuji na těchto látkách důsledky jejich

současného právního stavu (u kratomu dosud žádná regulace, u HHC absolutní zákaz) a v případě kratomu pojednávám navíc o možných východiscích jeho regulace včetně příslušných dopadů.

Cílem práce je analýza současné právní úpravy drogových deliktů, zhodnocení této úpravy, kritika současných legislativních snah a záměrů týkajících se tzv. psychomodulačních látek prostřednictvím analýzy jednotlivých látek a syntézy důsledků jejich současné právní úpravy a návržení vhodných změn de lege ferenda. Při psaní této práce jsou využity zejména metody deskripce, analýzy a syntézy.

Klíčová slova: zneužívání návykových látek, drogové delikty, psychomodulační látky

Crimes related to the abuse of addictive substances

Abstract

In my opinion, crimes related to the abuse of addictive substances will always be a hot topic for the area of illicit/unregulated substances is dynamic and adaptive, whether it is the way the market operates (shifting supply to online platforms, payments with cryptocurrency) or the production and distribution of new, unregulated substances. Regarding addictive substances, the public debate is currently focused on new substances hitherto in the so-called 'grey zone' and their regulation possibilities, the matter of loosening the legislation governing soft drugs is also on the table.

Given the extent of the topic, the main focus of the thesis is on drug offences regulated under Chapter VII of the Special Part of the Criminal Code, sections 283 to 287, their selected aspects and interpretative problems, while taking into consideration recent case law and trends concerning addictive substances; and on the upcoming amendment to the Addictive Substances Act, which introduces a new category of so-called psychomodulatory substances into the Czech legal system, with a closer look at two of them: kratom and hexahydrocannabinol (HHC for short).

This thesis is divided into four parts. The first chapter is dedicated to the interpretation of key concepts for grasping the issue of drug crime, followed by the second chapter outlining the current legislation on addictive substances, specifically the UN International Drug Control Conventions and key national legislation, in particular the Criminal Code and the Addictive Substances Act (including its intended amendment – the so-called Act on Psychomodulatory Substances).

The third chapter's main focus is the drug offences themselves: initially their characterisation, followed by a detailed analysis of the distinctive term 'quantity greater than small' and an analysis of the individual offences and their potential application problems.

The fourth and final chapter is dedicated to two substances which shall be regulated in the foreseeable future under the Act on Psychomodulatory substances: after their basic introduction, i.e. method of consumption, usual dosage and effects, I illustrate the consequences of their present

regulation (no regulation for kratom as of yet, total ban on HHC) and in case of kratom I furthermore deal with regulation possibilities including their respective consequences.

The aim of this thesis is to analyse the current legislation on drug offences, to evaluate it, and to criticize the present legislative efforts and intentions concerning the so-called psychomodulatory substances by way of analysing two particular substances and synthesizing the consequences of their current regulation and to propose suitable legislative changes. This thesis employs especially the methods of description, analysis and synthesis.

Key words: substance abuse, drug offences, psychomodulatory substances